مترجمة باللغة البشتو
وقف لله لا يجوز بيعه

پښتو ژبه کي ترجمه
د الله لپاره وقف دی خرڅول یې جائز نه دي

شرح متن الدروس المهمة

دعامو خلكو لپاره د مهمو درسونو د متن شرح

المؤلف: الإمام عبدالعزيزبن عبدالله بن باز رحمه الله

الشارح: الشيخ هيثم بن محمد جميل سرحان المدرس بمعهد الحرم المكي بالمسجد النبوي

شرح كونكي: شيخ هيثم بن محمد جميل سرحان د مسجد النبوي معهد الحرم پخواني استاد

ترجمة كونكي : ابوخالد صافي

شرح متن الدروس المهمة • دعامو خلكو لپاره د مهمو درسونو د متن شرح

اولني چاپ

رابطي لپاره:

islamtorrent@gmail.com

فسح وزارة الإعلام

دمؤلف دشرحی ترجمة

شيخ امام عبدالعزيز بن عبدالله بن باز رحمه الله فرمايلي:

:

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ، وَصَلَّى اللَّهُ وَسَلَّمَ عَلَى عَبْدِهِ وَرَسُولِهِ نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِهِ وَأَصْحَابِهِ أَجْمَعِينَ.

أَمَّا بَعْدُ..

دا مختصر يوڅو كلمات دي چه ددي تعلق ددين سره دي دكوم چه يادول يي په عامو خلكو باندي واجب دي، او دي له مي د (عامو مسلمانانو لپاره ضروري درسونه) نوم ايخي دي.

د الله نه دا سوال كوم چه ټولو مسلمانانو لپاره فايده مند وي،، او الله دي زما طرف نه قبول كړي،بيشكه الله تعالى نهايت سخي او رحم كولو والا ذات دي.

عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ ابْنِ بَازٍ.

ولي دامهم درسونه وايو؟

ځكه چه دا ډير ضروري او اهم كتاب دي،لكه څنګه چه مؤلف رحمه الله وربا ندي نوم ايښي دي اوعلماو وربا ندي نصيحت هم كړي دي.

كه چرته يوڅوک اوايي :چه صحيح ده اهميت والادي خوليكن دعاموخلكولپاره، اوزه يوطالبعلم يم،زمامقام دعاموخلكونه لوي دي . مرتبه مي دعاموخلكونه اوچته ده!

جواب :مونږ به ورنه ددي كتاب باره كي چه څه پكي دي تپوس وكړوكه چرته نه يي پيژندل بياعام خلک ورنه ښه دي،اوطالب علم له داپكاردي،چه تواضع وكړی اوپه علماوباندي تكبرونه كړي ځان اوچت ونه ګڼي،اودحق علماويه لاره باندي لاړشي.

دمهمودرسونوکتاب کي څه دي؟

١ -دسلف صالحينودقران دويبلواودحفظ کولواود تدبر او عمل کولوطريقه.

٢ -داسلام ايمان احسان توحيد او دشرک داقساموبيان.

٣ -دلمونځ بيان

۴ – داودس بيان

۵ -په شرعي اخلاقو او اسلامي ادابو باندي ځان ښايسته کول.

۶ – دشرک اودګناهونوداقسامو نه يرول ځان ساتل.

٧ – دمړي تيارول او په هغه باندي لمونځ کول اودفن کول.

ولي علماءخپل مولفات کتابونه په (بسم الله) باندي شروع کوي؟

دقران اودانبياءاورسولانود اقتداء او تابعداري په وجه.	په دي حديث دعمل کولوپه وجه باندي چه فرمايي : (کل أمرذي بال....)اګرکه ضعيف هم دي.	دسلفوعلماوو پسي داقتداءدوجي نه	دالله تعالى مبارک نوم باندي دبرکت حاصلولودوجي نه.

اولني درس

سورة الفاتحه اولنۍسورتونه

دفاتحې سورت اودلنۍوسورتونو كه امكان يى وي، دسورت زلزلي نه ترسورت الناس پوري تلاوت صحيح كول حفظ كول ،اوهمدارنكه دكوم شى چه پوهيدل يي واجب وي دهغي شرح كول.

وضاحت:

پكارده چه هره ورځ- لكه څنګه چه دسلفو طريقه وه لس آيتونه سره د شرحي يى چه دكوم مختصر تفسير نه ياد كړي، لكه تفسيرابن سعدي رحمه الله شو،اودالله تعالى نه وربانديي د عمل كولومدد وغواړي.

طالب علم دكوم تفسيرنه شروع وكړي؟

طالب علم ته دانصيحت دي چه دتيسيرالكريم الرحمن فى تفسيركلام المنان چه دشيخ عبدالرحمن بن ناصرالسعدى رحمه الله دي شروع وكړي.

ولي؟

ځكه چه علماووربانديي اهتمام اونصيحت كړي دي	ځكه چه دامختصردي نو نوي شروع كونكي لپاره مناسب دي چه ويي وايي	ځكه چه عبارت يي اسان او واضح دي پتوالي پكي نشته.	ځكه چه د الله په حكم سره قران بانديي عمل كولو كي مددكوي.	ځكه چه مولف رحمه الله پكي توحيدبانديي ډيرتركيز اواهتمام كړيدي



الله تعالی فرمايي(وَقَالَ الرَّسُولُ يَارَبِّ إِنَّ قَوْمِي اتَّخَذُواهَٰذَاالْقُرْآنَ مَهْجُورًا) اورسول الله صلی الله عليه وسلم فرماييلي دي :(ان من ضئضئ هذا)يعني داسي قوم به وي چه قران به وايی لکن دغاړونه به يي نه تيريږي داسلام خلک به قتلوي اوداوثانو (بوتانو) طرف ته به دعوت کوي داسلام نه به داسي ووځي لکه غشي چه دخپل ځاي(کمان) نه ووځي که چرته ماراونيول نوداسي به يي قتل کړم لکه دعاديانو.

دتيسيرالكريم الرحمن فى تفسيرالكلام المنان(دعلامه عبدالرحمن السعدي رحمه الله)نه ځيني مقتطفات اوپه هغي باندي ځيني سوالونه

دسورت فاتحي تفسير اودامكي سورت دي:

﴿الحمدلله رب العالمين» الرحمن الرحيم »مالک يوم الدين ايانعبدواياک نستعين » اهدنا الصراط المستقيم » صراط الذين انعمت عليهم .يرالمغضوب
عليهم ولاالضالين ﴾

---

(١) يعني: شروع كوم په هرهغه نوم چه دالله تعالى دي،ځكه لفظ داسم مفرداومضاف دي نوددي وجي نه دټولو اسماءالحسنى لپاره عام دي. (الله)هغه الله چه اله اومعبود دي اوپه عبادت كي د يواځي خاص كولومستحق دي،دهغه د الوهيت دصفاتو دوجي نه، كوم چه هغهورباندي موصوف شوي دي،اوهغه د كمال صفات دي.

(الرحمن الرحيم) دادوه داسي نومونه دي چه په دي خبره دلالت كوي چه الله تعالى دپراخه او دلوي رحمت خاوند دي،داسي رحمت چه هرڅه باندي يي احاطه ده،اوهرژوندي لپاره عام دي اودارحمت يي دهغه متقيانولپاره ليكلي دي كوم چه دانبياو اورسولانوتابعداروي،نودداسي خلكولپاره مطلق رحمت دي اوددوی نه بغير نورو خلكو له هم څه حصه ددي رحمت شته.

اوپه دي پوهه شه چه دهغه قواعدونه چه دامت اوداماماتوورباندي اتفاق دي داهم دي چه: دالله په نومونواوصفتونوباندي ايمان ساتل،اوهمدارنګه دصفاتو احكام لكه مثال په دي خبره به ايمان لري چه الله تعالى رحمن اورحيم دي،نعمتونه ټول دالله درحمتونو اثاردي،اوهمدارنګه دالله تعالى په ټولونومونوبه ايمان ساتي.

دعليم صفت باره كي به داسي وايي :چه بيشكه عليم ذات دي دداسي علم خاونددي چه هريوشي پيژنيورباندي عالم دي،دقديرمعنى چه دداسي قدرت خاونددي چه په هرشي باندي قادر دي.

-(الحمدلله)دادالله تعالى په كمال صفات باندي ثناده حمددي،اودالله تعالى په كارونو باندی چه فضل اوعدل لره شامل دی،نودالله لپاره كامل حمددی دهرطرفنه.

﴿ رب العالمين﴾ الرَّبُّ: دټول عالم پالونكي اوتربيت كونكي،اوعالم نه
مرادهغه څوک چه دالله نه سوادي،چه پيداكړي يې دي اسباب يې
ورته پيداكړيدي،اوداسې لوي نعمتونه يې وربانديي يې كړيدي چه
كه چرته ورنه لري كړي شي نوددوی‌لپاره به بقاءناممكنه وي
.نوهريونعمت چه دوی‌باندي دي دالله دطرف نه دي.
اودالله تربيت په دوه قسمه دي خاص اوعام:
عام : ددي نه مراد دادي چه الله تعالى ټول مخلوق پيدا كړل،بيا يې ورله رزق وركړواو د هغه مفاداتو او مصالحو راهنمايي ورته وكړه كوم كي چه ددوي ددنياوي زندگی بقاء ده.
اوخاص : دا د هغه د اولياو دوستانو تربيت دي،چه په ايمان يې تربيه كړي دي،اوددي لپاره يې توفيق وركړي،اوپوره كړي يې دي،اوددوي اودايمان په منځ كي چه كومي پردي دي هغه يې ورنه لري كړي دي،اوحقيقت كي تربيت هر خير كار ته توفيق وركول دي او د هر شر نه بچ كول دي. اوهمداوجه ده چه دانبياوودعاگاني به اكثره درب په لفظ باندي وي،اودهغوی‌غوښتوني مطالبات ټول دالله خاص ربوبيت كي شاملي وي. نودالله تعالى داقول رب العالمين دمخلوق پيدايش او تدبير او نعمت كولو كي دالله په يواځيوالي اوانفراديت باندي اودالله تعالى كمال غناءباندي اودبنده گانورب ته په هرڅه كي فقرباندي دليل دي.
(مالک يوم الدين):مالک هرهغه څوک دي چه دملكيت په صفت باندي موصوف وي اونښه اوأثريې دادي چه امر او نهي به كوي،اجراوعقاب اوسزابه وركوي،اوهررنگـــه تصـــرفات بـــه خپـــل ماتحـــت كـــي كـــولي شـــي،اوبيايي مالـــک ســـره مالـــك يـــوم الـــدين ذكـــر وكړوچـــه ددينـــه مطلـــب دقيامـــت ورځ ده،هغـــه ورځ چـــه خلكوتـــه بـــه دخپلواعمالودخيراوشـــربدله وركـــول كيـــږي. ځكـــه پـــه دغـــه ورځ بانـــدي بـــه خلكوتـــه پـــه واضـــحه شـــكل دالله تعـــالى كمـــال عـــدل اوبادشـــاهي ښـــكاره شـــي اودبنـــده گـــانو بادشـــاهي بـــه ختمـــه شـــي،ترد دي چـــه پـــه دغـــه ورځ بـــه بادشـــاهان غلامـــان او ازادخلـــک ټـــول بـــه برابركړي،ټـــول بـــه دالله تعـــالى عظمـــت اوعـــزت تـــه خاضـــعه اوټيـــټ وي،اودبـــدلي وركولـــو تـــه انتظاربـــه وي،دالله نـــه بـــه دثـــواب طمعـــه كوي،اودعـــذاب نـــه بـــه يـــي پـــه يـــره كـــي وي،نـــوددي وجـــي نـــه ذكـــر يـــي خـــاص كـــړي دي،اوكنـــه هغـــه هســـی هـــم دقيامـــت دورځـــي اودنوروټولوورځـــو مالـــک اوبادشـــاه دي.

(٥) اودالله تعالی داقول : ﴿ إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ﴾: يعني مونږصرف يواځې تاپه عبادت کي اومددغوښتلوکي خاص کوو.ځکه دمعمول تقديم حصرثابتوي،اود حصر نه مراد د مذکور لپاره حکم ثابتول دي،او د هغه نه علاوه دبل چا لپاره د حکم نفي کول دي، ګوياکه وايي :چه صرف ستاعبادت کووتانه بغيردبل چاعبادت نه کوو .دتانه مددغواړوتانه بغيردبل چانه مددنه غواړو .اودعبادت مخکي کول به مددباندي دعام مخکي کول دي په خاص باندي اواهتمام دي په دي خبره چه دالله تعالی حق په بنده ګانوباندي مخکي وي.

اوعبادت :جامع نوم دي دهرهغه کارچه الله تعالی يي خوښوي،اودهغه ظاهري اوباطني اقوالواعمالوچه الله درباندي رضاکيږي .

اواستعانت مدد :دمنفعت جلب کولواودضررپه دفع کولوکي الله باندي اعتمادساتل سره دکيدلو ديقين سره.

اودالله تعالی عبادت کول اودهغه نه مددغوښتل دهميشه خوشبختی اوسعادت وسيله ده،اودهررنګه شرنه دنجات وسيله ده،نودنجات اوبچ بله لاره ددي دواړه نه علاوه نشته،بلکه عبادت هغه وخت عبادت وي کله چه درسول الله صلی الله عليه وسلم نه اخستل شوي وي،اودالله تعالی رضاپکي مقصودوي،نودی دوه کارونوباندي به عبادت وي،اودمدد ذکرعبادت نه وروسته ځکه دي چه په ټولوعبادتونو کي بنده الله تعالی ته دمددمحتاج دي،که چرته الله تعالی دده مدد و نه کړي نوداچه ځه غواړي داوامرواونواهيونه ورته نه شي حاصليدلي،بياالله تعالی فرمايي:

(اهدناالصراط المستقيم) :مونږته صحيح لاره اوښايه اوپه صحيح لاره دتللوتوفيق راکړه،اوداهغه واضحه لاره ده کوم چه الله ته اوجنت ته دي رسوي،اودادحق پيژندنه ده اوعمل درباندي کول دي .نولاري ته هدايت دادډين په ځان لازمول دي،اوددين اسلام نه بغيرنوردينونه پريښودل دي،نودا دعاءيوه جامعه دعاءده اوبنده له فايده ورکونکي دعاء ده،اوددي وجي نه انسان باندي داواجب دي چه دلمونځ هررکعت کي دالله نه دادعاءوغواړي

ځکه چه دی ته یي ضرورت دي،اودامستقیمه لار دا ده:
۷) (صراط الذین انعمت علیهم) دهغه کسانولار چه تاورباندي انعام
کړیدي دانبیاونه صادقینواوشهداو اوصالحینونه، غیردهغه کسانود
لاري نه چه مغضوب علیهم دي یعني هغه کسان چاچه حق پیژندلي دي اوپریښی
دي،لکه یهوداودهغوی‌په رنګه نورو.)
نودي سورت کي داسي شیان دي چه هغه دقران نورو سورتونوکي نشته،نود
توحید دري واړه اقسام پکي شامل دي،توحیدربوبیت ددي
قول (رب العالمین) نه اخستل کیږي اوتوحیدالوهیت یي چه یعني الله
تعالی په عبادت کي یواځي ګڼل دي ددي قول نه(ایاک نعبدوایاک
نستعین) نه اخستل کیږي .اوتوحیداسماءوصفات دالله تعالی دکمال
صفتونه کوم چه یي ځان لپاره ثابت کړي دي اویارسول الله صلی الله
علیه وسلم ورله ثابت کړي وي،بغیردتعطیل اوتمثیل اومشابهت نه
ددي قول نه چه(الحمد)دهورباندي دلیل دي،لکه څنګه چه مخکي
تیرشو.همدارنګه دنبوت ثبوت هم پدی قول کي دي :(اهدناالصراط المستقیم)
ځکه دابغیردرسالت نه نه کیږي.اوهمدارنګه دالله په دي قول(مالک یوم الدین)کي
په عملونوباندي دبدلي ورکولوثبوت دي،اودابدله به په عدل اوانصاف سره
وي،ځکه ددین معنی په انصاف سره بدله ورکول دي.اوهمدارنګه دي سورت کي
قدر(تقدیر)هم شامل دي اوهغه داسي چه بنده حقیقي کونکي دي خلاف دقدریه
اوجبریه. بلکه دالله تعالی په دي قول(اهدناالصراط المستقیم)کي په ټولواهل
بدعواوګمراهانوباندي رد دي،ځکه دي کي دحق پیژندل دي اوعمل ورباندي کول
دي،اوهربدعتي اوګمراه ددي خلاف دي. اوهمدارنګه پدي ایت(ایاک نعبدوایاک
نستعین)کي اخلاص سره دین کي عبادت اومددغوښتل دي . فالحمدلله رب العالمین.



[دآیت کرسي تفسیر]

﴿اللَّهُ لاَإِلَه إِلاَّهُوَالْحَي الْقَيُّومُ لاَتَأْخُذُه سِنَةٌوَلاَنَوْمٌ * لَّهُ مَافِي السَّمَاوَات وَمَافِي الأَرْضِ مَن ذَاالَّذِي يَشْفَع عِندَهُ إِلاَّبِإِذْنِه يَعْلَمُ مَابَيْن أَيْدِيهِم وَمَاخَلْفَهُم وَلاَيُحِيطُونَ بِشَيْءٍمِّن عِلْمِهِ إِلاَّبِمَاشَاءوَسِعَ كُرْسِيُّه السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضَ وَلاَيَؤُودُه حِفْظُهُمَاوَهُوَالْعَلِيُّ الْعَظِيمُ ﴾

رسول الله صلی الله علیه وسلم خبرورکړي دي چه بیشکه دا آیت دقران په آیتونوکي عظیم آیت دي،ځکه په دي کي دتوحیدمعنی پرته ده،اوهمدارنګه عظمت اودالله تعالی پراخه صفات پکي دي،نودایي ویلي دي چه دا(الله)دي هغه الله چه دهغه لپاره ټول دالوهیت صفات دي،اودهغه نه بغیربل څوک دالوهیت اوربوبیت دصفاتومستحق نه دي،نودهغه نه بغیردبل چاالوهیت منل اویادبل چاعبادت کول باطل دي.

اوبیشکه دا الله(الحي)دي هغه داچه دهغه لپاره ټول کامل صفات دژوند دي که اوریدل لیدل قدرت اراده اوهمدارنګه نورذاتي صفات

وهمدارنګه(القیوم)دي چه پدي کي ټول صفات الأفعال داخل دي،ځکه .اهغه قیوم ذات دي چه دنوروټولومخلوقاتونه مستغني دي،ټول مخلوقات وموجودات یي پیداکړل،اوبیایي بقاء ورکړه،اوبیایي هرهغه څه ورله تیارکړه ئوم چه ددوی دوجوداوبقاءلپاره ضرورو،اودکمال حیات اوقیومیت نه یي .اهم دي چه لاتأخذه سنة (یعني پرکالي پری نه راځي) ولانوم ، اونه خوب ِرځي،ځکه پرکالي اوخوب دامخلوق باندي راځي،ځکه چه کمزوري اوعجز وستړي کیدل پکي وي،اودادوه صفتونه دعظمت اودکبریاءاودجلال ځاوندباندي نه راځي،اوددي خبریي هم راکړي دي چه دا الله هرهغه څه چه سمانونواوځمکه کي دي دهغه ټولومالک دي،نودا هرڅه ټول دالله تعالی بنده ئان اوغلامان دي هیڅ څوک دهغه دملکیت نه نشي وتلي

ان کل من فی السموات والأرض الاآتی الرحمن عبدا)نوهغه الله دټولومالکانو مالک دي،اودهغه لپاره دملکیت بادشاهي اودتصرف سلطان اوکبریاءلویوالي صفات دي.

اودکمال بادشاهي نه يي داهم دي چه (لايشفع عنده)هيڅ څوک دهغه په
وړاندي دچاشفاعت نه شي کولي،مګر(الاباذنه)دهغه په اجازت،نوټول شفاعت
کونکي اوغښ خلک دهغه بنده ګان اوغلامان دي،شفاعت دچاهم نه شي کولي
مګرترهغه چه اجازت ورته ميلاونه شي) .قل لله الشفاعةجميعاله ملک
السموات والأرض).او الله چاله دشفاعت اجازت نه ورکوي مګردچانه چه راضي
وي او الله په توحيد راضي کيږي،اودرسولانو په اتباع کولوبه رضاکيږي،نوڅوک چه
دی صفاتو والانه وي نودهغه په شفاعت کي هم بياڅه حصه نشته.
بيايي دالله دپراخه علم باره کي خبرراکړيدي،چه هغه هرڅه باندي احاطه کونکي
اوراګيرونکي دي،اودمخلوقاتوپه مخکي چه کوم کارونه دي دمستقبل کي چه دهغي
نهايه نشته وربا ندي عالم دي،(وماخلفهم)اوکوم کارونه چه مخکي تيرشويدي ماضي
کي،اوبيشکه دي الله باندي هيڅ هم پټ نه دي اونه ورنه کوم شي پناه کيدلي
شي،(يعلم خائنةالأعين وماتخفي الصدور)اومخلوقات دالله په علم اومعلومات
باندي خپله احاطه نه شي راوستلي،مګرکوم چه دالله تعالی ورته خوښه وي
(الابماشاء) دهغی نه هغه ورته ښايي،اوهغه هم ځيني شرعي اوتقديري
کارونه،اودادالله تعالی دعلم نه ډيره معمولي حصه ده چه خلکوته يی ښودلي ده،لکه
څنګه چه رسولانواوملائکوويیلي و :(سبحانک لاعلم لناالاماعلمتنا)
بيايي دالله دعظمت اوجلال باره کي خبرراکړو،اودهغه کرسي ځمکی اواسمانونوپوري
پراخه ده،اوبيشکه الله تعالی دددي ځمکي اواسمانونواوددي په منځ کي چه څوک دي
دهغی حفاظت کړيدي،اوداحفاظت يي نه ستړي کوي دکمال عظمت اولوي والي
اوداقتداراودپراخه حکمت دوجي نه په احکاموکي.(وهوالعلي العظيم) اوچت دي په
خپل ذات کي په ټولومخلوقاتوباندي،اوچت دي په خپل لويوالي اوصفاتوسره،اوچت
.ات دي،ټول موجودات ورته تابع دي،اوټول نفسونه ورته ذليل دي،(العظيم)راجمع
؛ونکي دي ټول صفاتولره دعظمت لوی والي کبرياءاومجد. نودداسي يوآيت دي چه دي
ولومعناګانوباندي مشتمل دي،چه دټولونه اوچتي معناګاني پکي دي،اودا آيت ددي
ـستحق دي چه دقران په آيتونوکي دعظيم آيت وي،اوچه څوک يي وايي نوهغه له هم
کاردي چه تدبراوفهم سره يي اوايي چه زړه يي ديقين اوعرفان اوايمان نه ډک شي،اوپه
.ي باندي به دشيطان دشرونونه هم محفوظ وي.



[دسورت زلزال تفسیراوداامدني سورت دي]

بسم الله الرحمن الرحیم

﴿إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالَهَا (١) وَأَخْرَجَتِ الْأَرْضُ أَثْقَالَهَا (٢) وَقَالَ الْإِنْسَانُ مَالَهَا (٣) يَوْمَئِذٍ تُحَدِّثُ أَخْبَارَهَا (٤) بِأَنَّ رَبَّكَ أَوْحَى لَهَا (٥) يَوْمَئِذٍ يَصْدُرُ النَّاسُ أَشْتَاتًا لِيُرَوْا أَعْمَالَهُمْ (٦) فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ (٧) وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ﴾

(١-٢) الله تعالی دقیامت دورځي خبرراکوي چه څه حال به وي،اوځمکه به په زلزله باندي شي اوخوزیږي به تردي پوري چه کوم بلډنګونه اواوچت شیان دي ټول به راوغورځیږي،غرونه به یي اوارشي اوچتي غونډۍ ګاني به یي ختمي شي،اوبالکل به اواره شي ځمکه،هیڅ کوږوالي به پکي نه لیدل کیږي، (واخرجت الأرض أثقالها) یعني ځمکه به دخپلي خیټي نه هرڅه راوباسي خزاني اومړي.
(٣) (وقال الانسان) کله چه انسان داسي غټ کارونه اوتغییرات اوویني اوډیرغټ به یي وګڼي،نووایي به چه(مالها) دي ځمکي باندي څه وشو؟.
(٤-٥)(یومئذتحدث) (یعني ځمکه به خبري وکړي) (اخبارها) یعني ګواهي به ورکړي په هرهغه چاچه څه یي ددي ځمکي په سرباندي کړي وي،دښه اوبد.څکه ځمکه دهغه ګواهانونه ده کوم چه به بنده ګانوباندي دخپلوعملونوګواهي ورکوي،(بأن ربک أوحی لها)یعني الله به ورته امرکړي وي،چه څه وربانديي تیرشوي دي دهغي خبردورکړي،نوداځمکه دالله دامرمخالفت اونافرماني نه کوي(.یومئذیصدرالناس)په دي ورځ به خلک راټول شي،دادقیامت دحالاتونه یوحال دي کله چه الله تعالی ددوۍپه منځ کي فیصله وکړي (اشتاتا) یعني ګډوډمتفرق(لیروااعمالهم) ددي لپاره چه الله تعالی ورته کوم عملونه چه یی کړي دي دبدۍاودنیکۍورته وښايي .اوددغه اعمالو پوره بدله هم ورکړي.
(فمن یعمل مثقال ذرةخیرایره*ومن یعمل مثقال ذرةشرایره)نوچاچه دذري برابرنیکي کړي وي وبه یيویني اوچاچه دذري برابربدي کړي وي هم وبه یي ویني.

اوداشامل دي عام ټول خيروشرلره،ځکه هغه چه کله الته دذري برابر چه دېولوشيانونه ورټوکي دي بدله پري ورکول کيږي نو غټ شيانو کارونو باندي به خامخابدلي ورکول کيږي،لکه څنګه چه الله تعالى ويلي دي(يوم تجدكل نفس ماعملت من خيرمحضرا وماعملت من سوءتودلو أن بينهاوبينه أمدابعيدا)
(ووجدواماعملواحاضرا)

اوپدي کي دخيرکارونوکولولپاره ترغيب دي اګرکه لږهم وي اودشردکارونونه ترهيب اوېرول دى اګرکه ډيرحقيراووړوکي هم وي.



[دسورت العاديات تفسيراودامکي سورت دي]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿وَالْعَادِيَاتِ ضَبْحًا فَالْمُورِيَاتِ قَدْحًا فَالْمُغِيرَاتِ صُبْحًا فَأَثَرْنَ بِهِ نَقْعًا فَوَسَطْنَ بِهِ جَمْعًا إِنَ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنُودٌ وَإِنَّهُ عَلَى ذَلِكَ لَشَهِيدٌ وَإِنَّهُ لِحُبِّ الْخَيْرِ لَشَدِيدٌ أَفَلَا يَعْلَمُ إِذَابُعْثِرَمَافِي الْقُبُورِ وَحُصِّلَ مَافِي الصُّدُورِ إِنَّ رَبَّهُمْ بِهِم يَوْمَئِذٍلَخَبِيرٌ﴾.

---

(١) الله تعالى په اسونو باندي قسم وکړوځکه په دي کي دالله تعالى دقدرت ښکاره نښې دي،کومي چه مخلوقاتوته معلومي دي،اوالله تعالى وربانديي بياقسم په داسي حال کي کوي چه نورحيوانات پکي شامل نه دي،نوفرمايي(**وَالْعَادِيَاتِ ضَبْحًا**)عاديات دعدونه اخستل شوي دي يعني تيزرفتارقوي داسى قوي اوتيزرفتار چه دهغى دوجي نه يي دنفس يعني ساه اخستلواوازدسيني نه راوځي دتيزرفتاري وخت کي .

(٢)(**فالموريات**)اور ويستونکي خپلوخپوباندي کله چه يي په کاڼوباندي اوهي ولږيږي،(**قدحا**)په وهلوسره دخپوپه کاڼوباندي دخپودسختوالي اودقوت دوجي نه کله چه په منډه وي،(اوراوباسي) .

(۳)(فالمغيرات)حمله كونكي په دشمنانوباندي(صبحا)دسهارپه وخت كي اوداغالبه وخت كي داسي وي چه حمله دسهارپه وخت كي وي.

(٥-٤)(فأثرن)نوپريږدي دوی‌دي وخت كي په خپل تيزتللواوحمله كولوسره(نقعا)دوړه اوغبار.

(فوسطن به)نودي وخت كي خپلواسونوباندي ددشمن صفونوته دننه كيږي،(جمعا)ډلي ددشمنانوته چه دوی‌ورباندي حمله كړيده.

(٦)(ان الانسان لربه لكنود) دامقسم عليه دي يعني جواب قسم دي بيشكه دا انسان دخپل رب ناشكره دي. (يعني خيراوحق چه دالله تعالى ورباندي دي په هغي كي سستي كونكي دي .اود انسان طبيعت دادي،چه نفس يي دا اجازه نه وركوي چه كوم حقوق ورباندي دي چه هغه كامل شكل باندي پوره اداءكړي،بلكه طبيعت يي سستي اومنع كول دي دمالي اوبدني دحقوقوداداءكولونه .مگرهغه څوک چه الله تعالى ورته هدايت كړي وي،اودي صفت نه خارج وي،دحقوقوداداءكولو صفت ته راغلي وي.

(۷)(وانه على ذلک لشهيد)يعني انسان چه خپل ځان كي منع اوناشكري وينې پدي باندي خپله گواه دي اوانكارورنه نه كوي،ځكه دايوښكاره او واضحه كاردي،اوددي احتمال شته چه داضمير الله تعالى ته راجع دي،يعني بنده دخپل رب ناشكره دي،ځكه الله ورباندي گواه دي،نوپدي كي تهديداويره وركول دي هغه چاله چه څوک دخپل رب ناشكره وي،چه الله ورباندي گواه دي.

(وانه)يعني دا انسان(لحب الخير)يعني دمال(لشديد)يعني دا انسان دمال ډيرخوښونكي دي مينه ورسره لري،اوددي محبت دمال دوجي نه د واجب شوي حقوقو اداءكول يي پريښي دي،دنفس خواهش يي دالله په رضاباندي مخكي كړي دي،اوبيادا چه خپل فكريي صرف دي دنياپوري محدودكړي دي،اوداخرت نه غافله شوي دي.اوددي وجي نه دقيامت دورځي په يره ولوخبرداري وركوي

(افلايعلم)ايادي متكبراوغافله ته هغه وخت نه دي معلوم (اذابعثرمافى القبور)يعني : كله چه الله تعالى مړي دقبرونونه راوباسي دحشراونشرلپار (وحصل مافى الصدور) يعني ښكاره به شي څه چه په دي كي دي (سينوكي).اوهرهغه څه چه پټ كړي شوي دي په سينوكي دخيراوشرنه نودى وخت كي به بيارازونه ښكاره شي اوهرهغه څه چه پټ وي ظاهربه شي،اودخلكومخى ته به داعمالونتيجي ښكاره شي.

(ان ربهم بهم يومئذلخبير)يعني الله تعالى ددوی په غټواووړوښكاره اوپټوعملونوخبرداردي،اوبدله ورله په دي عملونووركوي،اوداورځ يي خاص كړه په خبروركولوسره حال دا چه چه هغه هروخت په هرڅه خبرداردي،ځكه داعمالودبدلي وركولونه مراد دادي چه داتول دالله په علم كي دي اوپه هرڅه خبرداردي.

❁❁❁

[دسورت القارعةتفسيراوادامكي سورت دي]



﴿ الْقَارِعَةُ (١) مَاالْقَارِعَةُ (٢) وَمَاأَدْرَاكَ مَاالْقَارِعَةُ (٣) يَوْمَ يَكُونُ النَّاسُ كَالْفَرَاشِ الْمَبْثُوثِ (٤) وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ الْمَنْفُوشِ (٥) فَأَمَّامَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ (٦) فَهُوَفِي عِيشَةٍرَاضِيَةٍ(٧) وَأَمَّامَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ (٨) فَأُمُّهُ هَاوِيَةٌ (٩) وَمَاأَدْرَاكَ ماهِيَهْ (١٠) نارٌحَامِيَةٌ ﴾.

(١-٣) (القارعة)دقيامت دنومونونه يونوم دي ,اودانوم يي ځكه وركړي دي چه خلک ټكوي اوېروي يي دردوي يي په خپلي سختۍ اورعب باندي،ددي وجي نه ددي ورځي موضوع يي ډيره عظيمه اوغټه كرځولي ده،په دي قول سره:(الْقَارِعَةُ (١) مَاالْقَارِعَةُ (٢) وَمَاأَدْرَاكَ مَاالْقَارِعَةُ) .

(٤)(يوم يكون الناس) : په دغه ورځ وي به خلک..ددي ورځي دسختۍاوېري اورعب دوجي نه. (كالفراش المبثوث)دګډو وډوخواره شوملخانوپه رنګه چه ځيني په ځينو باندي ورځي اونه پوهيږي چه كوم طرف ته لاړشي،كم ځاي كي چه ورته اور ښكاره شي هم الته وروان وي دكمزوري ادراک دوجي نه .نودادعقل دخاوندانودخلكوحال به وي.

-

۵ -(اماداخاموش اوقوي ولاړغرونه به) (كالعهن المنفوش)لكه دبيكاره شوي وړی په شان به وي چه ډيره لړه پاتي اومعمولي هواسره الوزي،الله تعالی فرمايي :وترى الجبال تحسبهاجامدةوهي تمرمرالسحاب)ددي نه وروسته بيابه هواكي ذره ذره والوزي اوهيڅ شي به ورنه پاتي نه وي چه وليدل شي،بيابه تله كيښودل شي دحساب اوكتاب اوخلک به دوه ډلوته تقسيم شي،خوشبخته اوبدبخته.

(٦-٧)(فَأَمَّامَنْ ثَقُلَت مَوَازِينُهُ)يعني دچاچه نيكی په بديوباندي ډيري شوي،(فَهُوَفِي عِيشَةٍرَاضِيَةٍ)يعني دنعمتونوولاجنتونوكي به وي.

(٨-١١)(وَأَمَّامَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ)يعني چه دچانيكی دبديو مقابله ونه كړه لړي وي (فَأُمُّهُ هَاوِيَةٌ)يعني ځاي اومسكن به يي اوروي هغه چه دنومونونه يي يونوم هاويه دي.

يعني مثال به يي دموريه رنګه وي لكه څنګه چه مورهروخت وي،لكه څنګه چه الله تعالی هم فرماييلي دي) :ان عذابهاكان غراما .(اوداسي هم يوقول دي چه معنی يي :چه دماغ به يي په اوركي وي،يعني التِه به په سرباندي اوركي غورزيږي.

(وماأدراک ماهيه)اودادي كاردتعظيم اولويوالي باندي دليل دي،بيايی ددي تفسيرپه دي قول سره وكړو :(نارحامية).يعني دسخت ګرمی والااور.چه ددنياداورنه يی ګرموالي اوياچنده نه زيات دي،دالله پناه غواړوددي اورنه.

[دسورت التکاثر تفسیراودامکي سورت دي]

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

﴿ أَلْهَاكُمُ التَّكَاثُرُ *حَتَّى زُرْتُمُ الْمَقَابِرَ *كَلَّاسَوْفَ تَعْلَمُونَ *ثُمَّ كَلَّاسَوْفَ تَعْلَمُونَ *كَلَّالَوْتَعْلَمُونَ عِلْمَ الْيَقِينِ *لَتَرَوُنَّ الْجَحِيمَ *ثُمَّ لَتَرَوُنَّهَاعَيْنَ الْيَقِينِ *ثُمَّ لَتُسْأَلُنَّ يَوْمَئِذٍعَنِ النَّعِيمِ﴾.

(١) الله تعالی خپلوبنده ګانوله زورنه اوتوبیخ ورکوي،چه دځه لپاره پیداشوي دي چه هغه دالله وحده لاشریک لپاره عبادت کول دي،اودالله تعالی معرفت اوپیژندنه ده،اوالله تعالی ته انابت کول دي،اودالله محبت په هرڅه باندي مخکي کول دي، ځانونه یي ورنه مشغول کړیدي،فرمایي:
(الهاکم) مشغوله کړي یي تاسودپورته ذکرکړي شوي هدف نه،(التکاثر)یعني ډیروالی دمال ،اودمال دډیرونکي ذکریي ونه کړو ددي وجي نه چه مال شامل دي هرهغه څه له چه فخرکونکي وربادندي فخرکوي،مال،اولاد،لښکر،کسان،خدمتګاران،عزت جاه اومکان،اونورهغه څه له چه یوبل باندي دډیروالي لپاره مقصودوي نه دالله درضالپاره.

(٢)نوستاسودامشغولتیاپه مال باندي اوغفلت اوپه لهولعب باندي دومره شوه چه(حتی زرتم المقابر)(تردي چه قبرونوته ورسیدی) نوبیادغه وخت کي درنه پرده اخواشوه،حقیقت درته ښکاره شو وروسته ددي نه چه راګرځیدل پکي نه وو،اودالله تعالی داقول په دي باندي دلیل دي،چه عالم برزخ داسي مقصود دي چه ددي نه داخرت کورته تلل دي،ځکه الله تعالی دزیارت کونکونوم ورکړیدي،دمقیمینواوهمیشه پاتي کیدونکونوم یي نه دي ورکړي،اوداپه بیا راژوندی کیدو اوهمیشه والي اودنیاکي داعمالوبدلي ورکولوباندي دلیل دي دهغي ورځ چه فاني کیدونکي نه ده.

(٣-٦) اوددي وجي نه یي داوعده ورسره کړیده، :(كَلَّاسَوْفَتَعْلَمُونَ *ثُمَّ كَلَّاسَوْفَ تَعْلَمُونَ *كَلَّالَوْتَعْلَمُونَ عِلْمَ الْيَقِينِ)یعني که تاسوسره داسي علم ووچه کوم زړه ته دننه کیدلوپه هغه څه باندي چه ستاسومخي ته راتلونکي دي،

نوتاسوبه دمال ډیرولو نه وي مشغوله کړي،اونیک اعمالوته به موکوشش کړي وو،لیکن دحقیقي علم نشتوالي تاسوداسې کړی‌چه داهرڅه وینی(لترون الجحیم)یعني قیامت به وینی‌اوبیابه خامخاهغه جهنم وینی‌کوم چه الله تعالی دکافرانولپاره تیارکړیدي.

(ثُم لَتَرَوُنَّهَا عَيْنَ الْيَقِينِ)یعني په سترګوباندي لیدل،په سترګوبه یي وینی‌حقیقي کتلوسره،لکه څنګه چه الله تعالی فرمایيلي دي) :ورءا المجرمون النارفظنوا انهم مواقعوهاولم یجدواعنهامصرفا)

(ثم لتسألن یومئذعن النعیم)دهغه نعمتونوچه تاسوپه دنیاکي وي پکي اياتاسويي شکرکړي دي کنه؟اودالله تعالی حق موپکي ورکړي دي کنه؟او دغه نعمتونونه خومودالله دنافرمانی‌سبب نه ووجوړکړي؟چه درله دهغي نه ښه نعمتونه درکړي اوکه تاسوپه غرورکي راغلي وی‌اوشکرمو ورله نه ووکړي،بلکه کیدای شي دګناهونوسبب به هم جوړکړي وو،چه سزادرله درکړي؟الله تعالی فرمايي ویوم یعرض الذین کفرواعلی النارإذهبتم طیبٰاتکم فی حیاتکم الدنیاواستمتعتم بهافالیوم تجزون عذاب الهون..)الآیة

❁❁❁

[تفسیرسورة العصراودامکي سورت دي]



﴿ وَالْعَصْرِ*إِنَّ الإِنسَانَ لَفِي خُسْرٍ*إِلاَّ الَّذِينَ آمَنُواوَعَمِلُواالصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْابِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْابِالصَّبْرِ ﴾.

(١-٣) الله تعالی په زماني باندي قسم کړی دي چه هغه شپه او ورځ دي دبنده ګانودافعالواواعمالووختونه دي،چه بیشکه انسان تاواني دي اوتاواني دګټي‌ونکي ضددي،اودخساري اوتاوان مختلف درجې دي کله داخساره اوتاوان مطلق وي لکه څوک چه دنیااودخرت کي تاوان وکړي،

اونعمت اوجنت ورنه لاړشي اوجهنم یي په نصیب شي،

اوكله داخساره اوتاوان دځيني كارونودوجي وي نوددي وجي نه الله تعالى دانسان لپاره داخساره اوتاوان عام ذكركړومګرهغه كسان په تاوان كي نه دي كوم چاكي چه څلورصفات وي:

په هغه څه باندي ايمان راوړل چه كوم باندي الله تعالى دايمان راوړلوحكم كړيدي.اوايمان به دعلم نه بغيرنه وي،ځكه داعلم دايمان حصه ده ددي نه بغيرايمان نه پوره كيږي.

نيک عمل،اودي كي ظاهري اوباطني ټول دخيركارونه شامل دي،كوم چه دالله اودبنده ګانوحقوقومتعلق دي،واجب اومستحق.

اوپه حق باندي وصيت كول چه ايمان اونيک عمل دي،يعني ځيني به ځينوته په دي باندي وصيت كوي،اوترغيب به وركوي.

اودالله په اطاعت باندي دصبروصيت كول اودالله تعالى دنافرمانى نه ځان ساتل ،اوهمدارنګه د الله په تقديرباندي صبر كول كوم چه دردونكي وي.

په اولني دوه كارونوباندي انسان خپل نفس مكمل كوي،اوپه روستني دوه كارونوباندي نورمكملوي،اوپه څلورواړوكارونوپوره كيدوباندي بنده دخساري اوتاوان نه بچ كيږي،اوغتِه كاميابي ورته حاصليږي

[تفسيرسورت الهمزة اودامكي سورت دي]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿ وَيْلٌ لِكُلِّ هُمَزَةٍ لُمَزَةٍ الَّذِي جَمَعَ مَالًا وَعَدَّدَهُ يَحْسَبُ أَنَّ مَالَهُ أَخْلَدَهُ كَلَّا لَيُنْبَذَنَّ فِي الْحُطَمَةِ وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْحُطَمَةُ نَارُ اللَّهِ الْمُوقَدَةُ الَّتِي تَطَّلِعُ عَلَى الْأَفْئِدَةِ إِنَّهَا عَلَيْهِمْ مُؤْصَدَةٌ فِي عَمَدٍ مُمَدَّدَةٍ [۱].﴾

(ويل) وعيددي هلاكت دي تباهي ده اودردناک عذاب دي (لكل همزة لمزة) يعني:

دهغه چالپاره چه عيب لټونكي دي اوغيبت كونكي دي،هماز هغه څوک دي چه دخلكوعيبونه لټوي،اوطعن لګوي په اشاروسره اوكارونوسره،اولمازهغه چاته وايي څوک چه خبروكي دچاعيبونه لټوي.

۲-اوددي همازاولمازصفت دادي چه بل کاريي نه وي سوادمال جمع کولواوشمارلواوحسدکولونه،اوبياددي مال دخرچ کولودنيکیپه کارونو کي رغبت هم نه لري،اونه په صله رحمیکي يي لګوي اونه نوردخيرکارونوکي.

۳) – يحسب (ګمان کوي دخپل جهالت دوجي نه) أن ماله اخلده چه دامال به ده سره هميشه لپاره وي،په دنياکي،نوددي وجي دهغه کوشش دمال په ډيرولوکي وي په کوم چه داګمان کوي چه دده عمربه ډيرکړي،اوپه دي نه پوهيږي چه بخل عمرونه کموي اوکورونه خرابوي،اونيکي عمرډيروي.

کلاليبنذن (يعني خبردارخامخاورغورځيږي به) (في الحطمة* وَمَاأَدْرَاكَ مَاالْحُطَمَةُ) ورغورځيږي به حطمةکي اورکي اوڅه خبر درکو تاله چه حطمةڅه شي دي حطمة يي ددي اوردسختوالي اوهيبتوالي دوجی نه ورته اوييلي .بيايي ددي تفسير په دي قول سره وکړو(نارالله الموقدة) (دادالله تعالی بل کړي شوي اوردي (دکوم چه خاشاک کانی اوانسانان دي) .التي هغه اورکوم چه دډيرشدت اوسختیدوجي نه (تطلع على الأفئدة) دجسمونونه زړونوته ورخيژي.اودداسي سختي داورګرمیکي به دویبندوي اود اور نه دوتلو اميدبه يي ختم شوي وي،نوددي وجي نه بيافرمايي :

(انهاعليهم مؤصدة) يعني دا اوربه دویباندي دهرطرف نه بندوي،في عمدممدة (يعني دغتبودروازوشاته ددي وجي نه چه ورنه راونه وځي.

(كلماأرادوا أن يخرجوامنهاأعيدوافيها) دالله نه پناه غواړوددي اورنه اودالله نه دبښنی اوعافيت سوال کوو)



[تفسیرسورت الفیل (اودامکي سورت دي]

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

﴿ أَلَم تَرَكَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِأَصْحَابِ الْفِيلِ (١) أَلَم يَجْعَل كَيْدَهُمْ فِي تَضْلِيلٍ(٢)
وَأَرْسَلَ عَلَيْهِمْ طَيْرًاأَبَابِيلَ (٣) تَرْمِيهِمْ بِحِجَارَةٍمِنْ سِجِّيلٍ (٤) فَجَعَلَهُمْ
كَعَصْفٍ مَأْكُولٍ . ﴾.

ایاتانه دي لیدلي دالله تعالی قدرت اولوي شان اوبنده ګانوباندي رحمت اودتوحید دلائل اودهغه درسول محمدصلی الله علیه وسلم صدق،دوجي نه هرهغه څه چه الله تعالی دفیلانو والاسره وکړه،هغوی چه دالله دکوربیت الحرام ته یی چل جوړکړي وو اوتدبیریي نیولي وو،اودالله دکوردخرابیدو اراده یي کړی وه اودی ته یی ځان تیارکړي وو،اودځان سره یي داسي فیلان او ډله فوج راوستي ووچه ددي نه مخکي عربوکي داسي نه وو،په حبشه اویمن کي .اوکله چه دوی مکي ته نژدي شواو عربوددوی مخه هم نه شوه نیولي،اودمکي خلک دیریدو دوجي نه اوتل،نوالله تعالی وربانديي ډلي ډلي مارغان راولیږل،چه دي مرغانوسره داسي کاڼي ووچه (خاوري سره اورکي پاخه کړي شوي وو) نوپه دي کاڼوباندي یي ویشتل،اودهرغټ او وړوکي پسي شول،نوټول ختم شو اوداسي شولکه خوړل شوي واښه،الله تعالی ددوی چل اوتدبیرپخپله په دوی باندي وګرځولو،اوددوی قصه مشهوره ده،اوداهغه کال ووکوم کي چه رسول الله صلی الله علیه وسلم پیداشوي وو.نودادرسول الله صلی الله علیه دنبوت پیشنګویي اورسالت باندي دلیل هم شو،الله تعالی لپاره ټول شکراوثناده



[دسورت ایلاف قریش تفسیر(اوداmکي سورت دي]

بِسۡمِ اللّٰهِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِیۡمِ

﴿ لِإِيلافِ قُرَيْشٍ * إِيلافِهِمْ رِحْلَةَ الشِّتَاءِوَالصَّيْفِ * فَلْيَعْبُدُوارَبَّ هَذَاالْبَيْتِ *الَّذِي أَطْعَمَهُم مِّن جُوعٍ وَآمَنَهُم مِّنْ خَوْفٍ *﴾.

(١-٤) (مفسرينوويبلي دي :چه جار اومجرور دواړه دمخکيني سورت سره تړلي دي متعلق دي،يعني داصحاب الفيل يعني دفيلانودخاوندانوسره چه موځه وکړل دادقريشو دوجي نه مووکړه،دقريشو د امن اواستقامت اوددوی دمصلحتونو اوپه يخنۍ کي يمن دسفراوګرمۍ کي شام ته دسفردبرابرولودتجارت لپاره

نوالله تعالى هلاک کړل هغه څوک چه چا دوی ته دضرراودبدی اراده لرله،اودحرم اودحرم دخلکوعظمت يي نورهم دعربوپه زړونوکي

ډيرکړو،ترڅي چه احترام يی وکړواوپه هيڅ يو سفرکی ورته بيامخي ته نه شو،نوددي وجي نه الله تعالى ورته دشکرکولوحکم وکړو .اوويي فرماييل):

فَلْيَعْبُدُوارَبَّ هَذَاالْبَيْتِ) (نودوی له پکاردي چه ددي کوردرب عبادت وکړي)(يعني الله دي يواځي وګڼي اوخالص عبادت دي دالله تعالى وکړي .

الَّذِي أَطْعَمَهُم مِّن جُوعٍ وَآمَنَهُم مِّنْ خَوْفٍ)*دهغه چاچه دوی‌له يي ولږه کي خوراك ورکړو او يره کي يي امن ورکړو.

نورزق ورکول اوامن ورکول اد ددنيا داسي نعمتونه دي چه ددي په بدل کي په انسان باندي الله تعالى ته شکرويستل واجبيږي.نوياالله ستالپاره ټوله ثناده اوشکردي ستالپاره په ټولوښکاره اوپټونعمتونوباندي،اوالله تعالى دخپل کوربيت الحرام په ربوبيت باندي خاص کړوددي کوردفضيلت اودشرف دوجي نه کنه الله تعالى دهرشي رب دي.



[دسورت الماعون تفسير اودامكي سورت دي]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿ أَرَأَيْتَ الَّذِي يُكَذِّبُ بِالدِّينِ *فَذَلِكَ الَّذِي يَدُعُّ الْيَتِيمَ*وَلايَحُضُّ عَلَى طَعَامِ الْمِسْكِينِ*فَوَيْل لِّلْمُصَلِّينَ*الَّذِين هُم عَن صَلاتِهِمْ سَاهُونَ*الَّذِين هُم يُرَاؤُونَ*وَيَمْنَعُونَ الْمَاعُونَ﴾.

(١) الله تعالى دداسې خلكومذمت كوي كوم چه دالله تعالى حقوق اودالله تعالى دبنده گانوحقوق يې پرېښې دي،فرمايي(ارأيت الذي يكذب بالدين) ايا تا داسې شخص ياداسې څوک ليدلي دي چه دمرگ نه بعدزندگۍته ددروغونسبت كوي دقيامت دورځي تكذيب كوي،اوهرهغه څه چه رسولانواوانبياو راوړي دي په هغي باندي هم ايمان نه راوړي، (فذالک الذي يدع اليتيم) اوهمدغه كس ياخپل دزړه دسختوالي سره يتيم له ديكي وركوي اودزړه دسختوالي دوجي نه يتيم باندي رحم نه كوي اوددي وجي نه يې هم كوي ځكه چه نه دثواب اميدساتي اونه دعذاب نه يرېږي، (ولايحض) اونوروته ترغيب نه وركوي، (على طعام المسكين) مسكينانوله روټۍوركولوباندي .اوخپله هم مسكينانوله روټۍنه وركوي پكار خوداوه چه خپله يې هم وركوله•. (فويل للمصلين) هلاكت دي لمونځ كونكولره هغه لمونځ كونكي چه لمونځ كوي ليكن (عن صلاتهم ساهون ﴾دخپل لمونځ نه غافله وي .يعني هغه خپل لمونځونه ضايع كوي .خپل وخت باندي يې نه كوي،دلمونځ اركان په صحيح طريقه باندي نه اداءكوي .اوددي سبب او وجه دالله په حكم باندي اهتمام نه كول دي،ځكه يې لمونځ پرېښې دي كوم چه په ټولوكي اهم اوضروري عبادت دي .همدادلمونځ نه غافله كيدل دي چه لمونځ كونكی دهلاكت اوملامتيامستحق گرځوي،اوهرچه لمونځ كي سهوه كيدل دي نوسهواوخطادهرچانه واقع كيږي،حتى چه درسول الله صلى الله عليه وسلم نه هم واقع شوي ده،نوددي وجي نه الله تعالى هغه كسان چه دلمونځ نه غافله دي په ريا اودزړه سختوالي اوبېرحمۍصفتونو باندي ستايلي دي،فرمايي (الَّذِين هُم يُرَاؤُونَ (يعني دخلكوته دښودني دوجې عمل كوي،)

(وَيَمْنَعُونَ الْمَاعُونَ) دکوم یوشي چه عاریتا ایادهديي په شکل باندي
ورکولوکي کوم چه پکي ضررنه وي هم منعه کوي،لکه مثال دلوښواوتبرګي
اونورداسې شیان چه دهغي ورکول عام عادت دي داستعمال
لپاره،نودډیردحرص (بخل)دوجي نه داخلک داستعمال دامعمولي شیان چاله
دورکولو نه هم منع کوي،نودغټوشیانوورکولو وخت کي به يي څه حال
وي.په دي مبارک سورت کي مسکینانواویتیمانوله روټۍورکولوباندي،اوهغي
باندي دترغیب ورکولو اودلمونځ دخیال ساتلواودلمونځ دحفاظت
کولواونورتټول اعمالوکې داخلاص ساتلوترغیب ورکړل شوي دي،اوهمدارنګه
دنیکۍکارکولوباندي اودمعمولي شیانوداستعمال خلکوله ورکولوباندي
ترغیب دي،لکه لوښې کتاب وغیره،ځکه الله تعالی دداسې کارنه کولو خلکو
مذمت اوبدي بیان کړي ده،والله سبحانه أعلم

[دسورت کوثرتفسیراو دا مکي سورت دي]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿ اناأعطيناک الکوثر فصل لربک وانحر ان شانئک هوالأبتر ﴾.

---

(١)الله تعالی خپل پیغمبرباندي احسان کوي اوفرمايي: ﴿ اناأعطيناک الکوثر ﴾
یعني مونږتاله ډیرخیراولوي فضل درعطاکړي دي،اودهغي دجملي نه چه الله
تعالی يي دقيامت په ورځ خپل نبي له ورکوي هغه نهردي کوم ته چه
کوثروايي،دحوض کوثراوږدوالي ديوي مياشتي دمزل په اندازه دي
اوهمدارنګه عرض پلنوالي هم ديوي مياشت دمسافي برابردي،ددي اوبه دپيو
(شودو) نه ډيري سپيني دي،اودعسل (شهدو) نه ډيري خوږي دي،ددي
دڅکلودلوښوعددبه يي داسمان دستوروبرابرپه ډيروالي کي،اوپرقاکي به هم
داسمان دستوروپه رنګه وي،څوک چه دي حوض کوثرنه يوځل اوبه وڅکي
نوبيابه کله هم ورته تنده ونه لري. الله تعالی په هغه باندي داحسان
دذکرکولونه وروسته دشکرحکم کوي،فرمايي:
(فصل لربک وانحر) نودخپل رب لپاره لمونځ وکړه اوقرباني وکړه،

الله تعالی دادواړه عبادتونه ذکرکړل ځکه دابهترين عبادتونه دي اوالله تعالی ته دنژديوالي بهترين سبب دي .اوددي وجي نه يي هم خاص کړل ځکه چه لمونځ په زړه کي اواندامونوکي خشوع اوعاجزي راولي،اودعبادت نوروقسمونوته يي هم نقل کوي،اوپه قربانۍ کي داحکمت دي چه کله انسان سره کوم ښه شي وي هغه دالله لپاره قرباني کوي اوالله ته ځان نژدي کوي،اودهغه مال خرچ کول دي کوم سره چه محبت کول اوبخل وربانددي کول انساني وصف دي. (ان شانئک) يعني تاسره بغض کولووالا اوستانقصان اوکمي بيانولووالا (هوالأبتر) يعني دهرخيرنه محروم دي،دهغه عمل منقطع دي ذکريي منقطع دي،اما محمد صلی الله عيله وسلم په حقيقت کي کامل انسان دي،په کمال کي داسي مرتبي ته رسيدلي دي چه دنورومخلوقاتوهغه درجي ته رسيدل نا ممکن دي،لکه :(رفعت ذکر) د ذکراوچتوالي او کثرةالأنصاراوکثرةالمتبعين

[دسورت الكافرون تفسير]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿ قل يآيها الكافرون*لآأعبد ماتعبدون*ولآ أنتم عابدون مآاعبد*ولآأنا عابد ما عبدتم* ولآ أنتم عابدون مآاعبد *لكم دينكم ولي دين﴾.

(١-٦) يعني کافروته ښکاره اوصراحت سره دا اوايه:﴿ لاأعبدماتعبدون ﴾) ،يعني ته ددي کفارودځان نه جوړشوي خودساخته معبودانونه دبراءت اظهاروکړه،دکوموچه هغوي دالله تعالی نه بغيرظاهراوباطن کي عبادت کولو.﴿ ولآ أنتم عابدون مآاعبد ﴾

اودچاچه زه عبادت کوم دهغی تاسوعبادت نه کوي،ځکه چه دالله په عبادت کي ستاسودالله لپاره اخلاص نه پيداکيږي،دالله لپاره ستاسوداعبادت کوم کي چه شرک دي اودشرک سره ترلي دي ديته عبادت نه وايي .اوباربارددي تکرارول داول فعل دنه پيداکيدلودليل دي،اودويم دليل دي پدي چه دلازمي وصف ګرځيدلي دي دعبادت لپاره .ددي وجي نه الله تعالی ددواړو دلومنځ کي فرق کړيدي،فرماييلي دي :(لکم دينکم ولي دين) تاسوپه خپل دين زه په خپل دين .لکه څنګه چه الله تعالی فرماييلي دي : (قل کل يعمل علی شاکلته) ورته اوايه چه هريوشخص خپل خپل طريقي باندي عمل کوي (بيافرمايي)انتم بريئون ممااعمل وأنابرئ مماتعملون).(يونس) کوم څه چه زه کوم دهغی نه تاسوبري يي اوکوم څه چه تاسوکوي دهغي نه زه بري يم.



[دسورت النصرتفسيراو دا مدني سورت دي]

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

﴿ إذاجاء نصرالله والفتح* ورأيت الناس يدخلون في دين الله أفواجا* فسبح بحمدربك واستغفره،إنه كان توابا ﴾.

(١-٣) په دي سورت كريمه كيې زيرى اوخوشخبري ده،اوددي خوشخبرى دحاصليدلوسره بيارسول الله صلى الله عليه وسلم ته يوحكم دي،اوهمدارنګه ددي خوشخبري باندي مترتب ځيني حالاتو طرف ته اشاره اوتنبيه ده.خوشخبري دالله رسول ته دالله دمدداودمكي دفتح كيدلوده،اودالله په دين كي دخلكوډله ډله شامليدلوده .په دي كي ډيرخلك ستادشمنان وو،ددي نه بعدبه همداخلك ستاملګري اوانصاروي،اودكوم شى باره كي چه خوشخبري وركړي وه بالكل هماغه رنګه پوره شوه.اماكوم چه ددى خوشخبري دحاصليدلووخت كي دالله حكم وورسول ته هغه دا ووچه دمدداوفتح نه وروسته دالله شكراداءكړي،دالله دحمداوثناءسره دهغه تسبيح بيان كړي اواستغفاراوبخښنه وغواړي.

اماكومي چه اشاري دي نويوه اشاره : داده چه ددين لپاره مددبه هميشه وي،اودابه ډيريږي په تسبيح اوحمداواستغفاردرسول دطرفنه .ځكه دادشكر نه دي،اوالله تعالى فرمايي :لئن شكرتم لأزيدنكم كه تاسوشكروكړي نوزه به نورهم ډيردركم .اوهمداكاردخلفاي راشدينو اودهغوي نه وروسته زمانه كي حاصل وو،دالله مددهميشه ورسره وو، . تردي چه داسلام دين داسي ځاي اوحدته ورسيدوچه نوردينونه هغه حدته نه وورسيدلي،اوبياچه د امت نه دالله تعالى داحكاماتومخالفت صادرشو،نوالله تعالى دتفرق اودحكم په تشتت باندي ابتلاءكړه .نوبياچه څه كيدل هغه وشو،اوسره ددي نه په دى دين باندي دالله تعالى رحمت دي اونرمي ده چه دچاپه عقل كي هم نه راځي،

اوهرچه دویمه اشاره ده هغه درسول الله صلی الله علیه وسلم دوفات طرفته اشاره ده،چه دهغه مرگ رانژدي شوي دي.اوددي وجه داده چه دده عمر مبارک اوفضیلت والاعمردي،چه الله تعالی وربانديٍ قسم کړيدي،اوالله دامقرره کړي ده چه دفضیلت والاکارونواختتام به استغفارسره وي،مثلاًلمونځ حج وغیره..نودالله تعالی په داسي حال کي دحمداوشکرحکم کول دي کارته اشاره ده چه درسول الله صلی الله علیه وسلم وفات وخت نژدي شوي دي،نواوس تاله دخپل رب دملاقات لپاره تیاري پکاردي تیاراوسیدل پکاردي،اوستادعمراختتام په دي بهترین کارونو کول پکاردي .صلوات الله وسلامه علیه.ددي وجي نه رسول الله صلی الله علیه وسلم به په لمونځ کي رکوع اوسجده کي دادعاءپه کثرت سره وییله):سبحانک اللهم ربناوبحمدک اللهم اغفرلي.



[دسورت لهب تفسیراو دا مکي سورت دي]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿ تبت يدآ أبي لهب وتب*مآ أغنى عنه ماله وماكسب*سيصلى ناراذات لهب*وامرأته حمالة الحطب في جيدها حبل من مسد ﴾.

ابولهب درسول الله صلی الله علیه وسلم کاکا تره وواودرسول الله صلی الله علیه وسلم سره یي سخته دشمني کوله،اوهغه ته به یي سخت تکلیف رسولو،په ده کي نه دین وواونه دخپلوي غیرت وو،نوالله تعالی ددي وجي نه دهغه بدي بیان کړه اوپه بدصفت یي وستایه،چه دقیامت دورځي پوري به رسواوي،الله تعالی فرمايي :

﴿ تبت يدآ أبي لهب﴾ دهغه دواړه لاسونه هلاک اوتباه شواوبدبختی‌کي پریوته .﴿ وتب﴾ یعني څه فایده یي حاصله نه کړه (٢) ﴿ مآأغنى عنه ماله﴾ کوم مال چه دده سره وو هغه دده هیڅ پکارنشو،اوهمدی مال داسرکشه کړي وو،﴿ وماكسب﴾ اوکوم مال چه ده حاصل کړي ووچه کله وربانديٍ دالله عذاب رالو هیڅ یي هم ورله ونه کړه،دالله دعذاب نه یی بچ نه کړي شو

((٣-٥) ﴿ سيصلى نارا ذات لهب ﴾ ډیرزر به بل کړي شوي دلمبوولااورته دننه کړي شي،یعني اوربه یي دهرطرف نه راګیرکړي.

﴿وامرأته حمالة الحطب﴾ اودده ښځه هم کوم چه دلرګو) داوربلولووالا اوچتولووالاوه،

ددي ښځي هم رسول الله صلی الله علیه وسلم ته ډیرتکلیف رسولو، ښځی اوخاونددواړوګناه اوظلم کي دیوبل سره مددکولو. .رسول الله صلی الله علیه وسلم ته یي تکلیف رسولوکي کوم کمي نه دي کړي،ددي په خیټه به ګناهونه واچول شي لکه څنګه چه لرګی به واچول شي

وربانديي،اوددي په غاړه کي داچولو لپاره یوه رسی(پړي)هم تیارکړي شوي دي﴿ من مسد ﴾ یعني دکجورودپاڼودریشونه به جوړوي،اویاددي معنی داهم ده چه په جهنم کي به لرګي اوخاشاک راټولي اوخپل خاوندباندي به یي اچوي اودهغه په غاړه به دکجورودپاڼودریشونه جوړه شوي رسی وي.

ددواړومعنی ګانومطابق په دي سورت کي دالله دنښونه یوه نښه ده څکه چه داسورت هغه وخت نازل شوچه ابولهب اوښځه یي هلاک شوي نه وو،الله تعالی خبرورکړوچه ډیرزربه جهنم کي عذاب ورکړل شي،اوداهم تري ښکاره شوه چه دادواړه به ایمان نه راوړي .نوهغه رنګه بالکل واقع شوه چه څنګه عالم الغیب والشهادة خبرورکړیوو.



[دسورت اخلاص تفسیراو دا مکي سورت دي]

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

﴿ قل هو الله أحد *الله الصمد*لم يلد ولم يولد*ولم يكن له كفوا احد ﴾.

(١) (قل) یعني داسي حقیقت سره چه عقیده وربانديِ لري،اوپه معنی يي پوهیږي

اوايه (هواحد) چه دا الله یودي،یعني وحدانیت اویووالي دالله ذات پوري منحصردي،هغه هررنګه کمال کي واحداومنفرددي،کوم چه داسماءحسنی اودکامله اوعالیه اوچت صفاتواودمقدس افعالومالک دي،چه نه يي مثال شته اونه نظیرشته،

(٢) ﴿ الله الصـــمد﴾ ،الله بـــي نیـــازه دي،یعنـــي پـــه ټولوحـــاجتونوکي هغـــه مقصـــوددي،پاس عالمونـه اولانـدي عالمونـه ټـول هغـه الله تـه ډیرمحتاجـه دي،اودهمدی الله نـه دخپلوحاجتونوسـوال کوي،خپـل ضـروري کارونوکي دالله طرف ته رجوع کوي،ځکه چه دا الله خپل صفاتوکي کامل دي .علیم ذات دي کوم چه په خپل علم کي کامل دي،حلیم دي خپل حلم کي کامل دي،رحیم دي دکوم چه رحم يي په هرڅه باندي عام دي،دارنګه هغه په خپل اوصافوکي کامل دي، اودايي کمال اوپوره والي دي،چه :

(٣) ﴿ لم يلد ولم يولد﴾) نه ورنه څوک پیداشوي دي اونه دچانه پیدادي،ځکه چه هغه کامل طورباندي غني دي،

(٤) ﴿ ولم يكن له كفوا أحد﴾ دده په اسماء(نومونو)کي اونه يي په صفاتوکي برابر اوهم مثل شته .دالله ذات برکت والااوډیر اوچت ذات دي،دامبارک سورت توحیداسماءصفات باندي مشتمل دي،



[دسورت الفلق تفسیراو دا مکي سورت دي]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿ قل أعوذ برب الفلق *من شر ماخلق*ومن شر غاسق إذا وقب*ومن شر النفاثات في العقد*ومن شر حاسد إذا حسد ﴾.

---

(۱) (قل): دالله دپناه غوښتلولپاره اوایه (اعوذ) پناه غوارم خپل بچاوتلاش کوم،(برب الفلق) درب فلق په ذریعي سره،یعني هغه رب چه کوم داني او زړي چویي،اوسهاریي نموداركوي، (من شرماخلق)دهرشي دشرنه کوم چه الله پیداکړي دي،اوپه دي کي دالله تعالی ټول مخلوقات انسانان اوجنات اوځناورټول شامل دي،نو دي مخلوقاتوكي چه كوم شر دي ددي دشرنه ددي دپيداكونكي باندي پناه غوښتل كيږي،بياالله تعالى دعام شيانود ذكركولو نه وروسته دخاص شيانوذكر وكړو،فرمايي : (ومن شرغاسق اذا وقب). اودشپي دتيارودضررونونه كله چه راخوري شي.

يعني زه دهغه شرنه دالله تعالى پناه غواړم کوم چه دشپي وي،کله چه داشپه خوريږي اوراخيژي خلكوباندي،اوپه دي کي دشرنه ډک ډيرروحونه اوتكليف وركونكي ځناورخوريږي او راووځي، (ومن شرالنفاثات فی العقد) . يعني دجادوكولوولا دښځودشرنه كوم چه خپل جادوكي دپوكونه كاراخلي په غوټوباندي،كومي چه هغه دجادولپاره تړي، (ومن شرحاسداذاحسد) اودحسدكونكي دشرنه كله چه هغه حسدوكړي،حسدكونكي هغه دي كوم چه دچاسره حسدكوي دهغه نه دنعمت دزوال تمنی كوي،نوبيادذي دشراومكرنه دبچ كيدلولپاره الله تعالی ته دپناه وړلوحاجت وي،نظراچول لګولو والاهم حسدكونكي وي.اودا د شري طبيعت ولا اوخبيث النفس انسان نه صادريږي.



[دسورت الناس تفسیراو دا مدني سورت دي]

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

﴿ قل أعوذ برب الناس*ملك الناس*إله الناس*من شر الوسواس الخناس *الذي يوسوس في صدور الناس *من الجنة والناس﴾.

(١-٦) دي مبارک سورت کي دخلکودرب،اوددوی د مالک اومعبودبانديدشیطان نه پناه ده،هغه شیطان کوم چه دبدیٔ اودفسادجرړه ده،چه دهغه شر اوفتنه داده چه دخلکوزړونوکي وسوسي اچوي،﴿ يوسوس في صدور الناس﴾؛ اودوی ته شر بدي ښایسته کوي،بدکاری ورته انتهایي ښایسته کوي بدکاری ورته انتهایي ښایسته کوي اودوی ته یي پیش کوي،اوبیاددي بدیٔ کارونوکولو لپاره دویٔ کي نشاط اوقوت پیداکوي،خلک دنیکیٔ نه لري کوي،اوبل کوم صورت کی ورته مخي ته کوي،هغه همیشه دي حال کي وي چه وسوسه واچوي اوبیاروسته شي کله چه مومن بنده خپل رب یادکړي اوددي ددفع کولولپاره دخپل رب مددغواړي،نوبیاپه شاکیږي،انسان له داپکارده چه دالله نه دالله دربوبیت په ذریعه کوم چه ټولوخلکوکي عام دي مددطلب کړي،اودهغه پناه وغواړي اودهغه پناه ته راشیٔ اوځان بچ کړي،ټول مخلوقات دالله د ربوبیت اودبادشاهیٔ ماتحت دي.

همدارنګه دالله په الوهیت باندي دي پناه حاصله کړي چه دهغي په وجه یي داټوله دنیاپیداکړیده،اوداترهغه نه پوره کیږي چه ترڅوددي ددشمن شردفع نه کړي شي،کوم چه انسان ددي لاري نه لري کول غواړي،هغه ددي انسان اوددي توحیدپه منځ کي حائل اوپرده جوړيدل غواړي،اوهغه غواړي چه داپخپله ډله کي شامل کړي اوجهنمي شي.وسوسه چه څنګه دجناتو پیریانو دطرف نه وي همدارنګه دانسانانوله طرف نه هم وي،ددي وجي نه یي وفرماییل: ﴿ من الجنة والناس﴾.

وسوسي اچولووالاهغه دپیریانو جناتو نه وي اوکه دانسانانونه .

والحمدلله رب العالمین اولاوآخرا.، وصلَّى الله وسلَّم على رسوله محمَّدٍ وعلى آله وصحبه أجمعين، صلاةً وسلامًا دائمين متواصلين أبد الأوقات، والحمد لله الَّذي بنعمته تتمُّ الصَّالحات.



دمقدمي اوتفسيرمتعلق سوالونه

١. دمهمودرسونو كتاب مولف څوک دي ؟

O عبد العزيز بن باز $ O محمَّد بن عثيمين $ O هيثم سرحان حفظه الله

٢. ولي مونږدامهم درسونه وايو ؟

O ځکه چه داضروري دي O ځکه چه علماو وربانديدي دويلو وصيت کړيدي.

O ځکه په دي کي هغه ضروری شيان دي کوم چه مسلمان ورته ضرورت لري.

O داپاسني ټول ذکرشوي اسباب.

٣. دامتن مشتمل دي:

O دمسلمان رابطه(تعلق) دقران اوحديث سره. O لمونځ او اودس باندي. O آدابو اواخلاقو باندي. O ګناهونو نه يرولوباندي. O دمړي تيارولو اوکفن اودفن باندي.

O پاسني ټول کارونو باندي.

٤. **مسلمان به دقراءت دتلقين اودتلاوت دتصحيح اوحفظ اوشرح باندي شروع کوي د:**

O سورة العلق. O سورة الفاتحة. O سورة الإخلاص.

٥. مسلمان په قران کي دغوراوفکرکول اوپه قران باندي عمل کولوپه اعتبارسره په دوه طبقوتقسيم شوي دي اويوه طبقه داعتدال په لاره ده.(صح - خطأ)

٦. طالب دتولو نه اول بايدپه کوم تفسيرشروع وکړي ؟

O ابن كثيرٍ. O ابن سعديّ. O القرطبيُّ.

٧. طالب بايددکتابونو داوږد متن نه مخکي په مختصر متن باندي شروع وکړي (صح - خطأ)

٨. طالب دتفسيرکتابونوکي هغه سورتونه بايدشروع کړي کوم چه يي مطالعي لپاره تشويقوي تياروي يي لکه سورت قصص مريم الكهف. (صح - خطأ)

۹. چه کله طالب ته ویل ګران وي نه يي شي ويلي،نوهغه کولي شي چه صوتي تفسيريعني اواز والاتفسير واوري،لکه دتفسيرسعدي صوتي پروګرام واوري(صحيح-خطأ)

۱۰. نبي ﷺ داسي خلک خبردارکړيدي يرولي يي دي کوم چه دقران تلاوت کوي اوپه معنی کي يي سوچ اوتدبرنه کوي. (صح - خطأ)

دسورت فاتحې متعلق سوالات

۱۱. دي سورت له ځکه دانوم ورکړل شوي دي ځکه چه په ديوالونوبند وي نه پکي کمي کيږي نه پکي زياتوالي کيږي (صح - خطأ)

۱۲. سورت فاتحه نوم ددي لپاره کيښودل شوي ځکه چه:

....

۱۳. دسورت فاتحې دنومونونه:

O أمُّ القرآن. O السَّبع المثانيُ. O الرُّقية.

O الصَّلاة. O ذکرشوي ټول نومونه.

۱٤. دتلاوت دشروع کولونه مخکي اعوذبالله ويل ضروري دي حال داچه داخوعبادت دي کوم دګناه کارخونه دي دويلوسبب يي څه دي ؟

....

۱٥. د (أعوذ) معنی څه ده ؟

....

۱٦. دشيطان نوم يي رجيم يعني رټلي شوي کيښود:

O ځکه چه هغه دالله درحمت نه لري کړي شوي دي.

O ځکه چه هغه اسماني شعلو شهاب ستوروباندي ويشتل کيږي.

Oځکه چه هغه دانسانانو زړونو کي وسوسي اوشکونه اوشهوات اچوي.

O مخکيني ټول اسباب.

۱۷. بسم الله کي جارومجرورد فعل محذوف سره تعلق لري ځکه وروسته ذکرکول يي مناسب دي. (صح - خطأ).

۱۸. الله:

O هغه تعظیمااومحبتاً مألوه اومعبوددي. O دي نوم باندي دالله نه علاوه بل څوک نه دي نومول شوي. O دانوم دټولونومونومرجع ده. O ويیل کیږي چه دالله تعالی اسم اعظم دي.
O داواز اونداءپه وخت کي الف او لام نه شي محذوف کیدلي. O ټول هرڅه چه مخکي تیرشو

۱۹. د الله دا دوه ښایسته نومونوکي چه (رحمن رحیم) دي څه فرق دي ؟

....

۲۰. دبنده ګانولپاره دالله تربیت په دوه قسمه دي کوم کوم دي ؟

O عام تربیت اوخاص تربیت. O مطلق تربیت اومقیدتربیت.

۲۱. داکثره انبیاوعلیهم السلام دعابه په دي لفظ وه:

O اللّٰهمَّ. O الرَّبِّ.

۲۲. یوم الدین نه مراد:

O دقیامت ورځ. O هغه ورځ چه انسان ته به دخپلواعمالوبدله ورکول کیږي.

O ذکرشوي ټولي خبري ورنه مراددي.

۲۳. ﴿ اهدنا الصراط المستقیم﴾) دادعاءدبنده ګانولپاره په ټولودعاګانوکي جامع اوفایده منده ده. (صح - خطأ)

۲٤. ددین نه اطلاق په دي کیږي:

O جزاء. O عمل. O کله جزاءاوکله عمل.

۲٥. معمول په عامل باندي مخکي کول فایده ورکوي:

O حصرله. O هیڅ فایده یي نشته.

۲٦. دعبادت په استعانت باندي مخکي کول باب تقدیم نه دي د:

O عام په خاص باندي . O دالله تعالی حق دبنده په حق باندي. O ټول ذکرشوي

۲۷. دا آیت (ایاک نعبد) دجمع په صیغه باندي ولي ذکرشو ؟

....

۲۸. عبادت:

O دظاهري اوباطني اعمالودمجموعي نوم دي کوم چه الله ته خوښ دي او وربانـدي رضاکيږي..

O دمحبت اوتعظيم دوجي نه الله تعالی ته عاجزه کيدل اومنع شوي کارونونه منع کيدل اودحکمونوپه ځاي کول .(منل)..

O دعبادت اطلاق کله په اولني معني اوکله په دويمه معنی کيږي..

۲۹. دالله تعالی قول (اهدنا) کي دهدايت نه مراد:

O دلالت اوارشاد . O توفيق. O داټول کارونه.

۳۰. دالله تعالی فرمان (صراط الذين انعمت عليهم) نه مقصود:

O ددي امت ټول هغه خلک چه ايمان يي راوړي دي.

O انبياءصديقين اوشهداءاونيکان خلک کوموباندي چه دالله انعام شوي دي.

۳۱. اياک نعبدواياک نستعين شرع اوقدر دواړو له شامل دي . .(صح – خطأ)

۳۲. لاندیني ايتونو او يا سورتونو کي کوم ايتونه اويا سورتونه دي چه هغه محتوی موضوع پکي شامل ده چه نورايتونو اويا سورتونوکي شامل نه ده ؟

O سورة الفاتحة. O آية الكرسيّ. O سورة الإخلاص.

۳۳-دالله تعالی داقول (اهدناالصراط) شامل دي:

O دنبوت اثبات لره O په ټولوګمراهانو اوبدعاتيانوباندي رد دي. O دواړه ذکر شوي کارونو لره.

۳٤--دالله تعالی قول (مالک يوم الدين) شامل دي:

O بدله اوجزاءبه دعدل اوانصاف O حقيقت کي بنده فاعل (کونکي دي)

O بدله به صرف په اعمالوويO داټول ذکرشوي کارونه..

دايت كرسي متعلق سوالونه:

٣٥--دي لـه يـي دايـت كرسـي نـوم ددي وجي نـه وركړوځكـه چـه دي دكرسـي ذكرراغلي دي. (صح – خطأ)

٣٦--قران كي عظيم آيت كوم يودي ؟
O دَين والايت O لس حقونو والا آيت O آية الكرسيِّ.

٣٧- قران دمعنى په لحاظ ډيرلوي دي. (صح – خطأ)

٣٨- الكرسي كي دالله تعالى دڅو نومونو ذكر دي ؟
O خمسة. O شپږ. O اووه.

٣٩- نوم (حي) كي كمال دي:: O ذاتيٌّ. O سلطانيٌّ.

٤٠- نوم (القيوم) كى كمال دي: O ذاتيٌّ. O سلطانيٌّ.

٤١- چه (الحي) او (القيوم) نومونه يوځاي شي نوبيادالله تعالى په ذاتي اوسلطاني كمال باندي دلالت كوي.. (صح – خطأ)

٤٢- دالله تعالى نوم (الحي) د (القيوم) سره په قران كي ذكرشوي دي:
O دري ځايونوكي . O څلورځايونوكي. O دوه ځايونوكي.

٤٣-دمنفي صفاتوپه باره كي ضروري ده چه دالله تعالى دذات نه په داسي طريقه منفي شي انكارورنه وشي لكه څنګه چه الله تعالى اورسول الله ﷺ نفي كړي دي اوانكاريي ورنه كړي دي،سره دمخالف صفات كمال داثبات،ځكه صرف نفي كول كمال نه دي ،مثال :دالله تعالى دستړي كيدلواودخوب صفت نفي كوو،دوجي داثبات دالله تعالى دهميشه والي اوكمال حيات نه. (صح – خطأ)

٤٤-الله چاله دشفاعت كولواجازت نه وركوي مګرهغه چاته چه ورنه راضي وي اوهغه راضي كيږي صرف:
O په توحيد . O درسولانوپه اتباع O ذكرشوي دواړه كارونوباندي.

٤٥- شرعي اوقدري كارونونه چه الله تعالى خپلومخلوقاتوله كوم خبروكړي دي:

O لږدي.   O ډيردي.

٤٦-﴿ يعلم مابين ايديهم﴾ زمانه حال اومستقبل له شامل دي او﴿ وماخلفهم ﴾ ماضي له شامل دي. (صح – خطأ)

٤٧- دالله دنوم ((العليِّ) معنى يعني:

O دهغه ذاتO دهغه صفات O دهغه قهاريت په مخلوقاتوباندي O داټولى خبري

٤٨-هغه څه شي دي چه كه دشپي چااوييله نودالله دطرفنه به يي حفاظت كيږي اوترسهاره به شيطان ورته نه نژدي كيږي ؟

O دسورت بقري اخري ايتونه   O آية الكرسي

٤٩- ايت كرسي وييل كيږي د:

O فرض لمونځونونه وروسته .   O دويده كيدوپه وخت كي.

O سهاراوماښام.   O داټول كوم چه ذكرشو.

دسورت زلزلة متعلق كي سوالونه:

٥٠- سورت زلزله: O مكي سورت دي   O مدني سورت دي.

٥١- سورت الزلزله كي: O ترهيب دي O ترغيب ديO دادواړه دي.

٥٢- دالله تعالى داقول: ﴿ إذازلزلت الأرض زلزالها﴾ دالله ددي قول:

﴿ فيذرهاقاعاصفصفا*لاترى فيهاعوجاولاأمتا ﴾. نظيراومثال دي (صح - خطأ)

٥٣- دالله تعالى داقول) :﴿وأخرجت الأرض أثقالها ﴾ يعني:

O غرونه اوغوندۍ كاني .   O مړي اوخزاني.

٥٤- ځمکه دهغه ګواهانونه یوګواه دي کوم چه دبندګانوپه عملونوبه ګواهي ورکوي. (صح – خطأ)

٥٥- دالله تعالی داقول: ﴿ اشتاتا ﴾ أي: O هریوبیل بیل O مختلفي ډلی.

٥٦- دالله تعالی داقول : ﴿ فمن یعمل مثقال ذرة...﴾[] دالله ددي قول نظیراومثال دي: ﴿ ووددوا ماعملواحاضرا ﴾[الکهف:٤٩]. (صح – خطأ)

دسورت العادیات تفسیرمتعلق سوالونه

٥٧- سورة العادیات : O مکي سورت دي O مدني سورت دي.

٥٨- دعادیات لفظ معنی:

O خیل : اسونه . O هرهغه شي چه حرکت کوي . O دادواړه ذکرشوي شیان.

٥٩- سورت العادیات کي دواجب حقوقودپیمالولونه یره ورکړل شوي ده.. (صح – خطأ)

٦٠- دلاندي کلماتومعنی ولیکی:

(ضبحًا): ....

(قدحًا): ....

(نقعًا): ....

(لَکَنُودٌ): ....

سورت قارعه متعلق سوالونه

٦١- سورت القارعه: O مکي سورت دي . O مدني سورت دي.

٦٢- دسورت القارعه دمقصدونونه یرول دي د: O دقیامت دسختیونه

Oددنیادازمائش اوامتحان نه.

٦٣- قارعه: O يره وركونكي ايتونه دي . O دقيامت ورځ ده.

٦٤- دلاندي الفاظومعنی وليکی:
﴿ كالفراش المبثوث ﴾: ....
﴿ كالعهن المنفوش ﴾: ....

٦٥- پـه دي سـورت کي دذکرشـوي ميـزان نـه مـراد: O حقيقـي ميـزان. O عـدل اوانصاف ته اشاره ده کنايه ده دعدل نه
٦٦-﴿ عيشةراضية نه مطلب ﴾ : O په دنياکي . O په جنت کي.
٦٧-﴿ فأمه هاوية نه مراد ﴾ :

O يعني دموريه رنګه به ورسره لازم وي . O دماغو موربه يي په اورکي وي .
O ذکرشوي ټول.

٦٨- دالله تعالی قول:﴿ ومااادراک ماهية ﴾ په دي کي: O دمعاملي دنوعيت لوېوالي تعظيم . O ددي کارباره کي سوال دي.
٦٩-
٧٠- داور دنومونونه دالله نه داورنه عافيت غواړو :-
O الهاوية. O جهنَّم. O الحُطَمة. O لظى. O السَّعير. O سقر. O داټول نومونه.
٧١-﴿ نارحامية ﴾ (الله باندي ورنه پناه غواړو).- ددي اورګرمي ددنياددګرمی‌نه څودرجي زياته ده؟ O ٧٠ . O ٩٠. O ٩٩

دسورت تکاثرتفسيرمتعلق سوالونه

٧٢- داسورت : O مکي دي . O مدني دي.

٧٣- په دي سورت کي:
O دخلکو د حالاتو خبر ورکړل شوي دي. O دبنـده کـانو لپـاره تـوبيخ او زجـر دي چـه دزندګی اصل مقصد نه يي ځان په دنيا مشغول کړی دي

٧٤- په دي سورت کي د مال د ډيروالي (کثرت) نه منعه راغلي ده اګر که د الله تعالی رضا هم پکي مقصود وي. (صح – خطأ)

٧٥- دا خبره چه (اخري ځاي ته ورسيدلو) په دي کي: O دمرګ نه بعد راپاڅيدلو نه انکار دي.. O داسي وييل جائز دي.

٧٦- دالله تعالی دا قول: ﴿ حتی زرتم المقابر ﴾ په دي کي يي دزيارت کونکو لقب ورکړو نه په قبر کي د پاتيدونکو ولي؟

O ځکه چه دار برزخ نه د اخرت ته د تللو مقصد اخستل کيږي.

O ځکه چه دوی ددنيا د کورونو نه قبرونو ته نقل شوي دي او دا ددوی لپاره نه دي.

٧٧- علم دري قسمه دي: علمٌ يقينٌ، وعينُ يقينٍ، وحقُّ يقينٍ. (صح – خطأ)

دسورت العصر تفسير سوالونه

٧٨- سورت العصر: O مکي سورت دي . O مدني سورت دي.

٧٩- سورت العصر کي ددي څلور مسائلو دليل دي: علم عمل دعوت اوصبر. (صح – خطأ)

٨٠- دالله تعالی نه بغير قسم کولو متعلق لاندي عبارتونو کي کوم يو صحيح دي؟

O الله تعالی له جائز دي چه په کومو مخلوقاتو باندي يي خوښه شي قسم وکړي.

O مخلوق به صرف په الله باندي قسم کوي.

O مخلوق له جائز دي چه د الله نه بغير بل چا باندي قسم وکړيO اولني او دويم جوابونه.

٨١- صبر: O په دوه قسمه دي : O په دري قسمه دي O په څلور قسمه دي

٨٢- په دي سورت کي د څلور کارونو حکم دي: دوه حکمونو باندي بنده خپله عمل کوي او دوه نورو باندي نورو ته تلقين کوي. (صح – خطأ)

دسورت الهمزة سوالونه

۸۳- دا سورت: O مكي دي O مدني دي.

۸٤- د (ويل) كلمې معنى:

O دجهنم يوه وادي(كنده). O يو وعيد او يره وركول دي چه د جهنم كنده او نور پكې شامل دي.

۸۵- همز په قول (خبرو)باندي وي او لمز په فعل باندي وي.. (صح – خطأ)

۸٦- دا ايت:﴿ يحسب ان ماله اخلده ﴾ددي نه دا فايده اخستل كېږي چه نيكي عمر كي زياتوالي راولي. (صح – خطأ)

۸۷- دالله تعالى ددي قول معنى:﴿ وما ادراك ﴾رسول الله ﷺ: O ياد يي كړه . O ياد يي نه كړه.

۸۸- دالله تعالى قول:﴿ نارالله الموقدة ﴾، كي وقود النار(داور خاشاكو) نه مراد: O خلك. O كاڼي. O ذكر شوي ټول شيان

۸۹- دالله تعالى دا قول ﴿ تطلع على الأفئدة ﴾ يعني:

O كوم چه تاسو يقين كوى (عقيده وربانذي ساتى).O دجسم نه زړونو ته رسيږي.

دسورت الفيل سوالونه

۹۰- سورت الفيل: O مكي سورت دي. O مدني سورت دي.

۹۱- ددي سورت په عبرتونو كي يو ددي بيان هم دي چه په ځمكه دتولو نه لوي ځناور(حيوان) ددي نه يريږي چه د الله په كوم كور باندي ظلم او تجاوز وكړي نو بشر (انسانانو) له خو په طريقه اولى پكاره ده چه ويريږي. (صح – خطأ)

۹۲- درسول الله ﷺ د پيدائش كال: O الفيل. O الحزن. O الرَّمادة.

۹۳- دا سورت د نبي كريم ﷺ د نبوت دارهاصاتو نه دي كوم چه د خارق العاده كار په شكل به د بعثت نه مخكي ظاهر كيدلو. (صح – خطأ)

۹٤- دلاندي الفاظو معنى وليكى:

﴿ طيرا أبابيل ﴾ يعني: ....

﴿ كعصف مأكول ﴾ يعني: ....

دسورت قريش سوالونه

۹۵- سورت قريش: O مكي سورت دي O مدني سورت دي.

۹٦- ددي سورت تعلق دي د سورت: O الفيل سره O الكافرون سره O النَّاس سره.

۹۷- دقريشو سفر به ديخنى په موسم كي شام ته وو او د كرمى په موسم كي يمن ته وو. (صح – خطأ)

۹۸- الله رب العالمين د حرم مكي او د هل حرم عظمت د عربو په زړونو كي واچولو تر دي چه احترام يي كوي او بي احترامي يي نه كوي:

O په مكه كي . O په مكه كي او سفر كي.

۹۹-الله ددي كور ربوبيت خاص كړي دي ددي كور د عظمت او شرف د وجي نه كنه الله تعالى د هر شي رب دي. (صح – خطأ)

۱۰۰- ﴿ رب هذا البيت ﴾ دمخلوق اضافت او نسبت د خالق طرف ته ددي دشرف او مقام دوجي نه دي. (صح – خطأ)

دسورت الماعون سوالونه

۱۰۱- سورت الماعون: O مكي سورت دي O مدني سورت دي.

۱۰۲- دالله په قول كي د (الدِّين) كلمي معنى: ﴿ أرأيت الذي يكذب بالدين ﴾:

O بعث او جزاء O دحقوقو انكار.

۱۰۳- د (يدع) كلمي معنى: O پريښودل O زور سره ديكه كول.

۱۰٤- يتيم هغه ته وايي :

O دچاچه پلار وفات شوي وي O د چا چه موروفات شوي وي.

۱۰٥- همدارنگه يتيم هغه ته وايي:

O څوک چه بالغ نه وي . O اګر كه بالغ هم وي.

۱۰٦- په لمونځ کي سهوه کیدل دیته وایي چه سهوه کیدونکي دملامتۍ مستحق دي، او هر چه د لمونځ کي د سستۍ خبره ده نو دا د هر چانه صادریږي. (صح – خطأ)

۱۰۷- دریاء کولو حکم: O جائز. O مکروه.
O حرام. O شرك أصغر. O شرك أکبر.

۱۰۸- په دي سورت کي نیکۍ کولو ته تشویق دي. (صحیح – خطأ)

۱۰۹-په دي سورت کي د ذکرشوي (ماعون) کلمي نه مراد:
O دخوراک ښکاک لوښي. O هر هغه شي چه هغي باندي خرچ کیږي او اجازت ورکولي شي..

دسورت کوثر متعلق سوالونه

۱۱۰-سورت کوثر: O مکي سورت دي O مدني سورت دي.

۱۱۱- کوثر نه مراد: O نهر دي . O دخیر او فضل زیاتوالي دي

۱۱۲- الله تعالی دا دوه عبادتونه(لمونځ او قرباني) خاص کړي دي ځکه چه دا دواړه افضل عبادتونه او الله تعالی ته دنزدي والي سبب دي (صح – خطأ)

۱۱۳- (شانئک) نه مراد: O تاسره حسد کولو والا. O ستا بدی بیانولو والا(مذمت کولو والا). O په تا کي د نقص پیدا کولو والا. O دا ټول ذکر شوي.

۱۱٤- (هو الأبتر) دا مفهوم بیانوي چه د محمد ﷺ سره مینه او محبت ساتلو والا ذکر باقي پاتي کیږي. (صح - خطأ)

۱۱٥-په دي سورت کي درسول الله ﷺ داتباعو او انصارو د ډیروالي دلیل دي. (صح – خطأ)

۱۱٦-

دسورت الکافرون متعلق سوالونه

۱۱۷- سورت الکافرون: O مکي سورت دي O مدني سورت دي.

۱۱۸-سورت الکافرون اولني رکعت کي دسورت فاتحي نه بعد لوستل کيږي:
O دسهار په سنتو کي. O دماښام سنت لمونځ کي. O دطواف سنت لمونځ کي.
O وتر لمونځ کي. O په دي ټول ذکر شوي لمونځونو کي.

۱۱۹-دشرک سره ترلي شوي عبادت:
O ناقص عبادت دي O عبادت ورته نه شي ويل کيدلي.

۱۲۰-قل) کي خطاب:
O نبي ﷺ ته دي O نبي ﷺ ته او هر هغه چاته چه خطاب ورته صحيح کيدلي شي.

۱۲۱-د الکافرون نه مراد:
O ټول هغه څوک چه د نبي ﷺ دعوت ورته رسيدلي وي او ايمان يي ورباندي نه وي راوړي لکه يهود او نصارى.
O دمکي کافر.

۱۲۲- په دي سورت کي دشرک او اهل شرک نه په زړه او ژبه او اندامونو باندي د براءت ثبوت دي. (صح – خطأ)

۱۲۳-په دي سورت کي تکرار:
O د تأکيد لپاره دي O اولني ددي لپاره چه د فعل په عدم وجود باندي دلالت وکړي او دويم ددي وصف په لازمي کيدلو باندي دلالت.

دسورت النصر متعلق سوالونه

۱۲۴- سورت النصر: O مکي دي O مدني دي.

۱۲۵- په دي سورت کي خوشخبري خبر ورکول، امر او تنبيه خبرداري ورکول دي. (صح – خطأ)

۱۲٦- ددي امت او دي دين باندي د الله تعالی رحمت دومره دي چه تصور يی هم نه شي کيدلي. (صح – خطأ)

۱۲۷- په دي سورت کي ددی خبري اشاره ده چه درسول الله ﷺ اجل (دوفات وخت) نزدي شوي دي. (صح – خطأ)

۱۲۸-په دي سورت باندي د عمل کولو لپاره به رسول الله ﷺ په رکوع او سجده کي په کثرت سره دا ويیل: (سبحانک اللهم ربنا وبحمدک، اللهم اغفرلي).. (صح – خط

دسورت المسد متعلق سوالونه

۱۲۹- سورت المسد: O مکي دي O مدني دي.

۱۳۰- ابولهب درسول الله ﷺ: O تره (کاکا) وو O هيڅ خپلوان يي نه وو.

۱۳۱- دقيامت تر ورځي به يي مذمت بيانيږي:

O د ابولهب O دهر هغه چاچه درسول ﷺ سره دشمني کوي..

۱۳۲- دلاندي کلماتو معنی بيان کړی:

تبَّت: ....

ما کسب: ....

جيدها: ....

مسد: ....

۱۳۳- په دي سورت کي د الله تعالی د ښکاره نښو نه دادي چه ابولهب او ښځه به يي ايمان نه راوړي (صح – خطأ)

دسورت اخلاص متعلق سوالونه

۱۳٤- سورت اخلاص: O مکي سورت دي. O مدني سورت دي.

۱۳٥- دي سورت له يي د اخلاص نوم ورکړو:

O ځکه چه د الله د صفتونو خلاصه يي وړاندي کړه. O ددي ويونکی د شرک نه خلاصوي O دا ټول ذکر شوي خبري.

۱۳٦- ددي سورت دثواب اندازه برابره ده:

O دنيم قران سره. O دقران څلورمي حصې سره. O دقران دريمي حصې سره.

۱۳۷-دا سورت دويم ركعت كې دسورت فاتحې نه بعد لوستل كيږي:
O دسهار په سنتو كې .O دماښام سنت لمونځ كې. O دطواف سنت لمونځ كې.
O وتر لمونځ كې. O دفرض لمونځونو نه وروسته O دخوب په وخت كې O. په دې ټول ذكر شوي لمونځونو كې.

۱۳۸- سورت الكافرون او سورت الاخلاص ورځې او شپې ويېل كيږي تر دې چه درى قسمونه د توحيد پكې پوره شي .. (صح – خطأ)

۱۳۹-په سورت الاخلاص كې:
O توحيد الوهيت دي O توحيد ربوبيت او توحيد اسماء وصفات دي

۱٤۰- د (قل) معنى: O په ژبه باندې فقط O قول كې او عمل كې او عقيده كې.

۱٤۱- د الله تعالى دا قول: ﴿ هو الله احد ﴾ يعني: په الوهيت او ربوبيت او اسماء وصفاتو كې تنها او يواځې دي (صح – خطأ)

۱٤۲-د الله تعالى دا قول: ﴿ الصمد ﴾ يعني:
O په ټولو احتياجاتو كې مقصود دي.

O كوم چه په خپل وجود كې د چا محتاج نه دي بلكه نور د هغه محتاج دي.
O هغه سيد دي كوم چه په سيادت، الوهيت ،ربوبيت او اسماء وصفاتو كې كمال ته رسيدلي دي.
O دا ټول ذكر شوي.

۱٤۳-الله ته د پلار اود زوي نسبت كول كفر اكبر دي. (صح – خطأ)

دسورت الفلق متعلق سوالونه

١٤٤-سورت الفلق: O مكي سورت دي O مدني سورت دي.

١٤٥- سورت الفلق وييل كيږي:

O دفرض لمونځونو نه وروسته. O دخوب په وخت کي. O دا ټول ذکر شوي

١٤٦- دلاندي کلماتو معنی ذکر کړی:

أعوذ: ....

الفلق: ....

غاسقٍ: ....

وقبَ: ....

النَّفَّاثات: ....

العُقَد: ....

حاسدٍ: ....

١٤٧- په دی سورت کي:

O عام او خاص طور باندي استعاذه ده. O دسحر حقيقت دي.(سحر حق دي) O ذکر شوي ټولي معنی ګاني.

دسورت الناس متعلق سوالونه

١٤٨- سورة النَّاس هي سورةٌ: O مكي سورت دي O مدني سورت دي.

١٤٩- سورت الناس ويیل کيږي:

O دفرض لمونځونو نه وروسته. O دخوب په وخت کي. O ټول تير شوي وختونه.

١٥٠- د (الخناس) څه معنی ده؟

....

دويم درس

دويم درس: د اسلام ارکان

داسلام د پنځه ارکانو بیان چه اولني او دتړولو نه لوي رکن: د لااله الا الله محمد رسول الله ګواهی ورکول دي. دهغي د معنی او شرطونو سره.

معنی يي داده: (لا اله) دټول هغه څه نفي کول کوم چه د الله نه بغیر يي عبادت کیږي،(الاالله) الله تعالی لره يواځي بغير د شريک نه عبادت ثابتول.

او هر چه د لا اله الا الله شرطونه دي هغه دادي:

١ – داسي علم چه د جهل سره منافي وي.

٢ – داسي يقين چه د شک سره منافي وي.

٣ – داسي اخلاص چه د شرک سره منافي وي.

۴ – داسي صداقت چه ددروغو سره منافي وي.

۵ – داسي محبت چه د بغض سره منافي وي.

۶ – داسي اطاعت چه دنافرماني سره منافي وي.

٧ – داسي قبلول چه د انکار سره منافي وي.

٨ – او د الله تعالی نه بغير د ټولو باطله معبودانو انکار کول.

او دا ټول شرطونه په دوه شعرونو کي بيان کړي شوي دي:

علم يقين واخلاص وصدقک مع   محبة وانقياد والقبول لها

وزيد ثامنها الكفران منک بما   سوى الاله من الأشياء قد ألها

او همدارنګه د محمد رسول الله ګواهي ورکول او ددي تقاضا بيانول چه داده: د هر هغه څه چه يي خبر ورکړي دي د هغي تصديق کول، او په هر هغه څه چه يي امر او حکم کړي دي د هغي اطاعت کول، او د هر هغه څه نه چه يي منعه کړي ده هغه نه ځان ساتل،او د شريعت مطابق د الله تعالی عبادت کول،

بيا دي طالب علم ته باقي د اسلام پنځه ارکان بيان کړي شي، چه هغه دادي : لمونځ، زکات،درمضان روژه، او حج بيت الله چه دچا استطاعت وي.

د (لا إله إلّا الله) اركان

ثابتول (إلّا الله)	نفی (لااله)
عبادت صرف الله له ثابتول (په الله باندي ایمان)	دالله نه بغیردعبادت کولو نفي کول

لِكِلْمَـــةِ الْإِخْـــلَاصِ رُكْنَـــانِ هُمَـــا   النَّفْـــيُ وَالْإِثْبَـــاتُ فَاحْفَظَنْهُمَـــا

دلا اله الا الله دشرطونو شرح :

دلااله الا الله د شرطونو مثال د چابي د غاښونو په رنګه دي،او دا کلمه لا اله الا الله د جنت کنجي (چابي) ده،او چابي د غاښونو نه بغير کار نه کوي،نو ددي وچي نه قران او حديث کي چه کوم فضيلت ذکر شوي د ي چه چا لا اله الا الله اوويله دومره اجر دي نو ضروري خبره ده چه ددغه اجر حاصلولو لپاره ددي په شرطونو ځان خبر او پوهه کړي تر څو هغه اجر او فضيلت حاصل کړي، او دا شرطونه اته دي:

١- ددي په معنى باندي علم حاصلول (پوهيدل): او ددي ضد جهل او ناپوهي ده، نو هر څوک چه ددي دمعنى نه خبر نه وي ځان پري نه پوهه کوي نو څه فايده ورنه نه شي اخستلي.

نو ددي وجي نه څوک چه اسلام کي دننه کيدل غواړي دا لازمي ده چه ددی معنى باندي ځان پوهه کړي، رسول الله ﷺ فرمايي: (من مات وهو يعلم أنه لااله الا الله دخل الجنة) څوک چه داسي حال کي وفات شي چه د لااله الا الله په معنى باندي پوهه وي جنت ته به داخل کړي شي)(دمسلم روايت).

٢ - يقين: يعني سل په سلو يقين كول,چاچه په سلو كي يو فيصد هم د باطله معبودانو نه انكار كي شک وکړو اويا يي توقف وکړو، اويا متردد شو، نو بيا دا موحد نه دي، او که چرته هغه د يهودو او نصارى کفر کي شک وکړو کومو ته چه د اسلام دعوت وررسيدلي دي، نو هم موحد نه دي،رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايي: (أشهد أن لااله الا الله وأني رسول الله لا يلقى بهما عبد غير شاك فيهما الا دخل الجنة) رواه مسلم.

٣ - اخلاص: نو چا چه رياکاري وکړه او يايي شرک اکبر وکړو،لکه د الله نه بغير يي د بل چا عبادت وکړو، نو بيا ورله څه فايده نه ورکوي، رسول الله ﷺ فرمايي: أسعد الناس بشفاعتي من قال لا اله الا الله خالصا من قلبه او نفسه) رواه البخاري.

(خوشبخته انسان چه زما شفاعت يي په نصيب کيږي، هغه څوک دي چاچه په اخلاص سره د زړه او دنفس نه لااله الا الله اوييله). رواه البخاري.

٤ –ريښتنولي(صداقت): چاچه دا کلمه ددروغو اوييله، لکه منافق، نو هيڅ فايده ورله نه ورکوي، رسول الله ﷺ فرمايي:(ما من أحد يشهد أن لااله الا الله وأن محمدا عبده ورسوله صدقا من قلبه الا حرمه الله على النار) رواه البخاري ومسلم.

(داسي يو کس چه دزړه د صدق نه دا ګواهي ورکړي چه نشته بل معبود برحق مګر الله تعالى، او محمد ﷺ د الله بنده او رسول دي، الله تعالى به يي اور باندي حرام کړي.) رواه البخاري ومسلم.

٥ - محبت: الله سره به محبت کوي او د الله سره به بل څوک محبت کي نه شامل‌وي او نه به بل چا سره هغه رنګه محبت کوي، او هغه چاسره به هم محبت کوي دچا محبت باندي چه الله تعالى امر کړي وي،او ددي ضد بغض دي،نو لهذا دا د اسلام د نواقضو نه دي،(کوم چاچه د رسول الله ﷺ دراوړل شوي شريعت سره بغض وساته،اګر که عملي شکل باندي هم وي،نو ده کفر وکړو،الله تعالى فرمايي:(ومن الناس من يتخذ من دون الله اندادا يحبونهم کحب الله).

٦ – انقياد: د توحيد په کلمه باندي عمل کول ضروري دي،چا چه ورباندي عمل پريښودلو فايده نه ورکوي ورله. الله تعالى فرمايي: (فلا وربک لا يومنون حتى يحکموک فيما شجر بينهم ثم لا يجدوا في أنفسهم حرجا مما قضيت ويسلموا تسليما).

٧ – قبول: دکلمه توحيد لپاره قول او عمل او اعتقاد ضروري دي، د الله تعالى فرمان دي: (انهم کانوا اذا قيل لهم لااله الا الله يستکبرون*ويقولون أئنا لتارکوا آلهتنا لشاعر مجنون.).

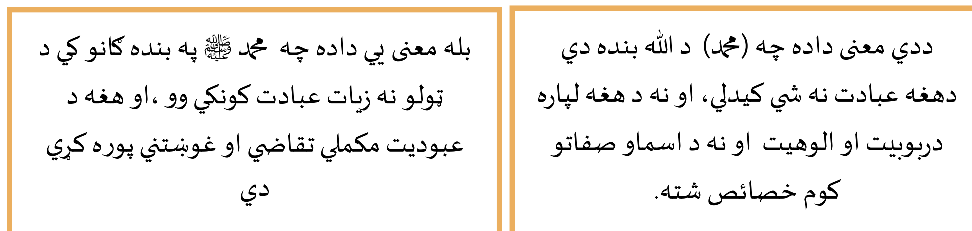
٨- کفر(انکار): يعني دا عقيده ساتل چه د الله تعالى نه بغير چه د خومره معبودانو عبادت کيږي باطل دي،او د الله نه بغير بل هيڅ څوک د عبادت مستحق نه دي چه عبادت يي وکړي شي.

نوټ:

د کلمه اخلاص لپاره د قول او عمل او اعتقاد ساتل لازم او ضروري دي.



په کلمه کې دأن محمد رسوالله (عبده)
معنی څه ده؟



دعبوديت اقسام:

عام عبوديت::	خاص عبوديت:	دتپولو نه خاص عبادت:
او دا درب د عبوديت (قهر) اقرار كول دي ، او دا د ټولو مخلوقاتو لپاره دي، الله تعالى فرمايي: (ان كل من في السماوات والأرض الا آت الرحمن عبدا) او په دي كي مومن او كافر دواړه شامل دي	عام عبادتونو كي د الله ربوبيت حاصلول ثابتول، الله تعالى فرمايي: (وعباد الرحمن الذين يمشون على الأرض هونا)او دا ايت هر هغه شخص ته شامل دي كوم چه د الله تعالى عبادت دشريعت مطابق كوي	دا د رسولانو عبوديت دي لكه څنګه چه الله تعالى فرمايي:(انه كان عبدا شكورا) دا عبوديت رسولانو له خاص دي، څكه چه دي رسولانو كي چا هم د الله په عبوديت كي اختلاف نه دي كړي.

مختصر سيرة النبي صلى الله عليه وسلم:

نسب: محمدبن عبدالله بن عبدالمطلب بن هاشم، او هاشم د قريشو نه دي،او قريش د عربو نه دي، او عرب د اسماعيل بن ابراهيم عليهما السلام د نسل نه دي.

پيدائش: رسول ﷺ عام الفيل د ربيع الأول مياشت كي د مكي په ښار كي پيدا شوي دي، او دري شپيته كاله عمر يي وو، څلويښت كاله د نبوت نه مخكي وو او درويشت(٢٣) كاله د نبوت دي، او رسول الله ﷺ يتيم وو، پلار يي د پيدائش نه مخكي وفات شوي وو، او د څپل نيكه عبدالمطلب په كفالت كي وو،او بيا د نيكه دوفات نه وروسته د څپل تره ابوطالب په كفالت كي وو.

بعثت:	رسول الله ﷺ انسانانو او پیریانو لپاره نبي لیږل شوی دي، هر هغه چاته چه يي دعوت رسيدلي دي او ايمان يي ورباندي نه دي راوړي كافر دي. چه هر څوک وي.
دعوت:	رسول الله ﷺ توحید ته او نیک اخلاقو او اعمالو ته دعوت کړي دي، او د شرک او د بدو اعمالو نه يي منعه کړي ده،
اسراء اومعراج:	رسول الله ﷺ دشپې د مکي نه بيت المقدس ته بوتلي شو، او بيا اووم اسمان ته وخيژولي شو، او الله تعالی ورسره خبري وکړي، او پنځه لمونځونه ورباندي فرض کړي شول.
هجرت اووفات:	دمکي نه يي مديني ته هجرت وکړو، او په مدينه کی وفات شو، او د ام المومنين عائشة رضي الله تعالى عنها په حجره کي دفن کړي شو.
بلاغ/تبليغ:	الله تعالی دده په ذريعه دين مكمل كړو، او رسو ل ﷺ ښکاره او واضحه طريقه باندي خلکو ته دين ورسولو،امانت يي پوره کړو،امت ته يي نصيحت وکړو،او د الله په لاره کي يي هر قسمه جهاد وکړو،نو دا امکان نشته چه څوک اوس په دي دين کي زيادتي وکړي.
مهمي (مشهوري) غزاګاني:	اووه غزاګاني دي: بدر، أحد،خندق،خيبر، دمکي فتح، غزوه تبوک،غزوه حنين.

اووه اولاد يي وو	قاسم، ابراهيم،او عبدالله (طيب الطاهر) زينب، رقية، أم كلثوم،فاطمة. ټول اولاد يي د رسول الله ﷺ په زندګی کي وفات شوي دي مګر صرف فاطمة رضي الله تعالى عنها د رسول الله د وفات نه شپږ میاشتي بعد وفات شوه
دولس (١٢)بيبياني يي وي	خديجة رضي الله تعالى عنها، عائشة ﵂،سوده رضي الله تعالى عنها،حفصه ﵂،زينب الهلالية ﵂،أم سلمة هند ﵂،زينب بنت جحش ﵂،جويرية بنت الحارث،صفية بنت حيي او أم حبيبة رملة ﵂،ريحانة بنت زيد او ميمونة بنت الحارث ﵂.
رسول ﷺ له يي ورکونکي (رضاعي مورګانی):	أمُّه آمنة بنت وهبٍ، او ثويبة درسول الله د تره أبو لهبٍ وينځه، اوحليمة بنت أبي ذؤيبٍ السَّعديَّة .
اولني وحي	دالله تعالى دا قول دسورت العلق: (اقرأ باسم ربک الذي خلق*خلق الانسان من علق* اقرأ وربک الأكرم* الذي علم بالقلم*علم الانسان مالم يعلم.
اول ايمان راوړلو والا	دسړو نه ابوبكرالصديق ﵁، او د ښځو نه ام المؤمنين خديجة رضي الله عنها، او په ماشومانوکي علي بن ابي طالب ﵁، او دازاد کړي شوي غلامانو نه زيد بن حارثة، او غلامانو کی بلال بن رباح رضي الله تعالى عنه.

درسول الله صلى الله عليه وسلم حجونه او عمرى	رسول الله ﷺ څلور عمري کړي دي او ټولي يې د ذوالقعدي مياشت کې کړي دي، او همدارنګه يو حج يې کړي دی، چه هغې ته حجة الوداع وايي او په لسم کال د هجرت باندي يې کړي دي.
درسول ﷺ اخلاق:	الله تعالى فرمايي (وإنك لعلى خلق عظيم) او عائشة رضي الله تعالي عنها فرمايي:(كان خلقه القران) درسول الله ﷺ اخلاق قران وو.
دسيرت دوېيلو أهميت	ابن القيم رحمه الله فرمايي: که د انسان ددنيا او اخرت کاميابي درسول الله ﷺ د ښودل شوي هدايت او شريعت پوري تړل شوي ده، نو بيا هر څوک چه کاميابي او خوشبختي غواړي نو هغه باندي واجب دي چه درسول الله ﷺ طريقي او شريعت او د هغه د سيرت نه ځان خبر کړي، چه ددي په ذريعه د جاهلانو د صف نه هم اووځي، او د رسول الله ﷺ په اتباعو او ډله کې هم شامل شي، او خلک دي باره کې د افراط او تفريط او محرومي ښکار دي، او فضل او هدايت د الله په لاس کې دي، چاته چه يې خوښه شي ورکوی يې. او الله تعالى دلوي فضل والا دي.

دريم درس

دايمان اركان

دايمان شپږ اركان دي: په الله باندي ايمان،په ملائكوباندي ايمان،كتابونو او رسولانوباندي ايمان د اخرت په ورځ باندي ايمان اوپه دي خبره ايمان چه خير او شر د الله لطرفه دي.

دايمان شرعي تعريف او معنى:

په ژبه باندي اقرار كول،په زړه كي عقيده ساتل، او په اندامونو عمل كول، په اطاعت باندي ايمان ډيريږي، او ګناه كولو باندي كميږي. او دليل يي دادي:

دقول دليل:	د اندامونو دعمل دليل:	د زړه د عمل دليل:	دايمان د ډيروالي دليل:	دايمان د كميدلو دليل:
درسول الله صلى الله عليه وسلم دا قول:(فأعلاها قول لااله الا الله)	درسول الله صلى الله دا قول: (وأدناها اماطة الأذى عن الطريق	درسول الله صلى الله عليه وسلم دا قول: (والحياء شعبة من الايمان)	دالله تعالى دا قول: (أيكم زادته هذه ايمانا)	درسول الله صلى الله عليه وسلم دا قول: (مارأيت من ناقصات عقل ودين

دایمان د زیاتوالي اسباب:

دتوحید مطالعه کول او خاص طورباندي داسماء او صفاتو باب	په ډیروالي سره د طاعت او فرمانبرداری کاروونه کول.	دګناهونو پریښودل	دالله په مخلوقاتو کي فکر اوسوچ کول

دایمان د کموالي اسباب:

دتوحید مطالعه نه کول او خاص طورباندي داسماء او صفاتو باب	دطاعات او فرمانبرداری سره عبادت پریښودل	ګناهونه کول	دالله په مخلوقاتو کي فکر اوسوچ نه کول

دایمان شپږ ارکان:

په الله باندي ایمان	په ملائکو باندي ایمان	کتابونو باندي ایمان	په رسولانو ایمان	داخرت په ورځ ایمان	په تقدیر خیر او شر د الله د طرفه . باندي ایمان

اولني ركن : په الله باندي ايمان، او دا يو څو كاروونه لازمي كوي:

دالله تعالی په وجود (شته والي) باندي ايمان. او دا په څلور كارونو سره وي:	دالله تعالی په ربوبيت باندي ايمان	دالله تعالی په الوهيت باندي ايمان	دالله تعالی اسماو صفاتو باندي ايمان

په عقل باندي: دعقل لپاره دا ناممكن ده چه دداسي مخلوق د وجود تصور وكړي چه خالق يي نه وي(ام خلقوا من غير شي ام هم الخالقون)	په حس باندي: كله چه پريشانی او سخته كي يي نو خپل لاسونه الله ته اوچتوي او وايي يا الله ! نو د الله په حكم سره پريشاني دي ختمه شي	فطرت باندي: رسول صلی الله عليه وسلم فرمايي: (كل مولود يولد على الفطرة فأبواه يهودانه او ينصرانه او يمجسانه).	په شريعت باندي: ابن قيم رحمه الله ذكر كړي دي چه: هيڅ داسي يوايت د الله په كتاب كي نشته مګر د الله د توحيد دليل پكي دي

دويم ركن: په ملائكو باندي ايمان:

ملائكي غيبي عالم دي او الله تعالی د نور نه پيدا كړي دي،دالله تعالی اطاعت كوي او نافرماني يي نه كوي، ددوی روحونه دي،(روح القدس) او جسدونه يي دي،(جاعل الملائكة رسلا أولى أجنحة مثنى وثلاث ورباع يزيد في الخلق مايشاء) عقلونه يي دي او زړونه لري(حتى اذا فزع عن قلوبهم قالوا ماذا قال ربكم). مونږ وربانديي ايمان لرو، او په هغه نومونو يي ايمان لرو كوم چه الله تعالی مونږ ته راښودلي دي،لكه(جبريل،ميكاييل،او اسرافيل) او د هغوی په صفاتو ايمان لرو چه(لايعصون الله ما أمرهم ويفعلون ما يؤمرون) او ددوی په اعمالو كارونو باندي ايمان لرو.

ځيني هغه ملائكي چه مونږ له يي خبر راكړي شوي دي:

په دي ملائكو كي اته (٨) د عرش اوچتونكي دي،(حملة العرش)، جبريل ته وحي سپارل شوي ده، او ميكاييل ته باران كول... په ټولو ايمان لرو او په هغه خبرونو چه ددوی باره كي اجمالا او تفصيلا راغلي دی.

دريم ركن : په كتابونو ايمان

دا واجب دي چه په دي ايمان راوړه چه دا كتابونه حقيقتا د الله كلام دي نه مجازا. او دا نازل كړي شوي دي نه دا چه مخلوق دي.او دا چه الله تعالى د هر رسول سره كتاب نازل كړي دي،او مونږ وربانديي ايمان لرو، او په هغه نومونو او خبرونو او احكاماتو يي چه الله تعالى راله خبر راكړي دي،اجمالا او تفصيلا.ترڅو چه منسوخ شوي نه وي، او په دي هم ايمان لرو چه قران دمخكيني ټولو كتابونو منسوخ كونكي دي، چه هغه تورات انجيل زبور او دابراهيم او موسى عليهما السلام صحيفي دي.

څلورم ركن: په رسولانو ايمان

دا ضروري خبره ده چه په دي بانديي ايمان ولرو چه ټول رسولان بشر او انسانان دي، او په دوی كي د ربوبيت هيڅ قسم خصائص او صفات نشته،او دوی خپله بنده ګان دي، ددوی عبادت نه كيږي، او دا چه الله تعالى دوی راليږلي دي او وحي ورته كړي ده،او په واضحه دلائلو او معجزاتو يي دهغوی تاييد كړی دي، او دا چه دوی امانت پوره اداء كړي دي،او امت ته يي نصيحت كړي دي، او دعوت يي رسولي دي، او د الله په لاره كي يي حق جهاد كړي دي.
ايمان وربانديي لرو،او په هغه نومونو او صفاتو او خبرونو چه الله تعالى يي خبر راكړي دي،اجمالا او تفصيلا. او بيشكه اول د رسولانو نوح عليه السلام دي، او اخري خاتم الانبياء محمد ﷺ دي، او پخواني شريعتونه ټول د محمد ﷺ شريعت بانديي منسوخ شوي دي، او اولو العزم پنځه پيغمبران دي چه الله تعالى قران كي په سورت شوری او احزاب كي ذكر كړي دي:(محمد ﷺ،نوح عليه السلام،ابراهيم عليه السلام،موسى عليه السلام، او عيسى عليه السلام.).

پنځم ركن : د اخرت په ورځ ايمان

په دي ايمان كي هر هغه خبر باندي ايمان شامل دي كوم چه د مرګ نه بعد وي او رسول الله ﷺ د هغي خبر وركړي دي، لكه: دقبر حالات، دقيامت په ورځ شپيلى وهل، د خلكو د قبرونو نه پاځيدل، ميزان، صحيفي، او پل صراط، حوض، شفاعت، جنت اور، د مومنانو د خپل رب ليدل،دقيامت په ورځ او په جنت كي،او داسي نور غيبي كارونه.

شپږم ركن: تقدير، خير اوشر باندي ايمان:

ددي څلور مراتب دي كوم چه شاعر خپل يو نظم كي يوځاي بيان كړي دي

علم كتابة مولانا، مشيئته وخلقه وهو ايجاد وتكوين

خلق	مشيئت	كتابت	علم
په دي باندي ايمان چه بنده او اعمال يي مخلوق پيدا كړى شوي دي ، او همدارنګه ټول كائنات. او دليل وربانديي د الله دا قول دي: (والله خلقكم وما تعملون)	په دي باندي ايمان چه الله تعالى څه وغواړي هغه كيږي، او چه ونه غواړي نه كيږي، او د بنده هم (اختيار) اراده شته ليكن د الله تعالى د ارادي او اختيار ما تحت، الله تعالى فرمايي: (وما تشاؤن الا أن يشاء الله)	په دي خبره ايمان چه الله تعالى د هر شى تقدير ليكلي دي، تر قيامت پوري، او دليل وربانديي د الله دا قول دي: (وما من غائبة في الأرض ولا وفي السماء الا في كتاب مبين)	په دي خبره ايمان چه الله سبحانه وتعالى په هر څه باندي جملة او تفصيلا عالم دي پوهه دي. او دليل يي دادي:(يعلم مابين أيديهم وما خلفهم)

خلورم درس

دتوحيد او شرک اقسام

دتوحيد د اقسامو بيان: اودا دري اقسام دي: توحيد الربوبية، توحيد الألوهية، او توحيد الأسماء والصفات.

هر چه توحيد ربوبيت دي: په الله باندي داسي ايمان لرل چه الله سبحانه وتعالى دهر شي خالق پيدا کونکي دي، او په هر څه کي متصرف دي،او په دي کي ورسره هيڅ قسمه شريک نشته.

توحيد الوهيت ديته وايي: داسى ايمان لرل چه الله سبحانه وتعالى معبود برحق دي، او په عبادت کي يي شريک نشته، او همدا د لا اله الا الله معنى ده، څکه معنى يي داده چه: نشته معبود برحق مګر صرف يو الله تعالى . نو ټول عبادتونه لکه لمونځ، روژه، او داسي نور ټول صرف الله تعالى ته خالص کول واجب دي. او ددي عبادتونو هيڅ قسمه شي بل چا لپاره کرڅول جائز نه دي.

توحيد اسماء وصفات: د الله په ټولو هغه نومونو او صفتونو چه قران کي او صحيح احاديثو کي ذکر او ثابت دي ايمان لرل،او الله تعالى لره ثابتول چه څنګه د هغه شان سره مناسب وي،بغير د تحريف او تعطيل او کيفيت او تمثيل بيانولو،

د الله په دي قول عمل کولو لپاره:(قل هوالله احد *الله الصمد*لم يلد*ولم يولد*ولم يکن له کفوا احد) او د الله دا قول: (ليس کمثله شي وهو السميع البصير)

ځيني اهل علمو توحيد په دوه قسمه کړي دي ، توحيد اسماء او صفات او توحيد ربوبيت يي يوځاي کړي دي، او دي کي څه اختلاف نشته څکه مقصد او هدف په دواړه تقسيماتو کي واضح دي. اوشرک هم په دري قسمه دي: شرک اکبر(لوي شرک)، شرک اصغر(وړوکي شرک) او شرک خفي شرک اکبر سره عمل برباديږي، او چه څوک په دي حالت کي ورباندي مړ شى نو هميشه لپاره به اور کي وي،

لکه څنګه چه الله تعالی فرمايیلي دي: ولو أشرکوا لحبط عنهم ماکانو يعملون) او همدارنګه فرمايي: (ماکان للمشرکين أن يعمروا مساجدالله شاهدين على أنفسهم بالکفر أولئک حبطت أعمالهم وفی النار هم خالدون)

او هر څوک چه دي شرک حالت کي مړ شو الله ورته بخښنه نه کوي او جنت وربا ندي حرام دي. لکه الله تعالی فرمايیلي دي: (ان الله لا يغفر أن يشرک به ويغفر مادون ذلک لمن يشاء) او فرمايي: (انه من يشرک بالله فقد حرم الله عليه الجنة ومأواه النار وما للظالمين من أنصار).

ددي شرک ځيني اقسام دادي: لکه د مړو او بتانو نه دعاء غوښتل، او د هغوی نه استغاثه او مدد طلب کول،او د هغوی لپاره حلاله کول، او نذر منل او نور داسي کارونه کول.

شرک اصغر: ددي مطلب دادي چه ددي ذکر قران او حديث کي راغلي وي چه دا شرک دي ليکن د شرک اکبر د جملې نه ندي،لکه ځيني کاونو کي رياء (ځان ښودنه کول)، الله نه بغير بل چا باندي قسم کول، او دا ويیل چه : که د الله خوښه شی اوفلاني خوښه شي(ماشاء الله وشاء فلان) او داسي نور..

څکه رسول الله ﷺ فرمايي: أخوف ما أخاف عليکم الشرک الأصغر،فسئل عنه فقال الرياء)

او همدارنګه دا قول: (من حلف بشي من دون الله فقد أشرک)

او همدارنګه فرمايي: (لا تقولوا: ماشاء الله وشاء فلان ولکن قولوا: ماشاء الله ثم شاء فلان) اخرجه ابوداود باسناد صحيح.

او دي شرک باندي انسان نه مرتد کيږي. او نه په اور کي هميشه لپاره وي،لکن د کمال توحيد سره منافي دي کوم چه ضروري دي.

هر چه دريم قسم دي شرک خفي: ددي دليل د رسول الله ﷺ دا قول دي:(ألا أخبركم بماهو أخوف عليكم عندي من المسيح الدجال؟ قالوا بلى يا رسول الله! قال الشرک الخفي،يقوم الرجل فيصلي فيزين صلاته لما يرى من نظر الرجل اليه.)

او شرک په دوه قسمه کيدل هم جائز دي، اکبر او اصغر، اما شرک خفي عام دي دواړو له شامليږي، اکبر کي هم شامل دي لکله د منافقينو شرک چه خپل باطل عقائد پټوي، او اسلام ظاهر کوي درياء لپاره، او خپل ځان باندي ديريدو دوجي نه.

او همدارنګه شرک اصغر کي هم وي لکه رياء،لکه څنګه چه مخکي حديث کي د محمود بن لبيد انصاري او ابي سعيد الخدري په حديث کي ذکر شو. والله ولي التوفيق.

دمحرماتو اقسام:

شرك اكبر:
او دا د محرماتو ټولو نه اوله درجه کي دي

شرک اصغر:
دا د شرک اکبر نه کمه درجه کي دي او د کبائرونه اوچته درجه کي دي

کبائر(غټ ګناهونه):
دکبيره ګناه نه مطلب دادي چه هر هغه ګناه چه هغي باندي خاص عقوبت او سزا مقرره شوي وي، او داسي ويل شوي وي چه په فلاني کار باندي د الله لعنت کيږي،يا د فلاني کارکولو والا نه براءت دي، او ياي
يي د مشرک او د کافر د عمل سره مشابهت ورکړي شوي وي، يا دا ويل شوي وي چه د فلاني کار والا مسلمان نه دي، او ياپي د قبيحه حيواناتو (ځناورو) سره مشابهت ورکړل شوي وي

صغائر(واړه ګناهونه):
هر هغه کار چه شريعت حرام کړي وي خو کوم خاص عقوبت او سزا يي ورله تعيين کړي نه وي.

کبائر(لوي ګناهونه):

دکبيره ګناهونو تعداد:
کوم خاص عدد يي نشته ليکن د ذکر شوي قاعدي مطابق محدود دي.

دکبيره ګناه مرتکب حکم:
مومن دي ليکن ددي ګناه دوجي ناقص الايمان دي. يا د خپل ايمان په وجه مومن او د کبيره په وجه فاسق دي، دايمان په اندازه دي ورسره محبت وکړي شي او دکبيره ګناه په مقدار ورسره بغض کيدلي شي،د ګناه د ارتکاب په وخت کي به ورسره ناسته نه کيږي.

دکبيره ګناه مراتب:
ددي مرتبي متفاوتي دي، لکه رسول الله صلی الله عليه وسلم په دي قول کي: (ألا أنبئكم بأكبر الكبائر) متفق عليه

دکبيره ګناه حکم:
کبيره ګناه کونکو لپاره توبه ضروري ده، لکه څنګه چه رسول الله ﷺ فرمايلي دي: (النائحة اذا لم تتب قبل موتها) او بل حديث کي فرمايي: (اذا اجتنبت الكبائر) رواه مسلم.

دشرک اکبر او شرک اصغر په منځ کي فرق:

شرك اكبر:

– انسان د اسلام ددائرې نه خارجوي.

٢ – ټول عملونه بربادوي.

٣ – هميشه لپاره جهنم كي دپاتي كيدو سبب دي.

٤ – دحاكم وقت لپاره مال او ځان او وينه حلالوي.

٥ – شرک اكبر باندي واضح دليل ثابت وي.

٦ – دا عقيده ساتل چه د كائناتو په تصرف كي اسباب شامل دي.

٧ – كه ددي شرک حالت كي مړشو بخښنه ورته نه كيږي.

٨ – كه توبه اوباسي الله يي قبلوي مګر دوه حالاتو كي نه قبلوي: لمر د مغرب نه دراختلو وروسته،او د مرګ حاضريدلو وخت كي

شرک اصغر:

١ – داسلام د دائرې نه خارجونكي نه دي

٢ – ټول عملونه نه بربادوي ليكن خاص عمل(شركي عمل) بربادوي.

٣ – جهنم كي د هميشه والي سبب نه دي.

٤ – حاكم وقت لپاره د مال او ويني حلالونكي نه دي.

٥ – په وړه ګناه كيدلو باندي دليل وي.

٦ – دداسي يو شي سبب ګڼل چه الله تعالی سبب نه وي ګرځولي.

٧ – هر هغه شي چه ګناه كبيره لپاره سبب دي هغه ګناه صغيره ده.

٩ – هر هغه شي ته چه شريعت د شرک او د كفر نوم وركړي دي او (ال) يي ورسره نه وي ذكر كړي نو دا وړه ګناه ده،تر څوپوري چه قرائن ا ودلائل وربانديی نه وي چه دا كبيره ده.

پنځم درس

احسان :

او هغه دا چه ته د الله عبادت وکړې په داسي طريقه ګويا که ته الله ويني،که ته يي نه ويني يقينا الله دي ويني.

احسان يو ركن دي او دوه يي مرتبي دي:

دمشاهدي عبادت:

ددي مطلب دادي چه د رب عبادت په محبت او شوق او رغبت سره وكړي، او الله سره چه كوم نعمتونه دي د هغه دحاصلولو جذبه ولري، لكه څنګه چه رسول الله صلى الله عليه سلم فرماييلي دي: (افلا احب ان اكون عبدا شكورا).

نود عبادت كولو او تشويقولوسبب به محبت او رغبت او شوق د عبادت وي دهغه څه د حاصلولو لپاره چه الله سره دي. سره د يري (خوف نه).

دمراقبي عبادت (عبادة المراقبة):

ددي مطلب دادي چه د الله تعالى عبادت د الله دعذاب ديري نه وكړي ، چه د الله د عذابونو نه بچ شي،او دا په ټولو مسلمانانو واجب دي.

دتوحيد متعلق سوالونه

١. ددين څو مرتبې (درجې) دي ؟ O درې O دوه. O پنځه.

٢. داسلام څو اركان دي ؟ O پنځه. O شپږ. O اووه.

٣. اسلام په مرتبه (درجه) كې د ايمان نه اعلى دي. (صحيح – خطأ)

٤. دكلمه اخلاص څو اركان دي ؟

O اووه. O اته. O دوه.

٥. د (لا إله إلّا الله) څو شرطونه دي؟

O اته. Oاووه. Oپنځه.

٦. علم د لا اله الا الله د شرطونو نه شرط دي او معنى يې:

O ديوشي ادراك د هغه د اصليت او حقيقت سره كول.

O دالله نه بغير بل معبود برحق نشته

٧- چاچه د هغه خلكو په كفر كې شك وكړو كومو ته چه د اسلام تبليغ رسيدلي دي او ايمان يې نه دي راوړي نو د هغوي حكم:

O يقينا لوي كفر يې وكړو.O كه يقين يې د شك نه ډير وو بيا نه كافر كيږي

٨- قبول او قبلول د لااله الا الله د شرطونو نه يو شرط دي او مراد ورنه قبلول دي:

O قولا. O فعلا. Oاعتقادا. O داټول ذكر شوي شيان.

٩- په لااله الا الله كې رياء كول لكه صدقه كې رياء كول دي چه شرك اصغر دي. (صح – خطأ)

١٠- چاچه په ژبه باندي د لااله الا الله اقرار وكړو بغير د زړه د تصديق نه نو هغه:

O موحد دي O مسلمان دي مومن نه دي O كافر كفر اكبر دي O كمزروي ايمان والا دي.

١١ - چاچه د نبي سره داسي محبت وکړو لکه د الله سره چه یی کوي نو دي سړي:

O کفر اکبر وکړو O کفر اصغر وکړو O. کبیره گناه یي وکړه

١٢-دمحبت څو اقسام دي ؟ O څلور. O دري. Oدوه.

١٣- الله لپاره محبت دعمل لپاره دعمل کونکي لپاره دزمان او مکان لپاره وي. (صحيح – خطأ)

١٤-د الله سره د محبت حکم:

O شركٌ أصغر. O واجبةٌ. O شركٌ أكبر.

١٥- دالله لپاره د محبت کولو حکم:

O جائزة. O واجب. O شركٌ أكبر.

١٦-دعبوديت څو اقسام دي ؟ O دوه. O دري. O څلور.

١٧- دالله مخلوقات ټول د الله عبوديت قهر غلامان دي حتى چه کافر هم دي. (صحيح- غلط)

١٨- که چرته چا د لااله الا الله کلمه اوييله ا وعمل يي وربانديي پريښودلو، او عبادات او عملونه يي پريښودل، لکه نه لمونځ کوي او نه کوم نور عبادات، نوداسي حالت کي دا کلمه :

O فايده ورکوي . O فايده نه ورکوي

١٩- په کلمه کي د (عبده ورسوله)نه مطلب دادي چه رسول الله ﷺ بنده دي او دبنده عبادت نه شی کیدلي او رسول دي تکذيب يي نه شي کیدلي. (صحيح- غلط).

٢٠- په کلمه کي (أن محمدا عبده ورسوله) نه مراد چه په څه يی حکم کړي دي په هغي کي د هغه اطاعت کول او د څه شي چه خبر ورکړي دي د هغی تصديق کول دي. دا دکلمي:

O معنی ده O مقتضا او غوښتنه ده.

٢١- چاچه نبي ﷺ له د ربوبيت صفات ثابت کړل ، ګويا که هغه ددي خبري ګواهي ورکړي نه ده چه محمد ﷺ دالله بنده او رسول دی. (صحيح- غلط).

٢٢- د نبی کريم ﷺ لپاره اعلی وصف:

O دالله رسول دي O دالله بنده او رسول دي O خاتم النبين دي.

۲۳- چاچه په دين اسلام کي نوي کار ايجاد کړو او دا ګمان يي وکړو چه دا خه کار دی نو دي داسی ګمان وکړو ګويا چه نبي ﷺ په دين کي خيانت کړي دي، ځکه الله تعالی فرمايي: (اليوم اکملت لکم دينکم) نو کوم شي چه درسول الله ﷺ په وخت کي دين نه وو نو نن هم هغه دين نه دي. دا دچا قول دي:

O شيخ الإسلام ابن تيميَّة.   O الإمام مالكٍ.   O الإمام ابن بازٍ.

۲٤- نبي ﷺ د کوم نبي د نسل نه وو: O اسحاق عليه السلام Oاسماعيل عليه السلام.

۲٥- لاندي خالي ځايونه ډک کړی:

رسول الله ﷺ په .... کال کي د .... په ښار کي پيدا شوی وو، او د هغه عمر .... کاله وو،................ دنبوت نه مخکي وو او .... نبي او رسول وو.

۲٦- رسول الله ﷺ ليږل شوي وو:

۲۷- O خپل قوم ته O انسانانو ته Oپيريانو او انسانانو ته.

۲۸- د معراج نه مطلب درسول الله ﷺ د مکي نه بيت المقدس ته تلل دي. (صحيح- غلط).

۲۹- رسول الله ﷺ هجرت کړی وو:

O طَّائف ته.   O حبشي ته.   O مديني ته.   O دي ټول ذکر شوی ځايونوته.

۳۰- درسول الله ﷺ مهمي (مشهوري) غزاګاني څومره دي ؟

O يوه . O دوه . Oدري. O خلور. O پنځه.

۳۱- درسول الله ﷺ څو اولادونو وو ؟   O دريٌ.   O خلور. O اووه.

۳۲- رسول الله ﷺ حجة الوداع کړي ده ددي مطلب دادي چه ددي نه مخکي يی بل حج هم کړي وو. (صحيح – غلط)

۳۳- درسول الله ﷺ سيرت ويبل: O واجب دي.   Oمُستحب دي. O جائزدي.

لاندي خالي ځايونه ډک کړئ:

ايمان شرعا وينا ده په .... او تصديق (اعتقاد) دي په .... او عمل دي په .... ډيريږي په ....باندي او کميږي په .... باندي.

٣٤- دايمان څو اركان دي:؟ O شپږ. O پنځه. O أربعةٌ.

٣٥- په الله باندي ايمان يو څه كارونه لازموي څومره دي؟؟

O څلور. Oدري. O دوه.

٣٦- د الله په وجود باند ي اجمالي د لائل: O څلور. O شمارل يي ممكن نه دي

٣٧- ميكايل هغه ملائكه ده چه د باران مسئوليت وركول شوي دي. (صحيح - غلط).

٣٨- زړونه صرف د انسانانو وي ، د ملائكو زړونه نه وي. (صحيح- غلط).

٣٩- مونږ د څومره كتابونو نومونه ياد كړي دي؟:

O شپږ. O څلور. O اووه. O ددي نه هم ډير.

٤٠- الله تعالى په هر نبي كتاب نازل كړي دي. (صحيح – غلط).

٤١- اولني رسول ادم عليه السلام دي؟ (صحيح – غلط).

٤٢- محمد ﷺ رسول دي نبي نه دي. (صحيح – غلط).

٤٣- اواو العزم رسولان څومره دي ؟ O پنځه. O څلور. O ډير دي.

٤٤- په اخرت باندي ايمان دهر هغه كار باندي ايمان لره شامل دي كوم چه دمرګ نه بعد وي د خلكو د قبرونونه د پاڅيدلو پوري. (صحبح – خطا).

٤٥- د قضاء او قدر باندي د ايمان څو مراتب (درجات)دي ؟

O څلور. O پنځه. O دري.

٤٦- ايا الله د كارونو واقع كيدلو نه مخكي وربانديي خبر وي؟ (وو- نه).

٤٧- ايا ټول كوم كارونه چه انسانان كوي الله ورباندي عالم دي؟ (وو- نه)

٤٨- ايا ټول كوم كارونه چه انسانان كوي الله ورباندي عالم دي؟ (وو- نه)

٤٩- ايا كوم كارونه چه انسانان كوي الله تعالى ليكلي دي؟ (وو – نه)

٥٠- ايا د بنده افعال مخلوق دي؟ و – نه)

٥١- دتوحيد څو قسمه دي: O دوه.O دري.

دشرک اكبر او شرک اصغر په منځ كي پنځه فرقونه ذكر كړه:

١-...

٢-...

٣-...

٤-...

٥-...

٥٢- دشرک اكبر او شرک اصغر پنځه مثالونه ذكر كړئ:

الشِّرك الأكبر	الشِّرك الأصغر
....	....
....	....
....	....
....	....
....	....

٥٣- اعتقادي نفاق شرک اصغر او د اسلام ددائري نه خارجونكي نه دي. (صحيح – غلط).

٥٤- داحسان څو اركان دي: O يو ركن. O د وه اركان.

شپږم درس

د لمونځ شرطونه

دلمونځ نهه(۹) شرطونه دي:

۱- اسْلَامُ. ۲- عَقْلُ. ۳- تميزُ.

٤- د نا پاکئ (بي اودسي) ختمول . ٥- دنجاست پاکول. ٦- دعورت پټوالي

۷- دوخت داخليدل . ۸- قبلې ته مخ كول . ۹- نيت كول.

اولني شرط: اسلام

او ددي ضد كفر دي،نو كه داسي يو كس چه الله ته كنذلي كوي، او يا دعبادتونو نه كوم يو شي كومه حصه د الله نه بغير بل چا ته ګرځوي نو د هغه لمونځ باطل دي مګر چه الله ته توبه اوباسي

دويم شرط: عقل

او ضد يي ليونتوب دي، نو ددي وجي نه د ليوني لمونځ قبول نه دي او نه ذ د نشي (په نشه كي مبتلا) انسان لمونځ په طريقه اولى نه دي قبول.

دريم شرط: تمييز

ددي نه مطلب بلوغ ته رسيدل نه دي، بلكه معنى يي داده چه د شيانو منځ كي فرق كولي شي، يعني سوال او جواب باندي به پوهيږي، او ددي لپاره كوم خاص عمر محدود نه دي، لكن عام طور باندي داووه كالو عمر وي.

د ماشوم لمونځ كله صحيح كيږي؟ كله چه د شيانو منځ ګ فرق كولي شي، يعني سوال او جواب پيژني، او مثلا د اور او اوبو منځ كي فرق كول، او كنه لمونځ يي باطل دى.

ځلورم شرط: دبي اودسی ختمول:
او ددي لاندي دوه اقسام دي:

حدث اکبر (غټ اودس):
او دا په غسل کولو سره ختمېږي

حدث اصغر (وړوکي اودس):
او دا په اودس سره ختمېږي

پنځم شرط: دنجاست ختمول

دبدن نه د ځاي نه ،او کپړو نه،که چرته يې داسي حالت کی لمونځ وکړو که هغه باندي نجاست او ګندګي وه، او وربانديي پوهه وو، او د هغي په لري کولو قادر هم وو، او ورته ياد هم وو، نو لمونځ يي باطل دي، او د نجاست لري کول، په دري قسمه دی:

مغلَّظةٌ:
او دا د سپي نجاست دی. رسول الله صلى الله عليه وسلم اووه ځل دهغه لوښي د وينځلو حکم کړي دي،کوم کي چه سپي خوله وهلي وي. او اول ځل به يي په خاورو سره وينځي.(رواه مسلم)

مخفَّفةٌ:
او دا په اوبه اړولو او يا چنکاو باندي صفا کيږي،بغير د نچوړولو،لکه د هغه ماشوم متيازي چه خوراک يي نه وي شروع کړي، مذي، او مني اګرچه پاک دي خو بيا هم رسول الله ﷺ به پاکول(چنکاو) چه لامده به وو، او په نوکانو به يي لري کول چه وچ به وو.

متوسِّطةٌ:
دا قسم په وينځلو باندي ختمېږي او هغه په چنکاو او نچوړولو سره،او دا نه مغلظة دي ،مثال يي لکه د سړي يا د ښځي متيازي، او نور داسي نجاستونه...

نجس شيان

دسړي تشي او وړوکي متيازي، دهغه څناور چه غوښه يي حرامه وي تشي او وړوکي متيازي، ماتونکي څناور (حيوانات) مګر هغه چه ځان خلاصول ورنه ګران نوي، لکه پيشو،خچر،او خر، او هغه وينه چه دحيوان د ذبح کيدلو نه وروسته ورنه روانه وي، او هغه وينه چه مخي اوشا له لاري وتي وي،او همدارنګه مردار هم نجس دي ،مګر د انسان مرداره،او داسي نفس والا شي چه وينه پکي نه وي،او د بحر مردار او ملخان.نه دي.

شپږم شرط : دعورت پټول

او عورتونه دري دي

مخفَّفهٌ:	مغلَّظةٌ:	متوسِّطةٌ:
داووه نه تر لسو کالو ماشوم د شرمګاه پټول او شرط پکي دادي چه دواړه شرمګاه يي پټي کړي.	او دا د ازادي او بالغي ښځي عورت دي، او هغي له پکار دي چه ټول بدن پټ کړي سوا د مخ نه او هغه به هم د پرديو په مخ کي پټوي	ددي دوه ذکر شوي نه علاوه لپاره دي، خو شرط دادي چه د نامه(ناف) نه تر زنګنونو(ګټنو) پوري به پټوي، او د دواړو اوږو پټول مستحب دي، د هغي لپاره.

اووم شرط: دوخت داخليدل

د وخت داخليدلو نه مخکي او نه وروسته لمونځ کيږي، مګر هغه حالت کي چه د عذر د وجي نه د بل وخت لمونځ سره يي يو ځاي کوي،او که قصدا يي لمونځ د وخت نه وروسته کړو نو ګنهکار دي.

اتم شرط: قبلې ته مخ کول

ددي شرط نه د سفر په حالت کې د نفل لمونځ مستثنی دي، نو دي حالت کې به هغه طرف ته لمونځ کوي کوم طرف ته چه يې د سورلۍ مخه وي، او ددي مثال لکه دي زمانه کې د جهاز دي، همدارنګه ددي شرط نه هغه څوک چه دقبلې ته مخ کولو نه عاجز وي او يا ددشمن يره وي مستثنی دي.

نهم شرط: نيت

دنيت ځاي زړه دي، په ژبه باندي نيت کول بدعت دي، که نيت د لمونځ نه لږ وخت مخکې وکړې او يا دوخت د فرض کيدو وخت کې نيت وکړي نو هم لمونځ يې صحيح دي.

ضروري خبرې:

١ –دشرط د پرېښودلو لپاره کوم عذر قابل قبول نه دي، که د جهل لاعلمۍ د وجې وي يا د نسيان د وجې او يا قصدا هم وي، خو که چرته لمونځ يې وکړو او هغه باندي نجاست وو، او ناخبره وو ورنه يا يې هير شوي وو، يا د جهل د وجې نه نو لمونځ يې صحيح دي، ځکه ددي تعلق د ترک سره دي نه د فعل سره.

٢ - د شرط تعلق دعبادت نه خارج وي، اود عبادت نه مخکې کيږي، نو دشرط وجود د اول نه اخر پوري لازمي، ضروري دي.

اووم درس

دلمونځ ارکان

دلمونځ خوارلس(۱۴)ارکان دي:

۱- قيام سره د قدرت او استطاعت
۲- تکبير تحريمة
۳- دسورت فاتحی ويل
۴- رکوع.
۵ - درکوع نه وروسته سيده ودريدل .
۶- په اووه اندامونو سجده کول
۷- دسجدي نه اوچتيدل .
۸- ددوه سجدو منځ کي کيناستل.
۹- دلمونځ په ټولو افعالوکي اطمئنان
۱۰ - دارکانو منځ کي ترتيب.
۱۱- اخري تشهد.
۱۲- تشهد ته کيناستل.
۱۳- درود ويل .
۱۴- تسليمة (اخري سلام).

اولني رکن : قيام سره د استطاعته

فرض لمونځ کي:

قيام په فرض لمونځونو کي رکن دي،او چه کله د قيام استطاعت نه وي بيا کلي شکل باندي ساقط کيږي، او که لږ هم د قيام استطاعت لري نو قيام د وکړي.

نفل لمونځ کي:

نفل لمونځ په ناسته باندي هم صحيح دي ليکن د قيام نيم اجر اخلي، او ياپه پريوتلو خو د ناستي نيمه برخه اجر به حاصلوي.

دويم ركن : تكبيرة الاحرام

دالله اكبر نه علاوه په نورو الفاظو سره تكبير تحريمه وييل جائز نه دي

دريم ركن : دسورة فاتحي قراءت

دلمونځ په هر ركعت كې سورة فاتحه په ترتيب د اياتو كلماتو مخارجو او صحيح طريقه ويیل واجب دي، اګر كه لمونځ سري وي او كه جهري وي،ليكن كله چه امام دپه ركوع كې راونيولو نو بيا سورة فاتحه ويیل ساقط كېږي

څلورم ركن : په ټولو افعالو كې اطمئنان ا و سكون

او دا هغه وخت حاصلېږي چه كله په هر ركن كې واجب ذكر پوره اوويل شي.

ضروري يادونه:

ركن دعبادت دننه وي، او ددي د پرېښودلو لپاره عذر نه قبلېږي، كه سهوا وي او كه عمدا وي او كه جهلا، او نه ددي اعاده په سجده سهو سره كېږي، او حاضر وخت لمونځ به راګرځوي،اما هغه لمونځونه چه يي كړي وي او ځينې اركان يې پكې پرېښې وي نو بيا پكې معذور حسابېږي،ځكه رسول الله ﷺ دټولو لمونځونو د راګرځولو حكم نه دي كړي بلكه د حاضر وخت لمونځ راګرځولو حكم يي كړي دي، سره ددي چه هغه پكي اطمئنان او سكون پرېښې وي حال دا چه دا ركن دي. والله اعلم

اتم درس

دلمونځ واجبات::

او دا اته (٨) واجبات دي:

١- دتکبیر تحریمه نه بغیر نورتور تکبیرونه.

٢- سمع الله لمن حمده ویيل امام او منفرد دواړو له.

٣- ربنا ولک الحمد ویيل تولو له.

٤- په رکوع کي سبحان ربي العظیم ویيل.

٥- په سجده کي سبحان ربي الأعلی ویيل..

٦- ددواړو سجدو منځ کي رب اغفر لي ویيل.

٧- اولني تشهد.

٨- تشهد ته کیناستل.

ضروري یادونه:

په رکوع کي د سبحان ربي العظیم الفاظ ویيل واجب دي،ددي نه علاوه سنت نبوي نه ثابت شوي نوري دعاګاني ویيل مستحب دي، همدارنګه په سجده کي سبحان ربي الأعلی ویل واجب دي ، ددي نه علاوه سنت نبوي نه ثابت شوي نوري دعاګاني ویيل مستحب دي

نهم درس

دتشهد بیان

او هغه داسي دي: (التحيات لله والصلوات والطيبات السلام عليک أيها النبي ورحمة الله وبركاته، السلام علينا وعلى عبادالله الصالحين، أشهد أن لا اله الاالله وأشهد أن محمدا عبده ورسوله).

بيا دي نبي ﷺ باندي درود اوايي : اللهم صل على محمد وعلى آل محمد كماصليت على ابراهيم وعلى آل ابراهيم انک حميد مجيد،اللهم بارک على محمد وعلى آل محمد كما باركت على ابراهيم وعلى آل ابراهيم انک حميد مجيد).

بيا دي په اخري تشهد کي د الله تعالی نه دجهنم د عذاب نه پناه او امان وغواړي،او د عذاب قبر نه او د زندګی او د مرګ د فتني نه،او د مسيح الدجال د فتني نه، بيا چه کومه دعاء يي خوښه وي ودي کړي،او خاص طور باندي ثابت شوي دعاګاني، او ځيني د هغه دعاګانو نه داداي: اللهم اعني على ذكرک وشكرک وحسن عبادتک،اللهم اني ظلمت نفسي ظلما كثيرا ولا يغفر الذنوب الا انت، فاغفرلي مغفرة من عندک ،وارحمني انک انت الغفور الرحيم).

او هرچه اولني تشهد دي په هغي کي به دشهادتينو نه وروسته دريم رکعت ته پاځيږي،د ماسپښين او د مازيګر او ما ښام او ماسخوتن لمونځونوکي، او که په نبي ﷺ باندي يي درود اوويل نو افضله ده، دعام حديثونو کي د ثبوت دوجي نه ددی باره کي،بيا دي دريم رکعت ته پا ځيږي.

لسم درس

دلمونځ سنتنونه

١- داستفتاح دعاء (سبحانک اللهم وبحمدک.....).
٢- دقیام په حالت کي درکوع نه مخکي او وروسته ښي لاس په کس لاس باندي په سینه کیښودل.
٣- په اولني تکبیر او د رکوع نه مخکي او وروسته لاسونه د غوږونو او یا د اوږو برابر اوچتول داسي حالت کي چه ګوتي به یو ځاي کړل شوي وي، او اوږدي به وي، او همدارنګه دریم رکعت ته د اوچتیدو په حالت کي.
٤- رکوع او سجده کي د یو ځل نه ډیر تسبیحات ویل.
٥- درکوع نه وروسته د(ربنالک الحمد) نه علاوه نوري دعاءګاني ویل، او همدارنګه ددوه سجدو منځ کي دمغفرت ددعاء دیو نه ډیر ویل.
٦- په رکوع کي سر د ملا برابر ساتل.
٧- دسجدي په حالت کي څنګلي (لاسونه) د دواړو طرفونو(خیټي) نه لري ساتل، او خیټه د ورنونو نه لري ساتل، او ورنونه د پنډیو نه لري ساتل
٨- دسجدي په حالت کي څنګلي د زمکي نه اوچت ساتل
٩- اولني تشهد او د دوه سجدو په منځ کي په داسی طریقه کیناستل، چه ښی ښپه به ودروي او ګسه خپه باندي به کیني
١٠- دري او څلور رکعته والا لمونځونو کي په اخري تشهد کي تورک کول..

١١- په اولني او دويم تشهد کی داول نه تر اخره پوري دشهادت ګوته باندي اشاره کول. او د دعاء په وخت کي خوځول..
١٢- اولني تشهد کي په محمد ﷺ او د هغه په آل او په ابراهيم عليه السلام او د ابراهيم عليه السلام په آل باندي درود ويل..
١٣- اخري تشهد کي دعاء کول.
١٤- دفجر (سهار) لمونځ کي،دجمعي لمونځ کي، او د اخترونو لمونځونو کي، او د باران لمونځ(استسقاء) او د ماخام ا وماسخوتن اولني دوه رکعتونو کي په جهر سره تلاوت کول.
١٥- دماسپښين او مازيګر او د ماښام د لمونځ دريم رکعت ا ود ماسخوتن د لمونځ اخرى دوه رکعتونو کي په پټه تلاوت کول.
١٦- دفاتحي سره سره دنورو قراني سورتونو قراءت کول. دذکر شوي سنتونو نه علاوه د نورو سنتونو هم خيال او اهتمام پکاردي،لکه د امام او مقتدي لپاره د رکوع نه وروسته ربنا ولك الحمد سره نور وارد شوي الفاظ ويل،ځکه دا سنت دي، او همدارنګه رکوع په حالت کي په په ګوتنو (زنګنونو) باندي لاس کيښودل داسي حالت کي چه ګوتي کولاو وي.

دعاء الاستفتاح

دعاء الاستفتاح د تکبيره تحريمه نه وروسته وي،لکه درسول الله ﷺ نه حديثونو کي داسي ذکر شوي دي: «اللَّهُمَّ بَاعِدْ بَيْنِي وَبَيْنَ خَطَايَايَ كَمَا بَاعَدْتَ بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ، اللَّهُمَّ نَقِّنِي مِنَ الْخَطَايَا كَمَا يُنَقَّى الثَّوْبُ الأَبْيَضُ مِنَ الدَّنَسِ، اللَّهُمَّ اغْسِلْنِي مِنْ خَطَايَايَ بِالْمَاءِ وَالثَّلْجِ وَالْبَرَدِ»، أو «سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ، وَتَبَارَكَ اسْمُكَ، وَتَعَالَى جَدُّكَ، وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ».

یوولسم درس

دلمونځ باطلونکي کارونه

دلمونځ باطلونکي کارونه اته(۸) دي:

۱- دلمونځ په حالت کي قصدا خبري کول، اما په هیره باندي او د جهل په وجه لمونځ نه باطل کیږي. ۲- خندا کول ۳- خوراك.

٤- ځښاک. ٥ د عورت (شرمګاه) ښکاره کیدل.

٦- دقبلي نه بل طرف ته ډیر مائله کیدل..

۷- لمونځ کي مسلسل بې ځایه حرکات کول. ۸- داودس ماتیدل

اولني باطلونکي : قصدا خبري کول

قصدا خبري کول ،لیکن که چرته امام سهوه شو یا تلاوت کي خطا شو نو فتح ورکول شي،په دي باندي لمونځ نه باطلیږي.

په لمونځ کي د حرکت کولو حالات:

حرام حرکت:	مکروه حرکت:	مباح حرکت:	مستحب حرکت:	واجب حرکت:
اودا مسلسل او ډیر حرکت کول بغیر د ضرورته لکه خوراک کول	لږ حرکت دي بغیر دضرورت لکه لږ بل طرف ته مایله کیدل	ادا د ضرورت لپاره حرکت کول لکه د ږیري ګرول	او ادا هغه چه دټول لمونځ کمال وربانندي دي لکه صف کي خالي ځاي ډکول	او دي پوري د لمونځ صحیح والي تړلي دي، لکه دنجاست لري کول.

ضروري يادونه:

دلمونځ شرطونه او ارکان او واجبات او سنت مخکي تیر شو فرق یی ذکر کړه؟

شَّرط	رُکن	واجب	سُنَّت
ددي تعلق دعبادت نه خارج وي	دا په عبادت کي دننه وي		
په پوره عبادت کي د شرط وجود ضروري وي	ددي تعلق د عبادت ځيني اجزاءسره وي.		
دشرط او رکن پريښودلو والا معذور نه وي اګر که دجهل يا دهېريدلو اويا قصدا يي پريږدي.		ددي پريښودلو والا معذور دي که په جهل يا دنسيان دوجي نه تري پاتي شي اما قصدا نه دي.	ددي پريښودلو والا معذور دي که په جهل يا نسيان او ياقصدا ورنه پاتي شي
دشرط پريښودلو لپاره سجده سهو نشته بلکه عبادت ورسره باطليږي	درکن پريښودلو باندي سجده سهو کافي نه ده بلکه ددي اداء کول واجب دي	دواجب پريښودلو حالت کي سجده سهو کافي ده	/

سجده سهو:

دسجده سهو دري اسباب دي

په لمونځ کي زياد(ډيروالي) کول:

مثلاً: يو انسان په لمونځ کي رکوع يا سجده قيام او ناسته اضافي وکړي.

په لمونځ کي نقصان(کمي) کول:

دلمونځ په واجباتو کي کموالي کول

په لمونځ کي شک پيدا کيدل:

لکه دلمونځ په رکعتونوکي يې شک شي، دري يي کړي دي او که څلور، او دا په دوه قسمه دي:

دعبادت د پوره کيدو نه وروسته شک پيدا کيدل:

داسي شک ته به مطلقا څه توجه نه ورکوي تر څو چه يي يقين ورباندي راشي.

عبادت کي دننه (دعبادت په حال کي)شک پيدا کيدل:

که د شک نسبت ډير وو نو توجه به نه ورکوي. او که د شک نسبت کم وو نو بيا چه په څه باندي يقين رالو هغه به کوي، او که شک برابر وو کول او نه کولو کي نو بيا په کم باندي فيصله کوي.

نوټ:

- کله چه په لمونځ کي څوک سهوه شي نو هغه باندي هيڅ هم نشته او لمونځ يي صحيح دي.
- که لمونځ کونکي لمونځ کي کوم رکن پريښودلو نو لمونځ يي نه صحيح کيږي، تردي پوري چه يي کړي نه وي، او اخر کي به سجده سهو هم کوي.
- که چرته کوم واجب سهوا ورنه پاتي شو نو سجده سهو به کوي.

دلمونځ مختصره طریقه په تصوېرانو کی:

- بهتره داده چه مسلمان به کورکي ځان پاک کړي او ښایسته(پاک) لباس واچوي.
- او پیدل (ښپو) لاړشي (کولی شي چه سورلي باندي هم لاړشي) په عاجزی او سکون سره یعني منډي به نه وهي اخوا دیخوا کتل به نه کوي، اواز به نه اوچتوي.



- کله چه مسجد ته ورسیږي نو چپلي دي اوباسي او دچپلو لپاره چه کوم ځای خاص کړي شوي وي الته دي کیدي، او دنیا دي هم ورسره الته پریږدي، همدارنګه جومات کي اخستل او خرڅول، او دورک شوي شیز اعلان کول حرام دي.
- مسجد ته داخلیدلو وخت کي به ښي خپه مخکي کوي، او دا دعاء به اوایي: (بسم الله والصلاة والسلام على رسول الله،اللهم افتح لي أبواب رحمتک) او د مسجد نه وتلو وخت کي به ګسه خپه مخکي کوي، او دا دعاء ء به وايي:«بِسْمِ اللهِ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللهِ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ».
- سړي به اول صف ته مخکي کیږي، او ښځي به وروسته ودریږي.(دصف په لحاظ به سړي مخکي او ښځي روسته وي.)..
- که څوک مسجد ته دننه شو او لمونځ ولاړ وو، نو امام سره دي یوځای شي چه په هر حال کي امام وي، که امام سره د قیام او یا درکوع په حال کي یوځای شو نو رکعت يي حسابیږي، او که نه نو بیا دسلام نه بعد به رکعت واپس پوره کوي،

- او که مسجد ته دننه شو او لمونځ نه وو شروع شوي، نو کوم چه د لمانځه نه مخکي سنت وي هغه دي وکړي، او که چرته د لمونځ مخکيني سنت نه وي نو بيا دي دکيناستلو نه مخکي دوه رکعته نفل تحية المسجد وکړي
- دلمونځ ودرولو په خاطر دي بار بار ګړی (ساعت) ته کتلو او مری(غاړه) تازه کولو باندي دي د مسجد حرمت نه پامالوي.

- دامام او مقتدي لپاره دا سنت دي چه ستري ته لمونځ وکړي، او د امام ستره د مقتدي لپاره ستره ده



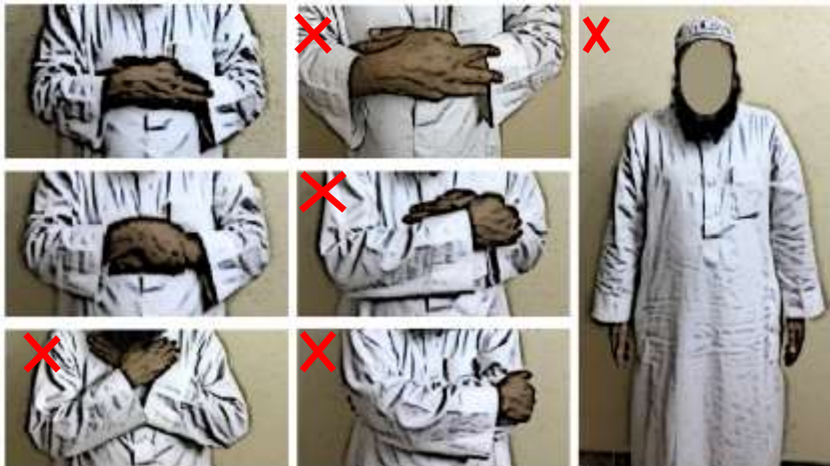
- ددواړه ښپو منځ کی دي د اوږو برابر فاصله وساتي نه دي کموي او نه دزياتوي،او ددواړو باهر حصه د هم برابر وساتي.



كله چه د لمونځ شرطونه پوره كړي نو بيا د (الله اكبر) اوايي،سره د لاسونو اوچتولو دغوږونو نرميو پوري او يا د اوږو پوري، په داسي شكل چه گوتي به يي يوځاي وي، او د لاسونو منځني حصه (ورغوي) به د قبلي طرف ته كړي.



بيا دي د ښي لاس (ورغوي) دگس لاس (ورغوي) باندي كيږدي او ودي نيسي



- او نظر دي د سجدي ځاي ته کړي، اخوا ديخوا دي نه ګوري.



- او بيا د لمونځ کونکي لپاره مستحب دي چه صرف اول رکعت کي دعاء استفتاح اوايي، او بهتره داده چه نوري دعاء ګانی چه کومي داستفتاح دي او حديث کي ذکر شوي دي هم اوايي.
- بيا دي ثابت شوي الفاظو سره د الله نه پناه وغواړی لکه:«**أَعُوذُ بِاللهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ**».
- بيا دي بسم الله اوايي:«**بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ**».
- بيا دي سورة فاتحه مکمله اوايي دحرکاتو ايتونو او د حروفو په ترتيب سره.
- بيا دي بغير د اعوذبالله نه استحبابا، دقران نه کوم سورت اوايي چه ورته اسانه وي، او بسم الله دي دسورت په اول کي صرف اوايي.
- بيا دي لاسونه اوچت کړي لکه تکبيرتحريمه کي چه يي اوچت کړي وو او الله اکبر دي اوايي او رکوع ته دي لاړشي.

- او خپل دواړه زنګنونو(ګټنو) باندي دي لاسونه کيږدي، دقبضي په شکل. او سر دي د ملا سره برابر کړي.

او يو ځل سبحان ربي العظيم وييل واجب دي او ددي نه علاوه وارد دعاګاني مستحب دی



بیا به د رکوع نه دپاڅیدلو وخت کي او مکمل برابر ودریدلو نه مخکي (سمع الله لمن حمده) اوايي او لاسونه به دغوړونو یا اوږو برابر اوچت کړي.

- چه کله برابر معتدل ودریږي نو (ربنا لک الحمد) به اوايي او که ددي نه بعد نوری واردي شوي دعاګاني وايي هم مستحب دي.

بیا به بغیر د لاسونو اوچتولو الله اکبر اوايي ا وسجده به وکړي په اووه اندامونو باندي: تندي،پوزه،لاسونه، زنګنونه، او دخپو ګوتي.

— خیټه او څنګلي به دیو بل نه لري ساتي، اود خیټي او ورنونو منځ کي به هم لري والي راولي، او د څنګلو او ورنونو منځ کي به هم لري والي وي، او څنګلی به د زمکي نه اوچتوي.



- او بیا به سبحان ربي الأعلی اوايي چه يوځل ويېل يې واجب دي، او كه ددي نه علاوه نوري واردي شوي دعاګاني پكي وايي هم مستحب دي، او بیا چه كومه دعايي خوښه وي هغه ويیلي شي خو بهتره داده چه صرف وارد شوي دعاګاني اوايي
- بیا به تكبير وكړي او په كسه ښپه به كيني ا وښی ښپه به ودروي،او د ښپو ګوتي به دزمكي طرف ته وي،او لاسونه (ورغوي) به د ورنونو اخري حصې باندي كيدي، اودا ناسته به په ټولو ناستو كي كوي،مګر دري ركعته او څلور ركعته والا لمونځونو په اخري تشهد كي به تورک كوي،يعني كسه ښپه به د ښي ښپي لاندي راوباسي ا وكيني به.



- بیا به الله اکبر اوايي او داولنۍ سجدي په رنګه سجده به وکړي.
- کله چه دویم رکعت کي دویمي سجدي نه فارغ شو نو تشهد ته به کیني
- منځني او دغټي ګوتي نه به حلقه جوړه کړي او د شهادت په ګوته به اشاره کوي او خوځوي به يي.
- تشهد به وجوبا اوايي.
- که چرته لمونځ دوه رکعته والا وو نو بیا د درود ابراهیمي وجوبا اوايي، او د بیا د دخلور شیانو نه پناه وغواړي، (:
«للَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ جَهَنَّمَ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ

الْقَبْرِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الدَّجَّالِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ»، او بيا چه يي كومه دعاخوښه وي ودي وايي، اوبهتره داده چه هغه دعاګانى اوايي چه كومي واردي وي سنت كي، سره ددي دعا: «**اللَّهُمَّ أَعِنِّي عَلَى ذِكْرِكَ وَشُكْرِكَ وَحُسْنِ عِبَادَتِكَ**».



- بيا دي ښى طرف ته او كس طرف ته سلام وګرځى، او سر دي هم ورسره وګرځى بغير د اوږو د ګرځولو نه، او بغير د سر خوځولو نه بره او لاندي، او بغير دلاسونو د اشارو نه.



- او كه لمونځ دري ركعته ا وڅلور ركعته وي، نو بيا به د تشهد ويېلو نه وروسته پاڅيږي، كه دورد براهيمي وايي نو مستحب دي.

- تكبير به اوايي او دريم ركعت ته به ودريږي،درى ركعته به وكړي،كه ددري ركعته والا لمونځ وي بيا دي تشهد ته كيني، او كه څلور ركعته والا لمونځ وي نو بيا به څلورم ركعت ته پاڅيږي، بيادي اخري تشهد ته كيني.

- تشهد به اوايي او درود ابراهيمي به هم اوايي، او دڅلور شيانو نه به پناه وغواړي چه دا دعاء ده: ،(اللهم اني اعوذبک من عذاب جهنم،واعوذبک من عذاب القبر، واعوذ بک من فتنة الدجال،واعوذ بک من فتنة المحيا والممات.)او بيا چه كومه دعاخوښه وي ودي وايي، اوبهتره داده چه هغه دعاګانى اوايي چه كومي واردي وي سنت كي، سره ددي دعا:(اللهم اعنى على ذكرک وشكرک وحسن عبادتک).

- كه فرض لمونځ وي نو د لمانځه نه وروسته وارد شوي اذكار ويېل مستحب دي

- «**أَسْـتَغْفِرُاللهَ، أَسْـتَغْفِرُاللهَ، أَسْـتَغْفِرُاللهَ، اللَّهُـمَّ أَنْـتَ السَّـلَامُ وَمِنْـكَ السَّـلَامُ، تَبَارَكْـتَ ذَا الْجَـلَالِ وَالْإِكْرَامِ**».

- بيادي(سبحان الله والحمدلله والله اكبر) دري ديرش(٣٣) ځل اوايي، چه ټول نهه نوي(٩٩) ځل برابريږي، او په دي ويېلو سره به سل (١٠٠) پوره كړي،(لااله الا الله وحده لا شريک له، له الملک وله الحمد وهوعلى كل شي قدير).

- بيا دي ايت الكرسي اوايي: (اللّهُ لاَ إِلَـهَ إِلاَّ هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لاَ تَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَ لاَ نَوْمٌ لَّهُ مَا فِى السَّمَاوَاتِ وَمَا فِى الأَرْضِ مَن ذَا الَّذِى يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلاَّ بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَ لاَ يُحِيطُونَ بِشَىْءٍ مِّنْ عِلْمِهِ إِلاَّ بِمَا شَاء وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَاوَاتِ وَ الأَرْضَ وَ لاَ يَؤُودُهُ حِفْظُهُمَا وَ هُوَ الْعَلِىُّ الْعَظِيمُ) او بيا دي (قل هو الله احد) او (قل أعوذ برب الفلق) او (قل أعوذ برب الناس) اوايي.

ضروري يادونه:

دا خبره مخکي تېره شوه چه دلمونځ دصحيح شرطونو نه دا دی چه وجوبا د عورت(شرمګاه) پټول ضروري دي، نو لمونځ ګذار دي ډېر خيال ددي وساتي چه عورت(شرمګاه) يي ښکاره نه شي، دلمونځ په حالت کي ځکه دي سره لمونځ باطلېږي.



- کله چه مقتدي امام سره لمونځ کوي،نو هغه له دا مشروع دي چه د امام ښي طرف ته ودرېږي،او ګيټي به د ګيټيو سره برابروي، نه دي ورنه مخکي کېږي او نه د ورنه روسته کېږي، او همدارنګه کله چه په صف کي نورو لمونځ ګذارو سره ولاړ وي همداسي به ودريږي



دلمونځ مختصره خلاصه:

نوم	حکم	وخت	عدد	طريقه/صفت
دجمعي لمونځ	فرض	دماسپښين دلمونځ وخت	دوه رکعته	دجمعي لمونځ جهري وي، او دري کسانو يا دري نه ډيرو باندي جماعت سره اداء کيږي.
دکسوف لمونځ	فرض کفايي	دخسوف وخت	دوه رکعته	دوه رکعته جهري لمونځ دي او هر رکعت کي دوه رکوع ګاني وي.
دوتر لمونځ	سنَّةٌ مؤکَّدةٌ	دماسخوتن د لمانځه نه ورسته تر سهاره پوري	د يو نه تر يوولس پوري (١-١١)	يا: - يا يو رکعت وي - دري رکعته: متصل وي او صرف اخري تشهد کي به کيني او يا به دوه رکعته بعد سلام وکرځی بيا به يو رکعت وکړي. - پنځه رکعته: په يو تشهد سره يعني اخري تشهدته به کيني. - اووه رکعته: په اوم رکعت کي به صرف تشهد ته کيني. - نهه رکعته: اتم رکعت کي به تشهد ته کيني او بيا به نهم رکعت ته پاځيږي بغير د سلام ګرځولو، او نهم رکعت کي به تشهد وکړي او سلام به وګرځوي. - دوه دوه رکعته او بيا يو

				ركعت وتر.
دسهار سنت	سنَّةٌ مؤكَّدةٌ	دلمانځه نه مخکي	دوه ركعته	اول ركعت كي به سورت كافرون او دويم ركعت كي به سورت اخلاص اوايي.
دماسپښين سنت	سنَّت	ځلور دلمانځه نه مخکي او دوه ركعته دلمانځه نه وروسته	٢/٤	دوه دوه ركعته بيل بيل.
دماښام سنت	سنت	دماښام دلمانځه نه وروسته	دوه ركعته	اول ركعت كي به سورت كافرون او دويم ركعت كي به سورت اخلاص وايي
دماسخوتن سنت	سنت	دماسخوتن دلمانځه نه وروسته	دوه ركعته	
تراويح	سنت	دماسخوتن د لمانځه نه تر سهاره پوري	ددوه ركعتو نه تر لس ركعته پوري(٢/١٠)	
تحيَّة المسجد	واجب	جومات ته دننه كيدلو وخت كي د كيناستلو نه مخکي.	دوه ركعته	

ضحی (چاشت) لمونځ	سنت	دلمر د اوچتیدو نه تر زوال نه لږ مخکي پوري.	ددوه نه تر اته رکعتونو پوري	
استخاره	سنت	هر وخت کي	دوه رکعته	دسلام ګرځولو نه مخکي به داستخاري دعاء وايي
داستسقاء لمونځ	دضرورت په وخت کي سنت دي	دلمر ديوي نيزي برابر اوچتيدو نه.	دوه رکعته	په اول رکعت کي به د اختر دلمونځ په رنګه اووه تکبيرونه کوي سره دتکبيرتحريمي، او په دويم رکعت کي به پنځه تکبيره کوي بغير د تکبير انتقال نه.
اختر لمونځونه	سنّت	دلمر ديوي نيزي برابر اوچتيدو نه.	دوه رکعته او دوه خطبي	په او ل رکعت کي به دتکبير تحريمه سره اووه تکبيرات وکړي، او په دويم کي پنځه تکبيرات بغير دتکبير انتقال نه.

دعام نفلو اداء کولو ممنوع وختونه:

١) دطلوع فجر نه د لمر ديوي نيزي برابر اوچتيدو پوري..

٢) دمازيګر د لمونځ نه تر غروب (لمرپريوتو) پوري.

٣) لمر چه کله داسمان منځ برابر وي او مائل شوي نه وي.(تر زوال پوري).

دلمونځ متعلق سوالونه

١. دلمونځ څو شرطونه دي ؟ O نهه. O يوولس. O اته.

٢. دلمونځ شرطونو کي د اسلام شرط غلط دي ځکه لمونځ خو مسلمان کوي کافر يي نه کوي، (صحيح- غلط).

٣. تمييز نه مراد بلوغ دي. (صحيح- خطا).

٤. دناپاکی لري کولو کي بدن ځاي او کپړي شامل دي. (صحيح – غلط).

٥. دخنزير نجاست: O مُغلَّظةٌ. O متوسِّطةٌ.

٦. مني نجس دي ځکه په وتلو باندي غسل واجب دي. (صحيح – غلط).

٧. په منو باندي اوبه چنکاو کولو او وينځلو کي فرق نشته. (صحيح – غلط).

٨. مرداري تولي نجسي دي. (صحيح- غلط).

٩. دسپي په نجاست کي بغير د خاوري هم پاکوالي حاصليږي او د پاکوالي لپاره نوي وسائل استعمالول کافي دي.(صحيح- غلط).

١٠. دکوم شي نه چه بچ کيدل مشکل وي هغه اکثره کورونو ته دننه کيږي او باهر کيږي، ددي وجي نه د ځيني خلکو په نظر پيشو پاکه ده او ځيني خلکو په نظر نا پاکه ده. (صحيح – غلط).

١١. کوم نفس چه د بهيدلو والا نه وي، هغه روح وي. (صحيح – غلط)

١٢. په رکونو کي پاتي شوي وينه: O نجسّه ده . O پاکه ده.

۱۳. دلمونځ څو ارکان دي ؟ O څوارلس. O نهه. O اته.

۱٤. تکبیر تحریمه رفع الیدین دي (لاس اوچتول). (صحیح – غلط)

۱٥. که چرته یي کوم رکن لمانځه کي په سهو سره پریښودلو نو هغه باندي صرف سجده سهوه ده. (صحیح – غلط)

۱٦. دلمونځ څو واجبات دي ؟ O اته. O څوارلس O نهه.

۱۷. چاچه په سجده دا دعاء اویله: (سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ رَبُّ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحِ)، په داسي حال کي چه هغه پوهیدلو چه یو ځل (سبحان ربي الاعلی ویل واجب دي، نو لمونځ یی باطل شو.(صحیح – غلط).

۱۸. په لمونځ کي دا جائز دي چه د ښي لاس ورغوي د ګس لاس په ورغوي باندي کیدي،(صحیح – غلط).

۱۹. قراءت په جهر باندي دفرض لمونځ اولني رکعتونو کي وي کله چه دشپي لمونځ وي،او هر لمونځ لپاره د اخترونو د لمونځ په رنګه اجتماع ضروري ده. (صحیح – غلط).

۲۰. دلمونځ باطلونکي شیان څومره دي ؟ O اته. Oنهه. O څوارلس.

۲۱. تورک یه کوم تشهد کي وي: O اول O اخري. O دا کوم چه ذکر شو تولو کي.

۲۲. ربنا لک الحمد کي د شکر لفظ ویلو حکم: لکه (ربنا لک الحمد والشکر) ویل O جائزة. O مُستحبّ. O حرامٌ.

۲۳. ددواړو سجدو منځ کي رب اغفرلي ولوالدي) ویل:
O جائزٌ. O حرام. O مَكروهٌ.

۲٤. په سجده کي ښنګلي په ځمکه باندي کیښودل:
O حرام O مُستحَبٌّ. O مَكروهٌ.

۲۵. دسجده سهو څو اسباب دي ؟ O دوه. O دري. O څلور.

۲٦. دکار کيدلو نه وروسته شک اثر نه کوي ،همدارنګه چه کله شکونه ډير هم وي. (صحيح – غلط).

۲۷- دسهار د سنتو فرق او خاصوالی د نورو سنت راتبه باندي په فضل کي ، کموالي کي،او خاص قراءت کي. په سفر کي وربانديي اهتمام کولو دوجي ددي د اداء کولو نه وروسته کور کي لړ ارام کولو په وجه دي.(صح – خطأ)

۲۸-دلاندي مسئلو حکم بيان کړه::

مسئله	حکم
څوک چه دين ته کنذلي کوي دهغه لمونځ	
دنشي حالت کي لمونځ	
د زهايمر د مريض لمونځ	
دماشوم (صغير) لمونځ	
چاچه په هيره باندي بغير اودسه لمونځ وکړو	
په هيره باندي يي نجسه کپړو کي لمونځ وکړو	
دغوا متيازي	
دکارغه متيازي	
په لمونځ کي دواړه پندۍ ښکاره وي.	
دوخت نه مخکي په هيره باندي لمونځ کول	
په جهاز کي لمونځ کول	
دوقت دفرض کيدلو نيت	
په ناسته لمونځ	
سورت فاتحه ورنه هيره شوه	

امام سره رکوع کي يو ځاي شو	
لمونځ کي جلدي او تيزي کول	
ډير شکونو والا انسان ته د لمونځ نه بعد لمونځ کی شک پریوتل	
دتکبير تحريمه نه وروسته په اودس کي يي شک پيدا شو	
په غلطی کي يوه رکوع اضافي وکړه	
تکبير تحريمه يي پريښوده	
اولني تشهد يي پريښودلو	
اخرني تشهد يي پيښودلو	
شک يي پيدا شو چه دري او که څلور رکعته يي وکړل.	
دلمونځ نه بعد يي شک شو.	
دلمونځ دوران کي شک شو.	
په سهو کي سهو شو	
په لمونځ کي په هيره باندي خبري وکړي	
لمونځ يي وکړو او د لمونځ نه بعد ورته معلومه شوه چه عورت(شرمګاه) يي ښکاره وه.	
دلمانځه ته وتلو نه مخکي کور کي طهارت حاصلول	
اخستل خرخول په مسجد کي.	
دپيسو بدلول مسجد کي.	
امام سره اخري تشهد کي يوځاي شو.	
په لمونځ کي ستره کيښودل	

معمولي بل طرف ته مايله كيدل،.	
بل طرفته ډير مايله كيدل.	
په ديروالي سره اخوا ديخوا متوجه كيدل	
په تشهد كي درود ابراهيمي ويېل.	
لمونځ كي خبري كول.	
لمونځ كي حركت كول.	
سورة الفاتحه ورنه هيره شوه.	
دجمعي لمونځ	
دوتر لمونځ	
تحية المسجد	

۲۹-دشرط ركن واجب او سنت منځ كي فرق بيان كړه:

شرط	ركن	واجب	سُنت

دولسم درس

داودس شرطونه

داودس لس (۱۰) شرطونه دي:

۱- سلام.
۲-عَقْلُ.
۲- تَّمْيِيزُ.
٤-نيت.
٥- داودس مکمل کیدلو پوري دنیت ساتل.
٦- داودس په حالت کي داسي کارونه نه کول په کوم چه اودس ماتیږي.
٧- داودس نه مخکي استنجاء یا استجمار کول (دقضاء حاجت په صورت کي)..
٨- داوبو پاکوالي او مباح کیدل.
٩- دهر هغه شی اخوا کول کوم چه اوبه پوستکي ته رسولو نه منع کوي.
۱۰- دوخت داخلیدل د هغه چا لپاره د چاچه بار بار اودس ماتیږي

دځینو شرطونو تفصیل(شرح):

- دا شر ط چه:(داودس مکمل کیدلو پوري دنیت ساتل) معنی چه نیت به د اودس د شروع نه تر اخره پوري وي.
- دا شر ط چه:(داودس په حالت کي داسي کارونه نه کول په کوم چه اودس ماتیږي) یعني داسي دي نه کوي چه اودس هم کوي او د اوښ غوښه هم خوري،او یا متیازي کوي، بل خامخا باید اول داسي کارونو نه ځان فارغ کړي چه اودس وربانديي ماتیږي، بیا د اودس شروع کړي.
- دا شر ط چه:(داودس نه مخکي استنجاء یا استجمار کول) ددی نه دوه حالته مستثنی دي او هغه داچه ددي ضرورت نشته په دوه حالتوکي یو هغه وخت کي چه کله اودس د هوا خارجیدلو او یا دخوب او یا داوښ دغوښي دوجي نه کوي .

– دا شـر ط چـه: (داوبـو پاکوالي او مبـاح کيـدل) معنی دا چه په ناپاکه اوبـو به اودس نه کوي،

- دا شر ط چه: (دهر هغه شی اخوا کول کوم چه اوبه پوستکي ته رسولو نه منع کوي لکه وړه شو،او یاد نوکانو رنګونه شو، ځکه دا پوستکي ته اوبه درسولو نه منع کوي.

فطري(طبيعي) سنتونه:

دفطري سنتونونو نه:

١- ختنه: (ماشوم سنت کول) دا دسړو په حق کي واجب دي، او د ښځو په حق کي سنت دي که حاجت يي ورته وو

٥/٢- دبريتونو لنډول: واړه کول، او د نوکانو کټ کول، او د تخرګونو ويښته ويستل، او د نامه نه لاندي ويښته صفاکول. د انس رضي الله تعالی عنه نه روايت دي چه فرمايي چه رسول الله ﷺ زمونږ لپاره د ويښتو کټ کول او نوکانو کټ کول، او د تخرګونو او دنامه نه لاندي ويښتو دصفا کولو لپاره څلويښت ورځي وخت ښودلي وو،چه د څلويښتو شپو نه ډير يي ونه ساتو. نو حاصل دادي چه دا ويښته بايد دڅلويښت شپو نه ډير پاتي نه شي

٦- دږيري پريښودل(ساتل): دږيري ساتل واجب دي او خريل يي د غټه ګناه ده

٧- مسواک وهل: او دا دمسواک هغه لرګي دي چه دغاښونو د صفايي لپاره استعماليږي، او مسواک استعالول سنت دي،او هر وخت کي وربانـدي تاکيد کړي شوي دي، داودس په وخت کي د لمونځ په وخت کي، کور تـه دننه کيدو وخت کي، د قران کريم د تلاوت په وخت کي، دخوب نـه د پاخيدلو وخت کي، او د مرګ په وخت کي ، اوهمدارنګه چه کله د خولي بوي خراب شي

دیارلسم درس

داودس فرضونه

داودس شپږ فرضونه دي:

۱- دمخ وینځل اودي سره خولي او پوزي ته اوبه اچول هم شامل دي.(مضمضة او استنشاق)..

۲- دلاسونو وینځل دبندونو سره.

۳- دټول سر مسح کول او دی کي غوږونه هم شامل دي.

٤- دښپو وینځل د ګټیو سره.

٥- ترتیب سره ټول اندامونه وینځل.

٦- پرله پسي د اندامونو وینځل.

د مخ او لاسونو او ښپو دري ځل وینځل مستحب دي، او همدارنګه مضمضة(خولي ته اوبه اچول) او استنشاق(پوزي ته اوبه اچول) او یو ځل وینځل فرض دي، او د سر مسح دیو نه ډیر ځل کول مستحب نه دي لکه څنګه چه صحیح حدیثونه کي وربانـدي دلالت کوي

موالاة (ترتیب)

دترتیب نه مطلب دادي چه دیو عضو وینځلو نه وروسته بل عضو وینځلو پوري دومره فاصله باید نه وي چه اولني عضو وچ شي.

خوارلسم درس

داودس ماتونکي

داودس ماتونکي کارونه شپږ (۶) دي:

۱- ددواړه شرمګاهو نه د کوم شی وتل..

۲- جسم نه کافي مقدار باندي ناپاک څه شي وتل.

۳- د اوده کیدو یا دبل څه په وجه دعقل زائله کیدل.

٤- بغیر د کومي پردي شرمګاه مسح کول،که مخکي وي او که شاته.

٥- د اوښ غوښه خوړل. ٦- د اسلام نه اوختل(مرتد کیدل)..

ضروري انتباه:

هر چه مړي له غسل ورکول دي صحیح خبره داده چه دي سره اودس نه ماتیږي،او دا د اکثره اهل علمو قول دي،ددلیل د نشتوالي په وجه،چه په دي کوم دلیل نشته،لیکن که چرته د غسل ورکونکی لاس بغیر د پردي نه د مړي شرمګاه سره ولګیدو نو اودس پري واجب شو،او هغه له دا پکار دي چه د مړي شرمګاه له بغیر د پردي لاس ورنه وړي.

همدارنګه د علماو دوه صحیح اقوالو مطابق دښځي مسح کول باندي اودس نه ماتیږي که شهوت دوجي نه وي او که بغیر د شهوت نه، تر څو چه دشرمګاه نه څه شي خارج نه شي. ځکه رسو ل الله ﷺ ځیني بیبیاني ښکل کړي او بغیر د اودسه یي لمونځ اداء کړو.

اما هر چه د الله تعالی دا قول دي چه (أو لامستم النساء) نو ددي نه مراد په صحیح قول د علماو وسره جماع او همبستري ده، او دا ابن عباس رضي الله تعالی عنه او دسلفو او خلفو علماو قول دي.

دځینو نواقضو(اودس ماتونکي شیانو) تفصیل:

- دا قول چه:(ددواړه شرمګاهو نه د کوم شی وتل) عام طور باندي لکه تشي او ډکی متیازي، مني ، مذي، ودي، هوا،کاڼي، وینه، چینجي، دحیض او نفاس وینه
- دا قول چه:(جسم نه کافي مقدار باندي ناپاک څه شي وتل) راجح قول دادي چه دا اودس ماتونکي نه دي مګر چه د تشو او ډکو متیازو د جنس وي.بیا ماتونکي دي.
- دا قول چه:(د اوده کیدو یا دبل څه په وجه دعقل زائله کیدل) اصل کي خوب بذات خود داودس ماتونکي نه دي، مګر کله چه داسي خوب وي چه هوا وتلو احتمال پکي وي،که چرته یي په ځان یقین وو او دا شعور یي وو چه څه شي نه دي خارج شوي نو بیا دوادس ماتونکي نه دي.
- دا قول چه:(بغیر د کومي پردي شرمګاه مسح کول،که مخکي وي او که شاته) شیخ الاسلام ابن تیمیه رحمه الله دي تایم کي اودس مستحب ګرځولي دي واجب نه.

داودس مختصره طریقه په تصویر کې:

- چه کله د اودس اراده (نیت) وکړی نودا مشروع خبره ده چه بسم الله اویي.
- بیا دي خپل لاسونه دري ځل وینځي ا و اوبه دي پرې واچوي .
- بیا دي ښي لاس (لپه) کې اوبه واچوي او خولې ته دي واچوي او خوله کې دي واړوي راواړوي، بیا دي پوزي ته اوبه واچوي، او بره دي کش کړي،داسې حالت کې چه غټه ګوته او وړیسې ګوته باندي به یي پوزه نیولي وي، او دا دي دري ځل وکړي.
- بیا دي مخ دري ځل وینځي، او د مخ حدود دتندي نه د ویښتو شروع کیدلو ځاي نه تر د زني اخره پوري،په اوږودوالي باندي، او دي بل طرف نه دغوږونو ترمنځ یعني دیو غوږ نه تر بل غوږ پوري.
- بیا د لاسونه د څنګلو سره دي دري ځل وینځي او شروع به د ښي لاس نه کوي.بیا ګس لاس.
- بیا د سر مسح کړي،لاسونه به د تندي نه (دویښتانو دشروع) نه په سر باندي تیرکړي تر څټ پوري، او بیا به یي واپس راولي خپل ځاي ته.
- بیا به داشارو والا ګوته ددواړو لاسونو په غوږونوکي کیدي او مسح دي کړي
- بیا دي ښپي سره د ګټیو دري ځل وینځي.







- او د اودس نه د فارغیدلو نه بعد دي دا دعاء اوايي: «**أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَـهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَـهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ**»، وفي التِّرمذيِّ: «**اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنَ التَّوَّابِينَ وَاجْعَلْنِي مِنَ الْمُتَطَهِّرِينَ**».

دمشروع(جائز) مقدار نه ډیروالي کول

په اودس کي د جائز شوي اندازي نه د یوشي ډیرول جائز نه دي، لکه ددري ځل نه ډیر وینځل او یا د څنګلو دپاسه متې هم وینځل، یا د ګټیو دپاسه پنډۍ هم وینځي، او یا مرى باندي مسح وکړي.



ځيني خبرې چه داسلام دارکانو سره يې تعلق دي.

اول: طهارت(پاکوالي)

تيمم:

دا د اوبو بديل دي، کله چه اوبه نه وي، يا د اوبو په استعمال دبدن کوم عضو ته ضرر رسيږي،دغه رنګه چه کله انسان د اوبو د استعمال نه معذوره شي نوبيا خاوره داوبو په ځاي استعماليږي.

دتيمم طريقه:

دتيمم نيت به وکړي،بيا به بسم الله اوايي،بيا به دواړه لاسونه په ځمکه يو ځل اوهي بيا به مخ او لاسونه بهر طرف باندي مسح کړي..



او دځمکي وهلووخت کي ګوتي کولاول نه دي پکار اونه د لاسونو دمسح کولو وخت کي دګوتو خلال شته



دواجب غسل طریقه:

دغسل او دجنابت دلري کیدلو نیت به وکړي،بیا به بسم الله اوايي،بیا به خوله کي اوبه واچوي مضمضمه به وکړي او بیا به پوزه کي اوبه واچوي استنشاق به وکړي، او دټول بدن او د ویښتو بیخ ته اوبه ورسوي.

دغسل سنتونه:

ددواړو شرمګاه وینځل،بیا لاسونه وینځل، بیا به داسي اودس وکړي لکه لمونځ ته چه یي کوي،او دسر ویښته به وینځي بیادي ښي طرف وینځي او بیا ګس طرف ، بیا به ښپي وینځي.

دغسل واجبونکي کارونه

١) جنابت: دوطی او یا په بل کومه طریقه دمني وتل، اویا همبستري کول.
٢) دحیض او نفاس دویني وتل.
٣) دشهید نه علاوه دبل چا مړه کیدل.

په موزو(جرابو) دمسح کولو:

موزي (جرابي) به يي دپاکوالي حالت کي اچولي وي، يعني په اودس کي به يي ښپي په اوبو وينځلي وي.

موزي،جرابي بايد پاکي وي.

دواړو ښپو له به پټونکي وي ساتري به وي

مسح به دحدث اصغر يعني وړوکي اودس حالت کي وي، جنابت کي او هر هغه څه چه غسل واجبوي د هغه په ځاي مسح نه کيږي.

دشريعت مطابق محدود وخت پوري مسح کول دي، لکه يوه ورځ او شپه د مقيم لپاره(۲۴ساعته) او دري ورځي او دري شپي د مسافر لپاره (۷۲ ساعته) او د وخت شروع دبي اودسي نه وروسته اولني مسح نه شروع کيږي.

په خفین (جورابو) باندي د مسح کولوطريقه):

خپل لاس به د ښپو د ګوتو نه تر پنډۍ پوري راښکاږي، يعني د موزو بره طرف باندي به مسح کوي، د خپو د ګوتو نه د پنډيو پوري به لاس وربانديتيروي،او په دواړو لاسونو به ددواړو ښپو مسح کيږي،يعني ښي لاس دښي ښپي لپاره او ګس لاس د ګسي ښپي لپاره. او په يو وخت کي به يي مسح کوي، لکه څنګه چه دغوږونو مسح کوي،او دا ظاهري سنت نه ثابت دي.

د مسح کولو مسائل

۱- دمسح د وخت ختميدلو او يا چه په څه باندي يي مسح کړي وي (موزه) لري کولو سره اودس نه ماتيږي اودس يي په ځاي وي.

۲- شليدلي موزه يا نرۍ موزه چه د نري والي دوجي نه پکي پوستکي ښکاري مسح کيدلي شي.

دقضاء حاجت اداب:

مستحب کارونه:

- کله چه څوک بيت الخلاء ته دننه کيږي نو خپله کسه ښپه به مخکي کړي، او دا دعاء به اوايي:: «بِسْمِ اللهِ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْخُبْثِ وَالْخَبَائِثِ».
- او د بهر راوتلو وخت کي دي خپله ښي ښپه مخکي کړي او دا دعاء دي اوايي: «غُفْرَانَكَ».

او دا ورله ضروري دي واجب دي چه خپل ځان په ديوال يا په بل څه باندي پټ کړي، او که خالي ځاي کي وي نو بيا بايد چه لري لاړشي.

ناجائز کارونه:

- په لاره کي قضاء حاجت پوره کول، او يا د خلکو د ناستي په ځاي کي ،او يا د ميوه داري ونی لاندي، او يا په داسي ځاي کي چه خلکو ته ورنه تکليف وي، او يا ډلاړو جمع شوي اوبو کي..

- دقضاء حاجت په وخت قبلي ته مخ کول ياشا کول.
- شرمګاه په ښي لاس باندي مسح کول.
- د الله تعالى ذکر.

کله چه يي حاجت پوره کړو، نو بيا دي په اوبو باندي استنجاء وکړي، او يا دي په لوټه باندي صفا کړي ،

په لوټه باندي دصفايي حاصلولو شرطونه:

- دري يا دري ځل نه زيات صفايي دي وکړي. او يوه لوټه دي بار بار نه استعمالوي.
- مکمله صفايي دي وکړي، او ددي نښه به دا وي چه لوټه يا ټيشو پيپر به ډچ وي.
- استجمار بايد نجس شي باندي نه وي،او يا محترم شی باندي لکه روټی، او يا هډوکي باندي او يا سپياکو باندي.

او په ولاړه متيازي کول هم جائز دي په دي شرط چه بدن ته او کپړو ته ورنه څاڅکي ونه شي او عورت يي ښکاره نه شي،(اتى سباطة قوم فبال قائما) متفق عليه.

دطهارت (پاکوالي) متعلق سوالونه

١. داودس څو شرطونه دي ؟ O نهه. O لس. O اته.

٢. داودس فرضونه:

O څلور اندامونه . O څلور اندامونه او تريتب او موالاة.

٣. داودس ماتونکي څو دي ؟ O شپږ. O پنځه. O اته

٤. لاندي شيانو کي اودس ماتونکي شيان بيان کړي:

O داوښ غوښه. O دهرن (غزال) غوښه .

O دخيټې اواز . O هوا وتل . O خوب. O مړي لـه غسل ورکول .

O دښځې مسح کول.

٥. دتيمم طريقه ذکر کړه:

....

....

....

٦. دغسل طريقه ذکر کړه:

....

....

....

۷. دلاندي ذکر شوي مسائلو حکمونه ولیکه:

الحكم	المسألة
	لفظي نیت(په ژبه باندي نیت کول)
	په یو اودس باندي دیو وخت لمونځ نیت کړي وو بیا یې پري ډیر لمونځونه وکړل.
	دقران تلاوت لپاره یې اودس وکړو بیا یې لمونځ هم په هغه اودس وکړو
	داودس دوران کي یې نیت ختم کړو
	داودس نه وروسته یې نیت ختم کړو
	اودس یې وکړو خو پنډي باندي یې وره وو
	اودس یې کولو او د اوښ غوښه یې هم خوړله
	غلا شوي اوبو باندي یې اودس وکړو
	داستنجاء نه مخکي یې اودس وکړو
	دغوړنو لپاره یې نوي اوبه راواخستلي
	دسر مسح یې دري ځل وکړه
	یو یو ځل وینځل
	دري دري ځل وینځل
	په اودس کي د لاسونو وینځل
	دږیري خلال کول
	داندام رکړول سولول وینځلو وخت کی

دکوم عضو چه وينځل فرض دي په هغي مسح کول	
دسر وينځل	
په لوښي کي لاسونه دننه کول	
په اودس کي د ښي طرف نه شروع کول.	
ددري ځل نه ډير وينځل	
دپنډی وينځل	
دلامبلو نه وروسته لمونځ کول	
دغسل نه وروسته بغير د اودسه لمونځ کول.	

دویم :د زکات بیان

او دا په دوه قسمه دي:

دمال زکات

اودا داسلام دریم رکن دي،اودا په هر ازاد مسلمان چه دنصاب مالک وي واجب دي،او په مال کي زکات نشته تر هغه پورې چه یوکال وربااندي نه وي تېر شوي، او یا دزمکي پیداوار وي،او یا چه تابع د اصل وي لکه د نصاب زیاتیدل او دتجارت نفع،نو ددی کال داصل په اساس حسابیږي، او ددي څلور قسمه دي:

دبدن زکات

او دا زکات الفطر دي، چه په هر مسلمان غټ،وړوکي،نر او ښځه غلام او ازاد باندي واجب دي.

دوه قسمه نقد:

سره زر او سپین زر او یا څه چه ددي په ځای استعمالیږي لکه سیکي پیسي او داسي نور..

د سرو زرو نصاب: ۲۰ مثقال دي چه (۸۵ گرام) سره زرو سره برابر دي.

دسپینو زرو نصاب: ۲۰۰درهم دي چه ۵۹۵ گرام سره برابریږي

خریدونکي څناور:

هغه څناور چه ډیر یا پوره کال څریږي، او د څناورو نه مطلب اوښ، غوا او چیلی ده

دځمکي پیداوار:

لکه : غله (داني) او میوي

عروض التِّجارة

هر هغه شی چه د اخستلو او خرڅولو لپاره تیار کړي شوي وي.

دزکات مستحقین(اهل):

١. فقیران: دا هغه ضرورت مند خلک دي چه د هغوي سره هیڅ شي هم نه وي او یا د ضرورت مطابق ورسره لږ څه وي.
٢. مسکینان: دا هغه خلک دي چه دضرورت مطابق نه لږ ډیر مال ورسره وي او یا دضرورت نیم برابر،که چرته د کال اندازه ١٢٠٠٠ ولګوو نو بیا فقیر هغه څوک دي چه چا سره ٦٠٠٠ نه کمي وي او یا هیڅ هم نه وي ورسره. او مسکین هغه دي چه چا سره ۶۰۰۰ وي یا ددي نه ډیري وي خو ١٢٠٠٠ نه کمي وي. نو فقیر اومسکین ته دومره اندازه به ورکولي شي چه دیوکال لپاره یی کافي وي، ځکه چه زکات په کال کي یو ځل فرض دي.
٣. دزکات په مال باندي کار کونکي خلک: او دا هغه خلک دي چه یایي ذمه دار دي، یا یي ساتونکي دي،یا تقسیمونکي دي،یا هغه څوک چه د وخت حاکم هغه مسئول ګرځولي دي، او په دي قسم کي د فقر او غربت شرط نشته، بلکه ورکول کیږي به اګر که مالداره هم وي.
٤. تالیف قلب (مولفة القلوب: دا هغه څوک دي چه چانه اسلام کي دداخلیدلو امید کیږي یا یي دشر نه دځان ساتلو، او یا دیو چا ایمان دتقویت په خاطر ورکول کیږي
٥. **فِي الرِّقَاب**: او دا:

أ. هغه مسلمان غلام چه دخپلي ازادئ لپاره خپل بادار (سید) له پیسي ورکول غواړي.

- دمسلمان غلام د ازادولو لپاره
- دمسلمان قیدي لپاره

او په دي حکم کي هغه نه دي شامل کوم چه سید بادار یي ازاد کړي او هغه بیا زکات کي حساب کړي دا جائز نه دي.

٦. **الغارمون**: (قرضداري)::

أ. هغه چه اختلاف ختمولو (اصلاح) په خاطر قرضداري شوي وي.

ب. خپلي فایدي لپاره قرضدار وي.

دزکات په نیت باندي د هغه قرض نه شي معاف کولی.

۷. **في سبيل الله**: په دي حکم کي هغه څوک شامل دي چه کوم داسلام ددفاع لپاره جنګيږي، او کوم څه ته چه يي ضرورت وي لکه اسلحة وغيره.

۸. **ابن السَّبيل**: دی نه مراد هغه مسافر دي د کوم چه په لاره کي خوراک او نفقه ختمه شوي وي نودي له د زکات دمال نه دومره ورکول جائز دي چه کوم دا خپل کورته ورسوي.

ذکرشوي خلکو کي يو کس له ورکولو باندي اکتفاء کول هم جائز دي، همدارنګه زکات مالداره او تندرست چه کوم مال ګټلي شي، او درسول الله ﷺ په آل چه بنوهاشم دي، او دهغوی خپلوان،او يا چه د چا دربانديي نفقه واجب ده او يا کافر له ورکول جائز نه دي . اما نفلي صدقي نو هغه ورکول جائز دي دوی ته او نورو ته،ليکن څومره چه نفع خاص اوعام ته ورسيږي بهتره ده.

ضروري اصطلاحات (تعريفونه)

- بنت المخاض: دا داوښ هغه بچي دي د کوم چه يو کال پوره شوي وي،او بنت مخاض ورته ځکه وايي چه دده مور حامله وي.

بنت اللَّبون: دا د اوښ هغه بچي دي چه ددوه کلونو وي،بنت لبون ورته ځکه وايي چه مور يي پی (شوده) ورکوي.

- الحِقَّة: دا داوښ هغه بچي دي کوم چه ددري کلونو وي.
- الجذعة: دا داوښ هغه بچي دي کوم چه د څلور کلونو وي، دا ورته ځکه وايي چه دي عمر کي مخکيني غاښونه راوځي.
- التَّبيع أويا التَّبيعة : دا هغه غوا ده چه د يوکال وي.
- المُسنَّة : هغه غوا ده چه دوه کاله يي پوره شوي وي.

دزکات اندازه:

مالونه	کال	نصاب/اندازه	دزکات مقدار
څريدونکي حيوانات	شرط دي	دويم جدول وګوره	دويم جدول وګوره
دځمکي پيداوار(دځمکي نه راوتونکي شيان	شرط نه دي	۳۰۰ صاعٍ	چه کوم اسماني باران يا چينو باندي اوبه کيږي هغي کي لسمه حصه (عشر) دي
			کوم چه خرچ کړي شوي اوبو باندي وي د عشر نيمه حصه ده.يعني د لسمي نيمه حصه.
			کوم چه دي دواړه شيانو باندي اوبه شوي وي په هغي کي دريمه حصه د عشر ده.
نقدي شيان(سره زر سپين زر يا نقدى او يا ددي معنى کي شيان)	شرط دي	۸۵ ګرامه سره زر ۵۹۵ ګرامه سپين زر	څلورمه برخه (ربع العشر)
تجارتي مال (تجارت په نيت تيار شوي مال)	شرط دي	دفقيرانو حصه به د سرو او سپينونو په اندازه لګوي	څلورمه برخه (ربع العشر)

دڅریدونکو حیواناتو دزکات حد او اندازه:

دڅریدونکو حیواناتو دزکات حد او اندازه:

الغنم: ضأن ، ماعز(ګډې بیزې)		
اندازه		زکات
من	إلى	
٤٠	١٢٠	بیزه
١٢١	٢٠٠	دوه بیزې
٢٠١	٣٠٠	درې بیزې
بیا په هر ١٠٠ کې		
په صدقه کې به سیرلې او بوډا زوړ او نه عیبجن او نه بیکاره مال اخستل کیږي او همدارنګه به صچقه کې نه اخستل کیږي: کمزورې، او نه حامله، او نه د ډیر خوراک والا، او نه دتولو نه بهترین مال.		

اوښ : (یو یا دوه کوپې والا)		
اندازه		زکات
من	إلى	
٥	٩	بیزه
١٠	١٤	دوه بیزې
١٥	١٩	درې بیزې
٢٠	٢٤	څلور بیزې
٢٥	٣٥	بنت مخاضٍ
٣٦	٤٥	بنت لبونٍ
٤٦	٦٠	حقَّةٌ
٦١	٧٥	جذعةٌ
٧٦	٩٠	دوه بنت لبونٍ
٩١	١٢٠	دوه حقة
١٢١	١٢٩	درې بنت لبونٍ
بیاپه هر څلویښتو کې یو بنت لبون او په هر پنځوسو کې یو ه حقة ، او وقص ٩ یا ددې نه ډیر		

غوا او میښې		
اندازه		زکات
من	إلى	
٣٠	٣٩	تبيعٌ يا تبيعةٌ
٤٠	٥٩	مُسنَّةٌ
٦٠	٦٩	تبيعتان
بیا په هر ٣٠ کې یو تبیع او په هر ٤٠ کې یو مسنة		

دزكات متعلق سوالونه

١. چه کوم مال باندی کال تېر شوي نه وي په هغي کي زکات نه وي:
O هجري. O میلادي. O څه فرق نه کوي چه هر يو وي.

٢. دکال تېريدل دکومو شيانو لپاره لازم نه دي:
O رکاز (دفن کړي شوي مال (خزانه). O دزمکي نه راوتلي شيان O دا ټول.

٣. د سروزرو د زکات اندازه اونصاب: O ٨٥ گرام. O ٥٩٥ گرام. O ٩٥ گرام.

٤. دسپين زرو د زکات اندازه نصاب: O ٢٠٠ درهم. O ٥٩٥ گرام. O دا ټول.

٥. بهيمة الأنعام کي اوښ غوا ميښه او چيلي شامل دي. (صحيح – غلط).

٦. په ميوو کي زکات نشته . (صحيح – غلط).

٧. څريدونکي حيواناتو نه مراد: O د کوم چه ريښ ډير وي. O کوم چه پوره کال او يا ډير وخت څريکي

٨. مباح څريدل: O چه کوم پاک خوراک کوي O د کوم چه مالک نه وي

٩. چه کله د مسکين ذکر وشو نو فقير پکي هم شامليږي. (صحيح – غلط).
١٠. فقير له به دومره زکات ورکول کيږي چه يي کافي شي د: O کال. Oمياشت.
١١. زکات باندي کار کونکي:
O هر هغه څوک چه وربانديي کار کوي . O صرف هغه خلک چه حاکم (بادشا) مقرر کړي وي کار باندي.

۱۲. لاندي شیانو کي دزکات مقدار ولیکی:

وقص که چرته وو	د زکات اندازه	مال
		١٠٠ درهمٍ
		٣٠٠ دینارٍ
		٤٠٠ درهمٍ
		۸۰ گرامه سره زر
		۵۰۰ گرام سپین زر
		۳۰ چیلی
		۶۰ چیلی
		۵۶۵ چیلی
		۴ اوښان
		۱۷ اوښان
		۴۴۹ اوښان
		۳۰ غواګاني
		۴۹ غواګاني
		۷۷ غواګاني
		۹۹ غواګانی
		۲۰ میلیون ریال
		۴۰ ریال
		۴۵۶۷۹ ریال
		۲۵۵ صاع غنم

۱۳. مولفة قلوبهم كي هغه كافر هم شامل دي د كوم چه د اسلام راوړلو اميد نه وي. (صحيح – غلط).

۱٤. كه بادار خپل غلام ازاد كړي نو د زكات نه به وركول كيږي . (صحبح – غلط)

۱٥. د مالداره سړي قفير سره څه مال دي ورنه يي غواړي، هغه مال ورته په زكات كي حسابوي او معاف كوي يي. دا كار يي صحيح دي. (صحيح –غلط).

۱٦. تول د خير كارونو كي خرچ كول في سبيل الله كي راځي لكه مسجد جوړول . (صحيح – غلط).

۱۷. د نقدو زكات (سره او سپين) به ٤۰ باندي تقسيميږي او متعين كيږي به. (صحيح – غلط).

۱۸. په حيواناتو كي په څريدونكو حيواناتو كي زكات واجب دي ، نه په هغه چه كارونو كي پكاريږي لكه د زراعت كار كي، او هغه حيوانات چه هغي له خوراك وركول كيږي هم نه دی واجب. (صحيح – غلط)

۱۹. ددانو (غله) او ميوو فصل چه كله تيار شي او دخوراك قابل شي نوكه د زكات مقدار ته ورسيږي نو زكات وربالندي واجب دي. (صحيح – غلط).

۲۰. كومه غله (فصل) چه په خرچه باندي اوبه كيږي (باراني نه وي) په هغی كي به د عشر نيمه اندازه به زكات كي وركول كيږي.(صحيح-خطا).

۲۱. دسرو زرو اندازه چه كله ۲۰ مثقال ته ورسيږي نو زكات پكي واجبيږي. (صحيح- خطا).

۲۲. كومو شيانو كي چه زكات واجبيږي دائره ورنه تاو كره

O چرګه. O دوكان. O كـدی چيلـی چـه خرچـه وربانـدي شـوي وي د خوراک(څريدونكي نه وي).

O څريدونكي اوښان . O دكجورو باغ . O ۲٥ مثقال سره زر.

۲۳. تبيع هغه غوا ته وايي چه عمر يي دوه كاله نه كم وي. (صحيح – خطأ).

۲٤. د نقدي روپو نصاب به په څه شي معلوموي:

O تجارت مال باندي. O دسرو او ياد سپينو د نصاب قيمت باندي

O د سرو او سپيينو د نصاب قيمت په اندازه.

۲۵. په نقدو روپو کي واجب زکات: O ربع العشر. O نصف العشر.

۲٦. د ۸۰ ګرامه سرو زرو زکات:

O دوه ګرامه O ۴ ګرامه . O زکات پکي نشته.

۲۷. داوسيدو لپاره تيار کړي شوي کورونو کي زکات واجب دي. (صحيح – غلظ).

هر څوک چه مسافر وي زکات به ورکول کيږي ځکه چه ابن السبيل کي راځي.

(صحيح –غلط).

<u>دريم روژه :</u>

روژه په لغت کې د يو شي نه منع کيدلو ته وايي. او د شريعت په اصطلاح کې روژه د الله تعالی لپاره د عبادت په نيت د سهار صبح صادق د راختلو نه تر لمر پريوتلو پورې د خوراک او څښاک او د هر هغه څه نه منعه کيدل دي چه کوم روژه ماتوي.

د روژې ارکان

۱-نيت

۲- دروژې ماتونکي شيانو نه ځان ساتل

دفرض روژې نيت

دفرض روژې نيت د شپې نه کول ضروري دي يعني د طلوع فجر نه مخکې، او دمياشتې په داخليدلو سره نيت کو ل هم کافي دي، او د نيت ځاي زړه دي په ژبه (لفظي)باندې نيت کول بدعت دي.

دنفلي روژې نيت

ددې نيت د ورځې هره حصه کې کيدلي شي تر هغې چه د روژه ماتونکي کارونو نه يې ځان ساتلي وي،او اجر به ورته د نيت کولو سره ملاويږي.

دروژې اقسام

واجبٌ:

رمضان، کفارات . او د نذر روژې

نفلٌ:

دواجب نه علاوه نوري روژې

دروژي د واجب(فرض) کيدلو شرطونه:

۱- – اسلام

۲ – بلوغت: اما ماشوم ته به د ولي الامر له طرفه د روژي ترغيب ورکولي شي.

۴ – مقيم : مسافر باندي روژه واجب نه ده،او بهتره داده چه که سفر کي مشقت نه وي نو روژه دي ونيسي،ددي وجي نه چه يو خو درسو ل الله ﷺ فعل دي ، او بل دي سره د انسان ذمه هم بري شي،او په دي کي دروژه دار لپاره اساني هم ده او د روژي د میاشتي فضیلت هم حاصل کړي.

۵ – صحت ۶ – دښځو د حيض او نفاس نه پاکيدل.

دروژي په حالت کي د مرض اقسام

دائمي مرض(د کوم چه د ښه کيدلو اميد نه وي):

او په دي کي عمر رسيده کمزوري خلک هم شامل دی چه دروژي نيولو نه عاجز وي، يعني روژه وربانديِ نشته خو د هغي بدل کي به يو مسکين له روټي ورکوي، يا به دورځو مطابق مسکينان راټول کړي، او دماسخوتن يا د غرمي روټۍ د ورکړي، او يا بيل بيل دورځو مطابق ورکړي، هر مسکين له به د نبوي صاع مطابق څلورمه حصه د صاع ورکوي،يعني نيم کلو او لس ګرامه بهترين قسم د جوارو د وړو، او بهتره داهم ده چه د هغي سره د خوراک پخولو سامان لکه غوښه تيل وغيره هم ورکړي.

موقت مرض: داسي مريض چه د هغه د ښه کيدلو اميد وي خو روژه نيول ورته مشکل وي:

او په دي کي د حيض او نفاس والا زنانه او مسافر هم شامل دي،نو کله چه د مرض نه د (عذر نه) خلاص شو بيا به ددي روژو قضا راګرځوي، او که د ددی نه مخکي وفات شو نو ورنه ساقط کيږي.

درمضان د میاشت داخلیدل خنګه ثابت کیدلي شي؟

د رمضان د میاشت لیدلو سره او یا د شعبان ۳۰ ورځي پوره کیدلو سره.

دروژي مفسدات(هغه څه چه روژه فاسدوي)

۱ – قصدا خوراک یا څښاک کول، او که د چانه روژه هېره وه او خوراک څښاک یي وکړو روژه یي صحیح ده.

۲ –جماع (همبسترې) که یو سړي د ورځي دروژي په حالت کي جماع وکړه او دا روژه واجب وه وربانديي (درمضان میاشت) نو ده باندی کفاره مغلظه ده، او هغه دغلام ازادول دي، که نه وي، دوه میاشتي مسلسل روژه نیول دي، او که دا هم نه شي نو ۶۰ مسکینانو له به روټۍ ورکوي.

۳ – د منی وتل: دخزي سره میلاویدلو باندي خکلولو باندي یا غیږ کي نیولو باندي او یا داسي نور..

۴ –کوم شي چه د خوراک څښاک په معنی کی شامل وي، لکه طاقت او خوراک والا انجکشن، اما که د طاقت او خوراک والا نه وي بیا وربانديي روژه نه ماتیږي.

۵ – حجامت سره وینه ویستل: اما د ټیسټ (معاینې) لپاره معمولي لږه وینه ویستلو باندي روژه نه ماتیږي.

٦– قصدا القی کول.

۷ – د حیض او د نفاس وینه راتلل..

دروژه دار لپاره ځیني مباح کارونه

لاړي تیرول. دضرورت په وخت کي د روټۍ څکل د مالکي لپاره، لمبل، مسواک وهل، خوشبویي لګول، یخوالی .

دروژي مستحبات:

١ – سحور(پیشمني کول) ٢ – په سحور کي تاخیر روسته والي کول٣ – روژه ماتي کي تعجیل کول

۴ – تازه کجورو (رطب) باندي روژه ماتول که نه وي په عامو کجورو باندي، وتر (تاق) کجوري خوړل، که دا هم نه وي نو په اوبو باندي د روژه ماتي کړي که هغه هم نه وي زړه کي دي نیت وکړي د ماتولو.

۵ – دروژه ماتي وخت کي او د روژي په حالت کي دعاء کول. ۶ – دصدقي ډیر والي

٧ – دشپي لمونځ(قیام اللیل) باندي اهتمام کول. ٨ – دقران تلاوت

٩ – چه څوک ورته کنذلي وکړي نو دا ویيل(اني صائم) زه روژه دار یم.

١٠ – عمره کول.

١١ – په اخرى لس ورځو کي اعتکاف کول

دروژي مکروهات

١- مضمضة او استنشاق کي مبالغه (ډیروالي) کول..

٢- بغیر د ضرورت نه د خوراک ذائقه کتل.

روژه دار باید دا کارونه ونه کړي

١- د بلغم تیرول خو روژه وربا‌ندي نه ماتیږي.

٢ – خکلول د هغه چا لپاره چه د روژي خرابیدو نه په امن کي نه وي.

٣ – دروغ ویيل(او دي کي هر حرام کار شامل دي).

۴ – جهالت(او دي کي بي وقوفي شامله ده او نا بالغ).

۵ – وصال: یعني دوه ورځي مسلسل دي بغیر روژي نه پاتي کیږي رمضان کي

نفلي روژي:

١- دشوال د میاشتي شپږ روژي د هغه چا لپاره چه درمضان دمیاشت روژي یي پوره کړي وي،او بهتره پکي دا ده چه مسلسل ونیول شي.
٢- دعرفي د ورځي روژه د هغه چا لپاره چه حج کي نه وي.
٣- د عاشوراء روژي سره نهمي او یا یوولسمي ورځي روژه.
٤- د جمعرات (یوم الخمیس) او پیر(یوم الاثنین) د ورځي روژي نیول.
٥ دهري میاشتي دري ورځي روژي نیول، او افضل دادي چه د ایام بیض روژي ونیسي(١٣-١٤-١٥).
٦- یوه ورځ روژه نیول یوه ورځ نه نیول
٧- دمحرم د میاشتي روژه نیول.
٨- د ذي الحجی د میاشتي ٩ روژي نیول.
٩- دشعبان د میاشتي روژه نیول خو میاشت به نه پوره کوي

مکروهه روژه:

دجمعي او هفتي او اتوار ورځ روژه لپاره خاص کول،او که د کوم سبب د وجي نه دي ورځو سره برابر شی (لکه د عرفي دورځي روژي سره)نوبیا څه مسئله نه ده.

حرام روژي:

١- درجب میاشت د روژي لپاره خاص کول.
٢- داختر په ورځ روژه نیول.
٣- دشک روژه،او که څوک روزانه روژه نیسي یا قضایي او دي ورځي سره برابر شي نو څه مسله نه ده.
٤- ایام تشریق د حج دورځو روژه نیول مکر د هغه چا لپاره چه دقرباني استطاعت یی نه وي(حج کي) او روژه نیسي.
٥- ټول عمر روژه نیول..

دقضاء احکام

- قضايي روژي مسلسل نيول مستحب دى.
- او پکار ده چه قضايي روژو باندي د اختر نه فورا بعد اهتمام وکړی يعنی د اختر نه بعدیي ونيسي.
- دقضايي روژو بل رمضان پوري وروسته کول جائز نه دي.
- او که بغیر د کوم عذر نه يي پريښودلي نو د فرض قضايي روژو نه علاوه نوري وربانديي نشته ليکن گناهکار دي.

زکات الفطر

درمضان د مياشتي د اخري ورځی د لمر پريوتلو سره په هر مسلمان غټ، وړوکي ،نر، او ښځه .غلام او ازاد باندي زکات فطر واجبيږي، بهتره د اختر په شپه او يا د اختر په ورځ ورکول لمونځ پوري، يو صاع.

او دا زکات به د خپل کور د حاجاتو نه اضافي وي، او دا زکات د جنين نه ورکول مستحب دي.

او ددي د مشروعيت حکمت:

دروژه دارو د گناهونو نه د پاکوالي ذريعه ده.

دزکات الفطر د أداء کولو وخت:

جائز وخت:	مستحب وخت:	حرام وقت:
داختر دورځي نه يوه ورځ يا دوه ورځي مخکي.	داختر د لمانځه نه مخکي او د سهار لمانځه نه وروسته	داختر د لمانځه نه بعد.

دزكات الفطر اندازه

زكات الفطر د خلكو د خوراک شیانو نه یو صاع ورکول دي،چه دوزن په حساب یي دوه کیلو او څلویښت ګرامه دي. او دا زکات د پیسو او د روپو په شکل ورکول جائز نه دي..

داختر لمونځ

دا په هر مسلمان فرض دي،او د اختر د لمانځه وخت دیو نیزي برابر چه کله لمر راوخیژي، ترزوال پوري دي، او که دا لمونځ قضا شي نو ددي قضا نشته،او ددي لمونځ بهر په صحرا کي کول سنت دي، او په مسجد کي هم جائز دي،او د لمانځه نه مخکي یو څو کجوري وخوري، خپله صفایي او خوشبویي او ښایسته کپړي دي واچوي،چه په یوه لاره باندي لاړشي نو په لار دي بیا راشي، او د اختر مبارکي ورکولو کي څه حرج نشته چه داسي اوایي:(تقبل الله منا ومنکم)داختر د شپي نه تر داختر دورځي د لمر پریوتلو پوري د لمونځونو نه بعد هم تکبیر مطلق وییل سنت دي، او طریقه یي داده: (الله اکبر الله اکبر،لااله الا الله ،والله اکبر،الله اکبر ولله الحمد) او د لمونځ طریقه داده چه دوه رکعته به دخطبي نه مخکي وکړي، په اولني رکعت کي د تکبیر تحریمه نه وروسته شپږ(۶) تکبیرات اووایی، او په دویم رکعت کي د دقراءت نه مخکي به د تکبیر قیام نه بغیر پنځه(۵) تکبیرات اوایي.

دروژی متعلق سوالونه

١. دروژي څو ارکان دي ؟ O دوه. O دري. O څلور.

٢. روژه په چا فرض ده ؟

أ. ....

ب. ....

ج. ....

د. ....

٣. هره بيماري دروژي نه انسان پاتي کوي. (صحيح – خطا)

٤. دلاندي کارونو حکم وليکئ:

مسألة	حکم
د سهار نه بعد يي د روژي نيت وکړو	
بغير د نيت روژه نيول	
د ماشوم روژه	
دمسافر روژه	
د نفاس مرض والا زنانه روژه	
دکمزوري عاجز روژه	
روژه وو او خوراک يي وکړو	
طاقت او خوراک والا انجکشن	

دسترګو قطري اچول	
د درد نه دارام انجکشن	
حجامت کول	
الټی کول	
دلاړو تیرول	
دروټی ځکل	
خوب	
لامبل	
يخوالي	
بخور(خوشبويي والا لوګي)	
دسحور وخت (پیشمني)	
مسواک	
په څه باندي به سحور کوي؟	
په څه باندي به روژه ماتوي؟	..................که نه وي نو .... که نه وي نو .... که نه وي نو......................................
دتراويح لمونځ	
په رمضان کی عمره کول	
دروژي په حالت کي مضمضه کي مبالغه کول	
د روژي په حالت کي خکلول	
دوه ورځي مسلسل روژه نه نيول	

دشوال شپږ روژي نيول	
دعرفي د ورځي روژه نيول	
دشک روژه	
داختر به ورځ روژه	
دايام التشريق روژي نيول	
دمحرم د مياشتي روژه نيول	
درجب د مياشتي روژه نيول	
ټول عمر روژه نيول	
دجمعي د ورځي روژه نيول	
بل رمضان پوري دقضا شوي روژي روسته کول	

څلورم : حج

حج داسلام د ارکانو نه پنځم رکن دي، او دا د اسلام او عقل بلوغ ازادي او استطاعت په شرط باندي واجب دي، او د ښځې لپاره یو اضافي شرط دي چه هغه د محرم دي که چرته سفر ته یي ضرورت وو د حج لپاره، او د حج څلور ارکان دي:

احرام

دا په نسک کي دداخلیدلو نیت ته وایي،تلبیه ویل څادر او ازار احرام کي شامل نه دي..

دعرفي میدان باندي اودریدل:

دذي الحجې دنهمې ورځي د لمر دزوال نه تر داختر د ورځي دسهار راختلو پوري. رسول الله ﷺ فرمایي:«الْحَجُّ عَرَفَةُ».

طواف افاضه (طواف زیارت)

او دا د عرفي دودریدلو نه وروسته وي،او دا دطواف قدوم نه علاوه دي.

سعي کول

دصفا او مروه په منځ کي الله تعالی فرمایي: (ان الصفا والمروة من شعائر الله)

دنسک (حج)

افراد

دا هغه نسک دي چه صرف د حج نیت پکي وکړي او صرف د حج اعمال اداء کړي.

قران

او دا هغه نسک دي چه د حج او د عمري نیت یو ځاي وکړي او ددواړو اعمال علیحده وکړي، او قرباني هم ځان سره بوځي..

تمتع

او دا داسي چه د حج او د عمري نیت وکړي ا وعمره د حج په میاشتو کي وکړی اوبیا د حج احرام وتړي، او قرباني هم پکي وکړي.

دحج واجبات

چاچه ددي واجباتو نه کوم واجب پرېښودلو نو هغه له پکار دي چه دم وركړي،او دم يوه چيلي وركول دي په حرم كي او د مكي په فقيرانو باندي تقسيمول دي، او هغه له يي خپله خوراک جائز نه دي،

دميقات نه احرام كول(دحج كي داخليدلو نيت)

دعرفي ميدان باندي ودريدل تر لمر پريوتلو پوري چه څوک دورځې نه ولاړ وی.

مزدلفه كي شپه تېرول

دايام تشريق شپي په منى كي تيرول

دجمراتو ويشتل

ويښته خريل يا کښ كول

طواف الوداع د هغه چا لپاره چه د مكي نه ځي اګر كه دحج دمياشتو نه وروسته هم وي. او حائض او نفاس والا ښځه باندي نشته.

دحج او عمري مواقيت

زماني

او دا د حج مياشتي دي: شوال، ذوالقعده،ذوالحجة، دا د حج لپاره خاص دي، اما د عمري لپاره خاص وخت نشته. هر وخت يي كولي شی..

مكاني

- ذوالحليفة دمديني او د هغه چالپاره چه وربانديي تيريږي
- الجحفة دشام او مصر او مغرب لپاره
- قرن المنازل د نجد لپاره.
- يلملم د يمن لپاره
- ذات عرق د عراق لپاره

دحج مستحبات

- داحرام لپاره لمبل او خوشبويي ولګول
- سپين څادر او ازار (لنګ) اچول د سرو لپاره
- دنوکانو کټ کول او د هغه ويښتو صفا کول د احرام د نيت نه مخکې د کوم چه اخستل لازم وي
- داحرام نه تر جمرة العقبې ويشتلو پوري تلبيه ويل
- دحج مفرد او قارن حاجي لپاره طواف قدوم.
- په طواف قدوم کې او طواف العمرة (حج تمتع) کې دطواف او لنې درې چکرو کې رمل کول. او رمي نه مراد لږ تېزې سره تلل.
- په طواف قدوم او طواف عمرة کې اضطباع کول(ښي اوږه ښکاره کول).
- په مزدلفه کې د ماښام او د ماسخوتن لمونځ جمع تقديم سره.
- دعرفې شپه په منی کې تېرول.
- دحجر اسود ښکلول
- په مزدلفه کې ودريدل دسهار نه تر لمر راختلو نه لږ مخکې، او مزدلفه ټوله دودريدو ځاي دي.

داحرام په حالت ممنوع كارونه (داحرام محظورات)

او دا نهه كارونه دي: د سر او د بدن نه ويښته كټ كول اخستل، دنوكانو كټ كول،دسرو لپاره په ټوپۍ باندي سر پټول، دسرو لپاره ګنډل شوي كپړې اچول،(هغه كپړه چه د جسم يا د كومي حصى لپاره ګنډل شوي وي، دښځې لپاره دستاني او نقاب اچول، خوشبويي لګول،(دي حكم كي خوشبو والا صابون هم شامل دي). دوچي حيوانات (څناور) قتل كول،يا ښكار كول،خپله نكاح كول يا د بل لپاره نكاح كول،همبستري كول.دښځې سره مباشرت بغير د همبسترې نه. كه چا دا كارونه دنسيان او يا د جهل او داكراه په حالت كي وكړل نو د شرعا ورباندي هيڅ كفاره نشته، البته ښكار كونكي باندي فورا مطلق فديه شته، اما قصدا دا كارونه كول بيا په څلور تقسيمه دي:

هغه كار چه فديه وربانديى نشته:	دكوم چه فديه د هغه د كار مثل او برابر وي:	دكوم چه فديه مغلظه ده:	د كوم چه فديه،فديه اذى ده:
نكاح كول ځان لپاره او يا د بل لپاره، او همدرانګه د ښځې سره ميلاويدل بغير د همبسترې نه او بغير د انزال د منو نه.نو كفاره وربانديى نشته او توبه به اوباسي	او دا د وچي حيوانات يا قتل كول دي، او چاچه قتل كړو نو هغه باندي مطلق فديه ده،او هغه: جزاء من النعم يحكم به ذوا عدل) ذوا عدل ته فديه مطلق وييل كيږي.	او دا همبستري كول دي، چاچه داول تحلل نه مخكي جماع وكړه نو حج يي فاسد شو،ا همدي حالت كي به حج پوره كوي،او هغه باندي د حج اعاده ده بيا به يي كوي، او بدنه وربانديى واجب ده.	او دا باقي محظورات دي او ددي په فديه كي اختيار دي: يا دري ورځي روژي نيول، او يا شپږ مسكينانو له روټۍ وركول،هر مسكين لپاره نيم صاع، او يا چيلي حلالول دي د حرم په فقيرانو به تقسيميږي.

دحج د ورځو نومونه

- يوم الترويه دا اتمه ورځ ده،په دي ورځ به خلکو منئ له اوبه وړلي
- دعرفي ورځ: او دا د عرفي په ميدان ودريدل دي اودا نهمه ورځ وي
- د اختر ورځ: يا يوم النحر چه دا لسمه ورځ ده
- يوم القر: دايوولسمه ورځ ده.
- يوم النفرالاول: دا دولسمه ورځ ده.
- يوم النفر الثاني: داديارلسمه ورځ ده.

ليلة جمع: اودا د اختر شپه ده، او دا ورته ځکه وايي چه دي شپه باندي به خلک راټوليدل د عرفي نه وروسته،نو ځکه د مکي خلک به د عرفي نه نه وتل..

په حج کي ددعاء پنځه ځايونه دي:

- دعرفي ميدان کي د زوال نه وروسته په نهمه ورځ تر لمر پريوتلو پوري.
- په مزدلفه کي دفجر نه وروسته تر رڼا لګيدو پوري.
- ايام تشريق کي د وړوکي او منځني جمره ويشتلو نه وروسته
- په طواف کي.
- صفا مروى سعي کي او ددوي په منځ کي

دعمري او حج طريقه

شيخ عثيمين رحمه الله تعالى فرماييلي دي$:

كله چه تاسو ميقات ته ورسيدى نو غسل وكړی، خپل بدن باندي سر او ږيره باندي خوشبويي ولګوی،بيا احرام وكړی د تمتع په نيت باندي، او مكي ته تلبيه ويونكي روان شی، او كله چه بيت الحرام ته ورسيدی نو اووه چكره طواف د عمري وكړی،او په دي باندي هم پوهه شي چه ټول مسجد الحرام كعبي ته نژدي او لري دطواف لپاره دي، لكن نژدي والي ورته بهتر دي، كه د رش دوجي تكليف نه وي، خو كه رش وي بيا لري خه دي، او الحمد لله دي معامله كي وسعت دي، كله چه د طواف نه فارغ شوي نو دوه ركعته دمقام ابراهيم سره وكړي كه درته اسانه وي، او كه نه وي نو لري يي ورنه هم كولي شی، مهمه دا ده چه مقام ابراهيم ستا او د كعبي په منځ كي وي،بيا د عمري د سعي لپاره روان شی،او د صفا نه شروع وكړی،چه كله دا اووه چكري پوره كړی نو بيا د ټول سر ويښته واړه كړی،دسر د يوي حصي نه دويښتو كټ كول جائز نه دي،د ډيرو خلكو كارونه بايد تاسو ونه كړی.

كله چه بيا د ذوالحجي اتمه ورځ وي، نو غسل وكړی او خوشبويی ولګوی، او د حج لپاره احرام وتړی په كوم ځاي كي چه موجود يي، او د منی طرف ته روان شی،او په منی كي د ماسپښين مازيګر ،ماښام او ماسختن لمونځونه قصر وكړي په خپل خپل وختونو كي، ځكه ستاسو نبي محمد ﷺ به په منی او مكه كي لمونځ قصر كولو او جمع يي نه ده كړي، اوكله چه د عرفي د ورځي لمر راوخيژي نو د عرفي ته تلبيه ويونكي دعاجزی په حالت كي د عرفات طرف ته روان شی، او په عرفات كي د ماسپښين او مازيګز لمونځ قصرا (دوه دوه ركعته)يو ځاي جمع تقديم وكړی، بيا الله ته دعاء او زاري كولو لپاره ځان فارغ كړی، او كوشش كوی چه طهارت په حالت كي يی، او د قبلي طرف ته مخ كړی اګر كه غر مو شاته هم وي،ځكه مشروع خبره قبلي ته مخ كول دي، ا وخاص طور باندي د عرفات حدود او نښو ته ډير فكر كوی ځكه ډير حاجيان د عرفات نه بهر ولاړ وي، او ځوک چه په عرفه باندي ونه دريږي نو حج يي نه كيږي، درسول الله ﷺ د قول مطابق:ﷺ: «الْحَجُّ عَرَفَةُ»، او عرفه ټوله د ودريدولپاره ده كه شرق دي او كه غرب. جنوب او شمال مګر صرف د وادی عرنة منځ دودريدلو لپاره نه دي، درسول الله ﷺ دقول مطابق،

کله چه لمر پريوتلو او يقيني شوي د لمر د پريوتلو نه بياد مزدلفي طرف ته روان شي،تلبيه ويونکي،عاجزی سره،او سکينة او وقار سره چه څومره کيدلي شي،درسول الله ﷺ د قول مطابق،دعرفي نه روان وو اودا يي ويلي (ايها الناس السکينة السکينة).

کله چه مزدلفي ته ورسيدی نو الته د ماښام او ماسخوتن لمونځونه وکړی، بيا تر سهاره وده شی،او د سهار نه مخکي دمزدلفي نه دوتلو اجازه رسول الله ﷺ نه ده ورکړي،مګر هغه کسانو له چه کمزوري وي نو هغوی ته اجازه ده،چه دشپي اخري حصه کي دي ووځي .نو کله چه د سهار لمونځ وکړی قبلي ته مخ کړی، تکبير او د الله تعالی حمد او ثنا اوايي او دعاء وغواړی، تر رڼا لګيدلو پوري، بيا د منی طرف ته روان شی، بيا اووه واړه کاڼي راواخلی، او د جمرة العقبه طرف ته لاړ شی، او دا اخري جمره ده چه ددي نه وروسته بيا مکه ده،او بيا دا د لمر د راختلو نه وروسته په اووه کاڼو د تکبير سره وولی، په داسي حالت کي چه تکبير وايي او عاجزی سره، او د الله تعالی د عظمت د يادولو سره.

او په دي هم پوهه شی چه د رمي (ددي کاڼو دويشتلو) نه مقصود د الله تعالی عظمت او د هغه ذکر قائمول دي، او دا هم ضروري ده چه کاڼي حوض ته ورسيږي وروغورځيږي، او هغه ستن ويشتل شرط نه دي، کله چه د جمري دويشتلو نه فارغ شوی ،نو بيا قرباني(هدي) وکړی د حج، او هدي هر هغه څاروي باندي کافي ده کوم چه قرباني ورباندي کيږي، اوددي قرباني لپاره که وکيل ونيول شي نو هم جائز دي،چه ستا پر ځاي يي حلال کړي، بيا د ذبح نه روسته خپل سرونه وخريي او پکار ده چه مکمل سر وخرييل شي،د سر ځيني حصه اخستل او ځيني پريښودل جائز نه دي،او ښځي به د سردويښتو د طرفونو نه د ګوتي د بند په اندازه ويښته کټ کوي، ددي سره او لني تحلل حلال شي کيږي به واچوی، نوکان کټ کولي شي،خوشبويي لګولي شي ليکن ښځو ته نه شي نزدي کيدلي، بيا د غرمي د لمونځ نه مخکي مکي ته لاړشي، او د حج طواف وکړی، او سعي وکړي، بيا مني ته لاړ شی، نو طواف او سعي رمي او حلق نه بعد تحلل ثاني حاصليږي او هر کار چه احرام کي ممنوع وو هغه کولی شی حتی چه ښځو سره هم ميلاوېدلی شی.

اي خلكو! حاجي د اختر په ورځ څلور کارونه کوي، د کاڼو ويشتل، بيا قرباني کول، بيا وېښته کټ کول، بيا طواف او سعي کول،او دا کامل ترتيب دي،ليکن که کوم کار مو مخکي وروسته کړو لکه د ذبح نه مخکي د سر وېښته کټ کړل، نو څه حرج نشته، او که طواف او سعي مو د مني نه دراتلو پوري روسته کړه هم څه خبره نشته،او که ذبح مو په مکه به ديارلسمه ورځ وکړه هم جائز دي، خاص طور باندي د ضرورت او مصلحت په وخت کي.

او بيا يولسمه شپه په منى کي تېره کړی،بيا به د لمر د زوال نه وروسته دري واړه جمرات په کاڼو اوولی، اولني بيا منځنۍ او بيا عقبه، هر يو جمره به اووه کاڼو باندي ويشتل کېږي، او هر ګذار سره به تکبيروايی، د اختر په ورځ د جمراتو ويشتلو وخت د لمر د راختلو نه وروسته دي د هغه چا لپاره چه قادر وي، او د کمزورو او بوډا ګانو لپاره ددشپي اخري حصه کي هم اجازت شته دي، او د اختر دورځي نه وروسته د جمراتو وخت د زوال نه وروسته دي، تر لمر پرېوتلو پوري، او د زوال نه مخکي يي ويشتل جائز نه دی، او که د ورځي رش ډېر زيات وي نو بيا دشپي هم دجمراتو ويشتل جائزدي،او که څوک جمرات نه شي ويشتلي لکه ماشوم يا بوډا کمزوري، نو هغه د خپل ځان لپاره څوک وکيل نيولي شي، او وکيل کولي شي چه د خپل ځان نه او چا چه وکالت ورکړي دي کاڼي اوولي په يو وخت کي، ليکن او ل به د خپل ځان لپاره وولي بيا د وکالت. کله چه په دولسم ورځ کاڼي وولی نو حج ختم شو، نو بيا اختيار دي که د چا خوښه وی تعجيل کوي د مني نه ووځي او که په منى کي شپه کوي،او بيا په سبا ديارلسمه ورځ جمرات اوولي،د زوال نه بعد او دا افضل دي ځکه رسول الله ﷺ داسي کړي دي.

بيا چه د مکي نه د وتلو اراده وکړي نو طواف وداع دي وکړي، حائضه ښځه او نفاس والا باندي دا طواف نشته، او د مسجد دروازی ته راتلل يا ودريدل ورله هم نه دي جائز.

د حج متعلق سوالونه

۵. په چا باندي حج فرض دي ؟

أ. ....

ب. ....

ج. ....

د. ....

هـ. او د ښځو لپاره دا اضافي دي:

....

٦. د حج څو اركان دي ؟ O دوه O دري. O څلور.

٧. احرام د حج داركانو نه يو ركن دي، او دي نه مطلب څادر او ازار د ميقات نه اچول دي.(صحيح – خطأ).

٨. طواف الافاضة د طواف زيارت نه بغير دي، اولني ركن دي او دويم سنت دي. (صحيح – خطا).

٩. رسول الله ﷺ دري حجونه كړي دي. (صحيح – خطا)

١٠. دحج اداء كول فورا واجب دي. (صحيح – خطأ).

١١. د مديني خلک به د يلملم ميقات نه احرام تړي. (صحيح – خطا).

١٢. دعمري ميقات زماني د رمضان مياشت ده. (صحيح – غلط).

١٣. لانــدي جملــو كــي خــالي ځايونــه ډک كــړئ: حــج او عمــره ....پـه عمـر كي .... يـو ځــل، او چاچــه حــج وكــړو او ....ونــه كــړه. او .... ونـه كـړه،د ګناهونو نـه داسي پاک شـو لكـه لكـه مـور نـه چي نـوي پاک صفا پيدا شـوي وي، اود حج مبرور بلـه بدلـه نشتـه سـوا د ....نه.

١. د مکي خلک له د حج لپاره د تنعیم نه احرام تړي. (صحیح – غلط).
٢. ښځه به د احرام لپاره سپینه کپړه اچوي. (صحیح- خطا).
٣. څوک چه د احرام اراده لري هغه له مستحب دي چه ....خوشبو ولګوي او..............................ته خوشبو ونه لګوي.
٤. ښځي له د ګنډل شوي کپړو اچول جائز نه دي. (صحیح – خطا).
٥. د محرم لپاره د ملا کمربند(حزام) اچول حرام دي.(صحیح – خطا).
٦. محرمه ښځه به نه .... او نه ....اچوي.
٧. اضطباع کول سنت دي په: O طواف عمرة کي.O طواف القدوم کي.
O طواف زیاره کي. O اول او دویم کي .O دا ټول ذکر شوي کارونو کي
٨. په سعي کي تیز تلل مستحب دي. (صحیح- غلط).
٩. سعي د ....نه شروع کیږي او د په .... ختمیږي.
١٠. حاجی به د عرفات نه د لمر پریوتلو نه مخکي ووځي. (صحیح – غلط).
١١. په عرفه باندي ودریدل د حج د واجباتو نه دي . (صحیح – غلط).
١٢. د حج کارونه د ....د ورځی نه شروع کیږي او تر .... اخرى پوري وي.
١٣. عرفات په ورځ غر ته ختل جائز نه دي. (صحیح – غلط).
١٤. د متمتع او قارن لپاره قرباني کول واجب دي او د مفرد لپاره سنت دي.
١٥. (صحیح – خطا).

١٦. د اختر پـه ورځ د عقبې ويشـتلو نـه وروسـته تلبيـه ويـل ختميږي.(صـحيح – خطا).

١٧. كـه حـاجي چرتـه هغـه جمـره ونـه ولي او كـاني حـوض تـه ورسـيږی نـو رمـي يـي صحيح دي.(صحيح- خطا).

١٨. حاجي به په لسمه ورځ دري واړه جمرات وولي.(صحيح – خطا).

١٩. ايام تشريق كي دزوال نه وروسته رمي شروع كيږي.(صحيح – خطا).

٢٠. دجمـرة العقبـة د ويشـتلو نـه وروسـته دعـاء كـول مشـروع دي. (صـحيح – خطا).

٢١. كه چرته طواف افاضة دمكي نه د وتلو پوري روسته كړي نودطواف وداع لپاره هم كافي دي، لكه دطواف عمري به رنگه مكر په .... كي او ....

٢٢. قارن او مفرد باندي واجب دي چه سعي وكړي................. اما متمتع سعي به كوي ....

٢٣. اذكر حكم الأعمال التَّالية:

مسأله	حكم
دماشوم حج	....
دښځي محرم نه بغير حج كول	....
دقرضداری حج كول(چه په چا باندي قرض وي)	....

پنځلسم درس

دهر مسلمان په ښایسته اخلاقو باندي ښایسته کیدل

هر مسلمان له په ښایسته او شرعي اخلاقو باندي ښایسته کیدل، او ددی اخلاقو نه ځیني دادي:

ریشـتنولي (صـدق) امانـت، حیـاء او پاکـدامني، شـجاعت، سـخاوت، وفـاداري،دهر هغـه شـي نـه چه الله تعالی حـرام کـړي دي ځـان سـاتل، ښـه همسـايه تـوب،د خپـل وس مطابق د حاجتمندو مدد کول، او داسي نور اخلاق چه په مشروعيت يي قران وسنت کي دلائل وي.

ضروري خبري:

- (الصِّدْقُ) ریشتنولي: خپل خبرو کارونو او عقیده کي به الله سره صادق وي، او همدغه رنګه د الله د بنده ګانو سره، او ددي ضد دروغ دي.
- (الْأَمَانَةُ) دا یوه غټه فریضه ده چه انسان باندی ددي بوج اچول شوي دي، او ددي ضد خیانت دي..
- (الْعَفَافُ) پاکدامني: دحرامو نه لري کیدل.
- (الْحَيَاءُ) دا داسی عادت دي چه نیکو کارونو باندي موصوف کیږي او د بدو نه دی ساتي.
- (حُسْنُ الْجِوَارِ) ښـه ګاونډیتوب: او ددي د لوازمو نه دادي چه سترګي به ټیټوي، او د ګاونډیانو عورات او زنانه ته به نه ګوري.
- (مُسَاعَدَةُ ذَوِي الْحَاجَةِ)، د حاجتمندو مدد کول: رسول الله ﷺ فرمایي: «**مَنْ نَفَّسَ عَنْ مُؤْمِنٍ كُرْبَةً مِنْ كُرَبِ الدُّنْيَا، نَفَّسَ اللهُ عَنهُ كُرْبَةً مِنْ كُرَبِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ، وَمَنْ يَسَّرَعَلَى مُعْسِرٍيَسَّرَاللهُ عَلَيْهِ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، وَمَنْ سَتَرَمُسْلِمًا سَتَرَهُ اللهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، وَاللهُ فِي عَوْنِ الْعَبْدِ مَا كَانَ الْعَبْدُ فِي عَونِ أَخِيهِ**» أخرجه مسلمٌ.

شپاړسم درس

په اسلامي ادابو ښايسته کيدل

اسلامي ادابو باندي ښايسته کيدل، او ددي نه: سلام اچول،کولاو تندي(بشاشت) په ښي لاس باندي خوراک او څښاک کول، دخوراک په شروع کي بسم الله ويل، او د روټۍ نه فارغيدلو وروسته الحمدلله ويل،او د پرنجي نه وروسته الحمدلله ويل، او د پرنجي والا له بيا جواب ورکول چه کله الحمد لله اوايي، بيمارپرسي کول،دجنازي سره تلل او دفن کول،مسجد ته او کورته دننه کيدلو او وتلو وخت کي دماشوم د پيدا کيدلو د مبارکي ورکولو وخت کي،د واده د مبارکي په وخت کي، د فاتحي په وخت کي،په سفر کي د مور پلارسره د خپلوانو سره،ګاونډيانو سره،ماشومانو او غټانو سره او داسي نورکاونو کي دشرعي ادابو خيال ساتل، لکه دکېږو اچولو، او ويستلو کي او د چپلو اچولو او ويستلو او داسي نور........

<u>ضروري خبري:</u>

- سلام اچول، او پوره سلام يعني : السلام عليكم ورحمة الله وبركاته.) سلام به اچوي په هر چا چه يي پيژني او كه يي نه پيژني، او جواب به وركوي چه چا دربانديي سلام واچولو.
- (په ښي لاس باندي خوراک او څښاک کول).: يعني وجوبا به په ښي لاس باندي خوراک او څښاک كوي،او په دري ګوتو باندي به خوراک كوي، او په همدي باندي راكړه وركړه مستحب ده.
- (التسمية عند الابتداء) يعني بسم الله ويبل.
- (والحمد عند الفراغ) لكه دا قول وارد شوي دي:(الحمدلله الذي اطعمني هذا ورزقنيه من غير حول مني ولا قوة).
- : «الْحَمْدُ للهِ الَّذِي أَطْعَمَنِي هَذَا وَرَزَقَنِيهِ مِنْ غَيْرِ حَوْلٍ مِنِّي وَلَا قُوَّةٍ».
- او مشروع خبره داده چه د خپلي مخي نه خوراک وكړي، او خوراک كي عيب راونه باسي.

- (وَالْحَمْدُ بَعْدَ الْعُطَاسِ) يعني: د پرنجي نه وروسته «الْحَمْدُ للهِ» ويېل.
- (وَتَشْمِيتُ الْعَاطِسِ إِذَا حَمِدَ اللَّهَ) يعني: «يَرْحَمُكَ اللهُ»ويېل، بيا به پرنجي كونكي وايي: «يَهْدِيكُمُ اللهُ وَيُصْلِحُ بَالَكُمْ».
- (وَعِيَادَةُ الْمَرِيضِ) يعني د بيمار تپوس به كوي، او بار بار به ورځي مناسب وختونو كي. او ډير وخت به ورسره نه تېروي، او همدارنګه داسي خبري به نه كوي چه هغه د الله نه نا اميده كړي.
- (وَاتِّبَاعُ الْجَنَائِزِ لِلصَّلَاةِ وَالدَّفْنِ) (دجنازي سره تلل او دفن كول): دا دسړو لپاره د ښځو لپاره تلل نشته.
- (مسجد كور ته دننه كېدلو او وتلو وخت كي شرعي ادابو خيال ساتل): يعني مسجد ته دننه كېدلو وخت كي ښي ښپه مخكي كوي، او دا دعاء به وايي: «بِسْمِ اللهِ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللهِ، اللَّهُمَّ افْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ»، او د راوتلو وخت كي به ګسه ښپه مخكي كوي اودا دعاء به وايي: «بِسْمِ اللهِ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللهِ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ»، هر چه كور ته دننه كېدل دي په هغي كي ښي ښپه مخكي كول دننه كېدلو وخت كي او د كور نه وتلو وخت كي دا دعا به وايي: «بِسْمِ اللهِ، تَوَكَّلْتُ عَلَى اللهِ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللهِ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَضِلَّ أَوْ أُضَلَّ، أَوْ أَزِلَّ أَوْ أُزَلَّ، أَوْ أَظْلِمَ أَوْ أُظْلَمَ، أَوْ أَجْهَلَ أَوْ يُجْهَلَ عَلَيَّ»، وعند الدُّخول: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ خَيْرَ الْمَوْلِجِ وَخَيْرَ الْمَخْرَجِ، بِسْمِ اللهِ وَلَجْنَا وَبِسْمِ اللهِ خَرَجْنَا، وَعَلَى اللهِ رَبِّنَا تَوَكَّلْنَا» بيا دي خپل اهل باندي سلام واچوي.
- (دواده مباركي وركول): يعني دا دعا دي اوايي: «بَارَكَ اللهُ لَكُمَا، وَبَارَكَ عَلَيْكُمَا، وَجَمَعَ بَيْنَكُمَا فِي خَيْرٍ».
- (دمړي فاتحه كول): او دا به دري ورځو پوري وي ددي نه ډير به نه وي.

اولسم درس

شرک او د ګناهونو نه خبرداري ورکول(یرول)

د شرک او ګناهونو نه یره ورکول او ځان ساتل، او ددي نه :
اووه هلاکونکي ګناهونه چه هغه دادي: د الله سره شرک
کول،جادوکول، بغیر د حق قتل کول،چه الله تعالی حرام کړي وي،
سود خوړل،دیتیم مال خوړل، د جنګ نه تختیدل،مومنو غافلو پاکو
ښځو باندي تهمت لګول.
او همدارنګه : د مور پلار نافرمانی کول، صله رحمي ختمول،ددروغو
ګواهي ورکول، ددروغو قسم کول، ګاونډی له تکلیف ورکول،دخلکو
په مال عزت او وینه کي ظلم کول، دشرابو څکل، قمار کول،غیبت
کول، چغل خوري کول،او داسي نور کارونه چه الله او د الله رسول
ورنه منع کړي وي.

ضروري خبري:

- (دالله سره شرک) په دي کي شرک اکبر او اصغر ټول شامل دي.
- (جادو) چاچه جادو وکړو، یا ورباندي راضي شو، نو کفر یي وکړو، او دوي له ورتلل هم حرام دي، دجادو والا تي وي چینلونه کتل، داسي اخبارونه او مجلي کتل کوم چه په هغي کي ابراج وي،حرام دي،او جادو به په جادو باندي نه ختموي،بلکه شرعي دم باندي او دعاء باندي، او مباح دواګانو او حجامت باندي به علاج کیدلي شي.
- (دحرام کړي شوي نفس قتلول): هغه که مسلمان وي او که معاهد وي او که ذمي وي او که مستامن وي.

- (مکر جائز طريقه باندي): دچاچه قتلول جائز دي هغه دري قسمه دي: دنفس بدله کي نفس، بوډا (شادي شده) زناکار، ددين پرېښودونکي د جماعت نه وتونکي. **النَّفْسُ بِالنَّفْسِ، وَالثَّيِّبُ الزَّانِي، وَالتَّارِكُ لِدِينِهِ الْمُفَارِقُ لِلْجَمَاعَةِ**».
- (يتيم): دا هغه څوک دي چه پلار يي مړ شوي وي، او بلوغ ته نه وي رسيدلي.
- د جنګ نه تختيدل: مراد ورنه د الله په لاره کي د غازيانو فوج دي.
- (پاکو زنانه باندي تهمت لګول): يعني ازادي ښځي، واده شوي ورنه مراد نه دي بلکه ازادي ښځي.
- ددروغو قسم: همدارنګه د الله نه بغېر په بل چا باندي قسم کول. لکه د پيغمبر په ذات نوم باندي قسم کول، او شرف او عزت زندګی، قبر بوډوالي وغيره باندي قسم کول.
- د قمار لوبي کول: او ديته ميسر هم وايي: هر هغه معامله چه د ګټي او نقصان سره يي تعلق وي.
- غيبت: رسول الله ﷺ يي داسي تعريف کړي دي: د خپل ورور په هغه څه باندي ذکر کول چه هغه يي بده ګڼي.
- چغل خوري: د خلکو منځ کې يو بل ته خبرې نقلول

دمسابقي حکم

عوض (بدل) وغيره په صورت جائز دي:

د اوښانو او اسونو او غشو مسابقه: درسول الله ﷺ د قول مطابق: «**لَا سَبْقَ إِلَّا فِي خُفٍّ أَوْ حَافِرٍ أَوْ نَصْلٍ**».

مطلق حرام:

نرد ، شطرنج او ددي په رنګه لوبي.

بغير د عوض نه جائز دي او د عوض سره نه دي جائز:

دذکر شوي شيانو علاوه ټول

اتلسم درس

دمړي تیارول لمونځ وربانديکول او دفنول.

ددي تفصیل داسې دي:

اولني خبره: د مرګ په وخت کي د کلمي (لا اله الا الله) تلقین کول مشروع خبره ده،لکه څنګه چه رسو ل الله ﷺ فرمايیلي دي: (لقنوا موتاکم لا اله الا الله) د لته مراد د مړو نه هغه څوک دي چا باندي چه د مرګ علامات ښکاره شوي وي.

دویمه خبره : کله چه یي مرګ یقیني شو چه وفات شو نو د هغه دواړه سترګي به بندي کړي شي او زنه به يي وتړي لکه څنګه چه سنت کی ثابت دي.

دریمه خبره: مسلمان مړي له غسل ورکول واجب دي مګر هغه چه د جنګ په میدان کي شهید شوي وي نو هغي له به غسل نه ورکول کیږي او نه به وربانديجنازه کیږي، بلکه د شهادت په کپړو کي به دفن کیږي، لکه څنګه چه رسول الله ﷺ أحد شهداو له نه غسل ورکړو او نه يي وربانديلمونځ وکړو.

څلورم: مړي له د غسل ورکولو طریقه: دمړي شرمګاه به پټه کړي شي، او بیا به لږ اوچت کړي شي او په خیټه به يي نرمي سره لږ زور وکړي شي، بیا دي غسل کونکي خپل لاس نه کپړه یا څه شي تاو کړي او بیا دي هغه صفا کړي،بیا دي ورله دلمونځ د اودس په رنګه اودس ورله وکړي، بیا دي د بېري وغېره اوبو باندي د هغه سر او ږیره وینځي،بیا د د هغه ښي طرف او بیا ګس طرف وینځي

همدارنګه دي دویم ځل او دریم ځل وینځي،او په هر ځل دي ورله په خیټه باندي لاس راښکاږي که چرته څه شي ورنه اوتل نو صفا کوي دي، او د راوتلو ځاي دي په مالوچو وغیره باندي بند کړي، که مالوچ نه وي، که بیا هم نه بندیږي بیا خالص خاوره(خټه) باندي او یا نوي (میډیکل) ډاکټري سامانونو باندي(پټی وغیره) دي بند کړي،او اودس به ورله دوباره وکړي، که په دري ځل يي صفايي حاصله نه شي نو پنځه نه تر اووه ځل پوري دي وینځل شي، او په کپړه باندي دي وچ کړي شي،بیا دي ورله بغلونو جوړونو کي (ډپنډیو او لاسونو) او د سجدي ځایونو باندي خوشبويي ولګوي،او که ټول بدن باندي يي خوشبويي ولګوله نو ډیره ښه ده،او کفن باندي دي هم بخور استعمال کړي شي،که نوکان او بریتونه

يي غېټ وو نو واړه دي کړي او کنه پرېږدي يي هم څه خبره نشته پکي.او
ويښتو کي د ږمنځ نه وهي او نه دي د نام نه لاندي ويښته کټ کوي،او نه
دي سنت (ختنه)کوي. ځکه په دي باندي کوم دليل نه دي ثابت.او د ښځو
به د ويښتو نه دري کمځی جوړي کړي شي او شا ته به يي واړول شي.
پنځم: مړي له کفن ورکول:بهتره داده چه سړي له دري سپينو کپړو نه کفن
ورکړل شي،چه په دي کي قميص او عمامه نه وي،لکه څنګه چه رسول الله
ﷺ له کفن ورکړل شوي وو،او دا کپړي به يو بل کي وردننه کوي. او که په
قميص ازار او لفافه کي کفن ورکړل شي هم څه حرج نشته پکي.
او زنانه له به پنځه کپړو کي کفن ورکولي شي،قميص،لوپټه، ازار او دوه
لفافي،او ماشوم له به د يوي نه تر دري کپړوپوري کفن ورکول کيدلي
شي،او ماشومي جينۍ له به قميص او دوه لفافو کي کفن ورکول کيږي. او
ټول په يوه غټه کپړه کي پټول واجب دي،دټولو لپاره. لکن که چرته مړي
محرم وو د احرام په حالت کي وو، نو دا به په اوبو او بېره باندي به غسل
ورکول کيږي. نو په هغه څادر او ازار کي به کفن ورکول کيږي يا ددي نه
بغير که بل څه وي.مخ او سر به ورله نه پټوي،او نه به ورباندي خوشبويي
لګوي، ځکه هغه به د قيامت په ورځ تلبيه ويونکي راپاڅيږي، لکه څنګه چه
صحيح حديث کي درسول الله ﷺ نه ثابت دي، او که چرته ښځه داحرام په
حالت کي وه دي له به د نورو کپړو په رنګه کفن ورکول کيږي لکن
خوشبويي به ورباندي نه لګوي،مخ به ورله په نقاب باندي نه پټوي، اونه
لاسونه په دستانو باندي، ليکن مخ او لاسونه به يي په کفن باندي پټ کړي
شي لکه څنګه چه مخکي دښځي له د کفن ورکول طريقه کي ذکر شو.
شپږم: مړي له د غسل ورکول او هغه باندي د لمونځ کول ډير مستحق:

اولني هغه کس چه د چا باره کي يي وصيت کړي وي،بيا پلار بيا نيکه
بيا نژدي خپلوان د مړي د عصبوو نه. او ډير مستحق د غسل ورکولو ښځي
له، هغه څوک دي چه وصيت يي ورباندي کړي وي، بيا مور بيا نيا بيا نژدي
خپلوان د ښځي.

او همدارنګه ښځه او خاوند يوبل له غسل ورکولي شي،ځکه ابو بکر الصديق رضي الله تعالى عنه له يي ښځي غسل ورکړي وو،او علي رضي الله تعالى عنه خپله ښځه (فاطمة رضي الله تعالى عنها) له غسل ورکړي وو.

اووم: په مړي د جنازي اداء کولو طريقه: د جنازى لمونځ کي څلور تکبيرونه دي،د اول تکبير نه وروسته سورت فاتحه او يا که لنډ ايتونه يو دوه اوايي هم ښه ده،لکه څنګه چه دابن عباس ﷺ نه صحيح روايت کي دي. بيا به دويم تکبير وکړي،او په رسول الله ﷺ به درود اوايي،لکه څنګه چه يي تشهد کي وايي،بيا به دريم تکبير وکړي،اودا دعاء به اوايي: (اللهم اغفر لحينا وميتنا وشاهدنا وغائبنا وصغيرنا وكبيرناوذكرنا وانثانا،اللهم من أحييته منا فاحيه على الاسلام ومن توفيته منا فتوفه على على الايمان،اللهم اغفرله وارحمه،وعافه،واعف عنه،واكرم نزله،ووسع مدخله،واغسله بالماء والثلج والبرد،ونقه من الخطايا كما ينقى الثوب الأبيض من الدنس،وابدله دارا خيرا من داره،وأهلا خيرا من أهله،وادخله الجنة،وأعذه من عذاب القبر،وعذاب النار،وافسح له في قبره،ونورله فيه،اللهم لا تحرمنا اجره،ولا تضلنا بعده،) بيا به څلورم تکبير وکړي، او ښي طرف ته به يو سلام وګرځوي.

او د هر تکبير سره لاس اوچتول مستحب دي.

او که چرته مړي زنانه وي، نو بيا ذکر شوي دعاء کي (اللهم اغفرلها ....) وايي.

او که جنازى دوه وي بيا دي :(اللهم اغفرلهما) وايي.

او که جنازي ډيري وي نو بيا به: (اللهم اغفرلهم) وايي.

او که چرته مړي ماشوم وي نو بيا به ددعاء په ځاي دا اوايي:(اللهم اجعله فرطا وذخرا لوالديه،وشفيعا مجابا،اللهم ثقل به موازينهما،وأعظم به أجورهما،وألحقه بصالح سلف المؤمنين،واجعله في كفالة

ابراهيم عليه الصلاة والسلام، وقه برحمتک عذاب الجحيم.).
او امام له د سړي سر ته او د ښځې منځ برابر ته ودريدل سنت دي،او که اجتماعي جنازه وي نو سړي به د امام مخي ته وي او زنانه به د قبلې مخي ته، او که ماشومان پکي وي نو ماشوم به د زنانه نه مخکي کوي، بيا ښځه،بيا ماشومه جينۍ او د ماشوم سر به د سړي د سر سره برابر وي،او د ښځې منځ به د هم د سړي د سر سره برابر وي،همدارنګه د ماشومي سر به د ښځې سر سره برابر وي،او منځ به يي د سړي د سر برابر وي، او مقتديان به ټول د امام نه وروسته ولاړوی، مګر که چرته يو مقتدي وي نور نه وي، او يا روسته ځاي نه وي نو د امام ښي طرف ته ودريږي.

اتم: د مړی ددفن کولو طريقه:
قبر بايد د سړي د ملا پوري جور وکنستل شي،او د قبلې طرف ته به لحد وي،او مړي به په لحد کي په ښي طرف باندي کيښودلي شي،او د کفن غوټې به کولاو کړي،او همدغسې دي پريښودل شي، او مخ به ورله نه ښکاره کوي که مړي سړي وي او که ښځه،بيا دي په لحدباندي کچه خاوري ښختې کيدي، بيا دي په خته باندي بند کړي شي چه مظبوط شي او دننه خاوره نه ورځي، او که د خاوري ښختې نه وي نو بيا ورباندي تختې هم کيخودلي شي،يا کاڼي،او يا لرګي چه د خاوري د ورتللو نه يي وساتي،بيا دي ورباندي خاوري واچول شي، او دي وخت کي دا دعاء ويبل مستحب دي (باسم الله وعلى ملة رسول الله) او قبر به د يو لويشت برابر اوچتولي شي،او که کيدلي شي نو واړه کاڼي دي ورباندي کيښودل شي،او د اوبو څښکاو دي ورباندي وکړي. او خپلوانو له دا جائز دي چه دقبر فارغيدلو نه وروسته قبر سره ودريږي او مړي ته دعاء وکړي،ځکه رسول الله ﷺ چه کله به د مړي د دفن کولو نه فارغ شو نو په قبر به ودريدلو او ويبل به يي: (استغفروا لأخيكم واسألوا له التثبيت، فانه الآن يسأل). خپل ورور لپاره مود مغفرت دعاء وکړی او د الله نه استقامت ورله غواړی ځکه چه د هغه سره به اوس سوال جواب کيږي.

نهم: که چا نه د جنازی لمونځ پاتي شوي وي، نو هغه له جائز دي چه قبر باندي يي جنازه وکړي،ددفن کيدلو نه وروسته،ځکه نبي ﷺ داسي کړي دي،

خو دا به په يو مياشت كي دننه وي، كه چرته د يومياشت نه يي ډير وخت شوي وي نو بيا ورله قبر باندي لمونځ كول جائز نه دي، ځكه دنبي ﷺ نه د يو مياشت نه وروسته به قبر باندي د جنازي لمونځ كول ثابت نه دي.

لسم: د مړي كور والا له پكار نه دي چه خلكو له روټۍ تياره كړي، د ابن جرير عبدالله البجلي ﷺ د روايت مطابق چه جليل القدر صحابي دي، فرمايي: چه مونږ به د مړي په كور كي راټوليدل او التة روټۍ خوړل د نياحت (مړي باندي ژړا) نه حسابوله، البته د مړي كور والا او ميلمنو له يي روټۍ تيارولو كي څه حرج نشته اوخپلوانو او ګاونډيانو له يي دا پكار دي او جائز دي، چه د مړي كور لپاره روټۍ تياره كړي، ځكه نبي ﷺ ته چه كله د جابر ﷺ د وفات خبر راغي،چه په شام كي وو، نو خپل اهل ته يې حكم وكړو، چه د جعفر د كور د خلكو لپاره روټۍ تياره كړي، او دا يي اوييل چه هغوى له داسي غم راغلي دي چه مشغوله كړي يي دي. او د مړى كور والا كولي شي چه كومه روټۍ چه ورله راغلي ده چه هغي كي خپل خپلوان او ګاونډيانو له هم دعوت وركړي.

يوولسم: ښځي له جائز نه دي چه هغه په مړي باندي ددري ورځو نه ډير غم وكړي.مګر هغه ښځه چه خاوند يي وفات شوي نو هغي له پكار ده چه څلور مياشتي او لس ورځي د زيب او زينت نه ځان لري وساتي. او كه حامله وي نو تر حمل ختميدلو پوري به وي،ځكه چه دي باندي صحيح احاديث درسول الله صلى الله عليه وسلم نه ثابت شوي دي. اما هر چه سړي دي نو هغه له نه ده پكار چه په خپلوانو يا وغيره باندي داسي غم وكړي.

دولسم: سړو له پكار دي چه وخت تر وخته د قبر زيارت وكړي هغوي ته دعاء وكړي، او د الله نه د رحمت طلب وكړي. او مرګ او د مرګ نه وروسته حالات يادكړي، رسول الله ﷺ فرمايي: (زوروا القبور فانها تذكر الآخرة) دقبرونو زيارت كوى ځكه چه دا انسان ته اخرت يادوي. او صحابو ته به يي دا تعليم وركولو چه كله به يي د قبرونو زيارت كولو چه دا دعاء اوايي:(السلام عليكم اهل الديار من المؤمنين والمسلمين، وانا ان شاء الله بكم لاحقون، نسال الله لنا ولكم العافية، يرحم الله المستقدمين مناوالمستأخرين).

او هر چه ښځې دي د هغوی لپاره د قبرونو زيارت کول نشته، ځکه رسول الله ﷺ دقبر زيارت کونکو ښځو باندي لعنت ويلي دي. او ځکه چه ددوی د زيارت کولو کي د فتني اودصبر د کموالي يره ده. همدارنګه ښځو له نه دي پکار چه جنازو سره قبر پوري لاړي شي، ځکه رسول الله ﷺ ددي نه منعه کړي دي، اما د جنازي لمونځ په جومات کي يا په مصلی کي ښځو او سړو ټولو لپاره جائز دي.

هذا آخر ما تيسر جمعه، وﷺ على نبينا محمد، وآله وصحبه .

دقبرونو دزيارت کولو قسمونه

شرعي زيارت:	بدعي زيارت:	شرک والا زيارت:
دا هغه دي چه دي کي د اخرت ديادولو نيت وکړي شي،او ددي لپاره دی د سفر تيارى نه کوي، او کومي دعاګاني چه وارد دي هغه دعاګاني وکړي، او د شريعت مخالف کوم کار د پکي نه کوي.	ددي نه مقصد هغه زيارت دي کوم کي چه قبر سره د الله نه ددعاء کولو نيت کړي شوي وي يعني التة د الله نه ددعاء غوښتلو په نيت باندي وي.	په دي زيارت کي د قبر والا نه د څه غوښتني نيت وي نو دا شرک دي.

دتیر شوي درسونو متعلق سوالونه

١. په شرعي ادابو او نظام باندي پابندي کول د مسلمان د اخلاقو نه دي. (صحیح- خطا)
٢. زما دین ماته دا حکم کوي چه د بدو خلکو ملګرتیاوکړم او د نیکو خلکو نه لري شم. (صحیح – خطا).
٣. اسلا مونږ ته دا راښودلي دي چه د عمالو او خدمتګارانو سره ښه اخلاق او معامله وکړو. (صحیح – خطا).
٤. څوک چه خلکو له په ژبه او لاس باندي تکلیف ورکوي د هغي دوستي وکړم. (صحیح – خطا).
٥. چا چه راته کنذلي وکړي زه یي هم ورته کوم او خوند ورنه اخلم. (صحیح – خطا).
٦. اسلام دا راښودلي دي چه محتاج او ضعیفانو سره مدد وکړم. (صحیح – خطا)
٧. دیو مسلمان به بل مسلمان باندي دا حق دي چه دمرض په وخت کي یي تپوس وکړي او د شفا لپاره ورته دعاء وکړي.(صحیح – خطا).
٨. د ګاونډیانو اسرار او پټو رازونو باندي ځان خبرول د مومن صفات دي.(صحیح – خطا).
٩. الله ته په خلکو کي محبوب ترین هغه څوک دی کوم چه خلکو ته فایده رسوي.(صحیح – خطا).
١٠. د کور نه دوتلو دعاء: (بسم الله ولجنا وبسم الله خرجنا وعلى ربنا توكلنا).(صحیح – خطا).
١١. څوک چه د پرنجي جواب راکړي نو زه به ورته:(يهديكم الله ويصلح بالكم) وایم.(صحیح – خطا).
١٢. اذکار ویبل د مسلمان لپاره حفاظت او الله ته نژدي والي دي. (صحیح – خطا).

۱۳. د خپل مسلمان ورور سره دي د محبت نښه څه ده ؟

....

۱٤. د مسلمان ورور سره حسد کول د ایمان د کموالي نښه ده. (صحیح – خطا).

۱٥. د محبت د حاصلولو اسباب څه دي ؟

....

۱٦. نشه کونکي شیانو کي حرام هغه دي کوم ته چه شراب ویيلي شي.(صحیح – خطا).

۱۷. په خوراک یا څښاک کي پوکي کول مکروه دي. (صحیح – خطا).

۱۸. د خوراک نه وروسته او د لاس وینځلو نه مخکي ګوتي څټل مستحب دي.(صحیح – خطا).)

۱۹. خوراک څښاک لباس کي وسطیت مطلوب دي.(صحیح – خطا).

۲۰. حقدار د مړي له د غسل ورکولو . جنازي کولو، او دفنولو ....بیا
..........................بیا......................بیا......................

۲۱. دمړي نه قرض اداء کول: O واجبٌ دي. O مَسنونٌ دي. O مُباحٌ دي.

۲۲. د مړي دفن کولو حکم: O سنت. O واجب. O فرض کفايي.

۲۳. مړي ته کلمه تلقین کول: O واجب. O سنت.O حرام.

۲٤. مړي له غسل ورکولو والا نه بغیر د نورو خلکو راجمع کیدل:
O حرام. O مُباح. O مَکروه.

۲۵. کله چه مړی قبر ته دننه کړي شي نو د کفن غوټې به ورله کولاو کړي شي.(صحيح – خطا).

۲٦. ښځه او خاوند يو بل به نه لمبوي ځکه چه د مرګ سره يي نکاح ختمه شوه.

(صحيح –خطا).

۲۷. سړي او ښځې به غسل ورکوي هغه چاله چه..

۲۸. چانه چه د جنازي لمونځ پاتي شي نو هغه د .... اودا به ....کوي.

۲۹. مړي باندي ژړا کول مطلق جائز دي. (صحيح – خطا).

۳۰. مړي به په لحد کي قبلي ته مخامخ کيښودلي شي. (صحيح- خطا).

دموضوعاتو فهرس

مصادر او مراجع

[١]. «القرآن الكريم»، برواية حفصٍ عن عاصمٍ.

[٢]. «الجامع المُسنَد الصَّحيح المُختَصر من أُمور رسول الله ﷺ وسُننه وأيَّامه»، للإمام أبي عبد الله محمَّد بن إسماعيل البخاريِّ الجعفيِّ $ (ت ٢٥٦هـ).

[٣]. «الجامع المُسنَد الصَّحيح»، للإمام أبي الحسين مسلم بن الحجَّاج النَّيسابوي $ (ت ٢٦١ هـ).

[٤]. «الشَّرح المُمتع على زاد المُستقنع»، للشَّيخ محمَّد بن صالحٍ العثيمين $ (ت ١٤٢١هـ).

[٥]. «القول المفيد على كتاب التَّوحيد»، للشَّيخ محمَّد بن صالحٍ العثيمين $ (ت ١٤٢١هـ).

[٦]. «تيسير الكريم الرَّحمن في تفسير كلام المنَّان»، للشيخ عبد الرَّحمن بن ناصر السِّعديِّ $ (ت ١٣٧٦هـ).